

Sygehuslæge V. Buus - hans liv og virke

*I rolighed og i tillid skal eders styrke være
Es. 30,15*

Oftentimes har jeg tænkt på at skrive noget om min fars liv og arbejde, uden at det dog blev til alvor, men i løbet af den sidste tid er tanken kommet til mig igen på grund af - om jeg så må sige - et par tilfældigheder -, og jeg vil nu gøre forsøget og håber, at det må lykkes så nogenlunde for mig.

Min far var praktiserende læge på landet, og nu vil man måske uvilkårlig tænke, at hans liv vel ikke adskilte sig fra så mange andres i samme stilling, men så vover jeg at påstå, at det blev forskelligt fra andres, fordi der i min fars livshistorie *blev* et stort og - synes jeg i hvert fald - vigtigt kapitel, som kom til at hedde: Klinikken i Hunborg.

Nå, men lad mig nu begynde med begyndelsen. Far blev født i 1873 på "Rosvang" i Thy, hvor hans far var inspektør og var med til at udtørre Sjørring Sø, var desuden interesseret i landbrug og opdrætning af malkekvæg. Gården "Rosvang" lå ca. 4-5 km fra Hunborg, men hørte til Sjørring kommune.

Desværre døde han, da min far var 12 år. Efter nogle års ophold i Thisted flyttede min farmor med sine 3 sønner til København, hvor far studerede, og i 1901 tog han sin lægeeksamen. Han fik så at vide, at der i den lille landsby Hunborg - beliggende omtrent midt imellem Thisted og fiskerlejet Vorupør ved det dejlige pragtfulde Vesterhav - blev en stilling ledig for en praktiserende læge.

Min far rejste op for at se på forholdene; der var en stor lægebolig (13 værelser), som ejedes af et aktieselskab, så boligen kunne ikke købes, - nej de ville nok selv bestemme, hvem de fik som læge, men da far fik at vide, det var deres tanke, at lægen skulle gå ind på at have sygeværelser på 1. sal til patienter, sagde han: "så skal De ikke tage mig, for det vil jeg ikke, men jeg kunne tænke mig engang med tiden at lave noget selv", - og dermed skiltes de. Far søgte så en anden stilling, og det var omtrent afgjort, - ja, så vidt jeg ved, var adressen allerede skrevet på hans møbler, men så blev han opfordret til at søge Hunborg, og denne gang slog han til. Han giftede sig så med den yndige Agnete Prip, datter af pastor Laurids Prip på Ourø, og de slog sig ned i det barske men dejlige Thy; men far havde sagt til sin Agnete, at hun måtte finde sig i, at han efter et par års forløb holdt vikar i et år, da han ønskede at tage uddannelse på et hospital, så han tog til Viborg, hvor han arbejdede under stiftsfysikus Heiberg (ca. 1904). Under dette ophold fik far blindtarmsbetændelse og måtte opereres; han ønskede at få lov at prøve, om han kunne nøjes med lokal bedøvelse, (- måske for selv at kunne følge slagets gang! -). Det fik han lov til, men han måtte dog tilsidst lade sig rigtigt bedøve.

På den tid benyttede man jo hest og vogn, og far havde aftale med en vognmand, som skulle køre for ham. Efter operationen anskaffede far sig en vogn, som var mere behagelig at sidde i end de dengang anvendte vogne, men bestemmelsen var, at hvis en mand ejede 2 heste, skulle han selv hente lægen. Far brugte også den såkaldte "doktorstol"; det var en skindstol, - den havde ganske vist ingen ben, men var indrettet sådan; at den blev spændt fast bag i de stive vogne og ligesom gyngede lidt med i vognens bevægelse, desuden havde den lommer udvendig på siderne, og var man forsynet med en varm pels og en god fodpose, kunne man i grunden have det så nogenlunde behageligt. Samme stol blev senere forsynet med ben og brugt som rigtig stol i havestuen i lægeboligen, og fars dejlige jagthund fandt hurtigt ud af, at den var meget anvendelig! - (Denne stol findes nu på museet i Frederikshavn; der ansøges om at få den til Medicinsk Historisk Museum i København).

En dag, da vognmanden kørte far ud mod havet, mødte de en mand, som netop var på vej op til "æ dowter" for at få trukket en tand ud; (dengang foregik den slags næsten altid uden bedøvelse). Nå, men far var ikke rådvild, den tand kunne godt snappes med det samme. Vognmanden fik besked om at holde godt fat på hestene, - (man kunne jo ikke vide, hvor højt den stakkels tandmand ville skrike, når tanden røg ud), men far var hurtig i vendingen, og én - to - tre var tanden ude! Tilskuere til denne forestilling manglede heller ikke, for der var folk, som arbejdede på marken i nærheden, og de har vel været noget forbavsede over dette scenen og vel også moret sig en del, men det var jo heller ikke dem, der skulle lægge mund til.

Far trak forresten tænder ud på sig selv. Det er blevet mig fortalt, at far en dag bad sin sygeplejerske om at lægge tangen på én af sine tænder, - hun gjorde det, og så trak far til. Mor blev lidt vred over, at sygeplejersken ville gøre det, men denne sagde ganske roligt: ”havde jeg ikke gjort det, havde doktoren gjort det selv, og det var jo dog nemmere, når tangen var lagt på den rigtige tand.”

Man kan godt sige, at mor havde en sand rædsel for tandudtrækning og følte inderligt med de børn, som måtte igennem den omgang, så der vankede altid en lille belønning bagefter i form af forskellige småting, som mor havde stående i sit hjørneskab. På den tid var det ikke almindeligt, at børns tænder blev passet, - og da slet ikke mælketænderne, - men det rygtedes jo hurtigt, at man fik en lille ting af ”æ dowters kuun”, (doktorens kone), og en lille dreng sagde en dag til sin mor, da han var på vej op for at få en tand hevet ud: ”hvans tror do te æ fo-o-r?”, (hvad tror du, jeg får?).

Nå, men det var stadig tanken om at bygge sit eget sygehus, som lå og gærede bag det daglige arbejde, og som efterhånden begyndte at tage form. For at prøve om befolkningen ville bruge far som sygehuslæge, købte han et lille hus i umiddelbar nærhed af lægeboligen og med direkte telefonforbindelse. Der var 6-7 sengepladser fordelt i 3 stuer og 1 veranda med trappe ned til en lille have, desuden 1 værelse til sygeplejersken og til en ung pige, - køkken, spisekammer, vaskerum og udhus.

Mindre operationer blev foretaget i konsultationsstuen i lægeboligen. I begyndelsen havde den lokale købmand narkosen, mor assisterede, og patienten blev på bære bragt ned på ”sygehuset”, hvis jeg må kalde det således, men der blev antaget en sygeplejerske, som jo trådte til ved slige lejligheder. Det var ordnet sådan, at sygeplejersken, lad os kalde hende frk. X, skulle have patienterne på kost for 1,00 (én) kr. om dagen pr. patient, ligegyldig om patienten var på diæt eller på almindelig forplejning; blev der ordineret ekstraforplejning, f.eks. ved fedekur eller lignende blev den beregnet særskilt. Lønnen til frk. X var 300,00 kr. (tre hundrede) årlig samt fri varme og lys (tørv og petroleum).

Frk. X skulle sørge for vasken og koste og lønne den unge pige! (Ja, dengang havde 1,00 kr. altså en værdi!).

Afskrift af gamle breve fra min far til sygeplejerske frk. X
Frederiks Hospital.

Hunborg pr. Sjørring d. 13-9-06.

Som svar på Deres brev angående mit avertissement om en sygeplejerske skal jeg meddele Dem alt angående forholdene her så udførligt, som det kan lade sig gøre i et brev, så kan De jo overveje sagen og lade mig høre fra Dem.

Min lille klinik åbnedes i juli 1905 i et almindeligt lille hus i umiddelbar nærhed af lægeboligen og med direkte telefonforbindelse. Der er 6-7 sengepladser fordelt i 3 stuer og 1 veranda, desuden et værelse til sygeplejersken og et værelse (ovenpå) til pigen, - køkken, spisekammer, vaskerum og et udhus, en meget lille have findes.

Således som det foreløbig er ordnet, er det meningen, at sygeplejersken skal have patienterne i kost, hvorfor De får 1,00 kr. for hver patient om dagen, ligegyldigt om patienten er på mælke-diæt eller på almindelig reglementeret forplejning; ordineres der i enkelte tilfælde ekstraforplejning f.eks. ved fedekur eller lignende vil den blive beregnet særskilt. Hertil kommer en årlig løn af 300 kr. samt fri brændsel (tørv) og fri petroleum, men så skulle De sørge for vasken samt koste og lønne Deres medhjælpereske; angående denne sidste vil jeg bemærke, at f.eks. en nykonfirmeret pige vil kunne være tilstrækkelig, og hun kan vel fåes for en mindre betaling. Det kunne jo også tænkes, at der var en voksen pige, som kunne have lyst til en sådan plads, hvor hun kunne blive bekendt med sygeplejergerningen; i så fald må hun jo gå for en lille løn imod, at De lærer hende noget.

Såfremt De er en forstandig husmoder, (De kender jo husholdningen på et sygehus), vil der jo kunne blive en del tilovers af kostpengene, men det er jo en selvfølge, at patienterne skulle have en forsvarlig og god forplejning, da der jo nødvendigvis må komme misfornøjelse i den retning.

Med menighedssygeplejen vil De ikke få noget at gøre, da vi har en sådan sygeplejerske under uddannelse. De får således kun med klinikken at gøre og så være mig behjælpelig ved operationer og konsultationer, når Deres hjælp her er fornøden.

De vil måske ikke finde betingelserne særlig gode, men nu kan De jo gøre Deres beregning over, hvor meget De mener at kunne få i løn ved denne ordning.

Hvis jeg får et flinkt menneske, der passer på forholdene her, er det ikke meningen, hun skal knibes af til det yderste, men på den anden side vil jeg nødig love mere, end klinikken kan svare til.

Lad mig nu snart høre Deres mening, om De ønsker at gøre mere ud af sagen, - jeg har nemlig nogle flere billetter, som venter på besked.

Klinikken er et helt nyt foretagende, og den er jo kun en lille anstalt, som jeg har villet gøre et forsøg med for at se, om der var betingelser for at få noget større og tidssvarende i gang; i denne sidste retning ser det ud til, at jeg er kommet et godt skridt videre, idet Amtsrådet i sit sidste møde 28/8 vedtog et af mig indsendt andragende om tilladelse til at modtage sygekassepatienter (hidtil har jeg kun kunnet modtage private og kommunepatienter) samt om at give et tilskud til den årlige drift af en tidssvarende klinik på 11-12 senge; der skal nu føres nogle nærmere forhandlinger om denne sag, men efter Amtsrådets velvillige stilling er der ret gode udsigter til, at sagen kan gennemføres. Hvorledes stillingen bliver ved denne eventuelle nye klinik, der tænkes opført til foråret, ved jeg ikke noget om nu, men sygeplejerskens stilling bliver i hvert fald sikkert bedre end under de nuværende små forhold.

Som De ser, er her mulighed for at oparbejde noget nyt og forhåbentlig noget godt, såfremt vi kunne arbejde sammen i alvorlig og god forståelse. Befolkningen heroppe er alvorlige mennesker, stærkt religiøst bevægede såvel i indremissionsk som i grundtvigsk retning; derfor må den sygeplejerske, som i længden skal føle sig tilfreds heroppe, selv være en bevidst alvorlig kristen, om hun så udadtil hører til den ene eller anden "retning", mener jeg, at der ikke bør tillægges nogen værdi.

Jeg anser det for min pligt såvel mod Dem som mod befolkningen at henlede Deres tanke herpå. Den sygeplejerske, jeg har, skal tiltræde en anden plads, såsnart hun kan blive afløst her -, senest til november.

I håb om et tilfredsstillende udfald for os begge tegner
Vald. Buus, læge.

Sygeplejerske frk. X
Frederiks Hospital!

Hunborg 19/9 06.

Tak for Deres brev i går, hvori De meddeler mig, at De tager pladsen. Ja, gid det så må blive til noget godt og velsignet for begge parter og for dem, som får med os at gøre i vort samarbejde.

Da jeg har en følelse af, at sagen er lagt i de rette hænder både fra Deres og vor side, så finder jeg ingen anledning til nu at se Deres anbefalinger, og jeg agter heller ikke at forhøre mig nærmere om Dem i Herning; vi stoler på det indtryk, vi har fået af Deres breve.

Tak også for Deres brev i dag. Jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal sige dertil; jeg er nemlig ikke i øjeblikket ganske klar over, hvorledes sagen kan ordnes; kun så meget ved jeg, at jeg finder det rigtigst for Deres fremtids skyld, at De får de to sidste, afsluttende måneders uddannelse med; men vi må nærmere korrespondere om, hvorledes det bedst kan lade sig gøre, måske viser der sig så en udvej. Den sygeplejerske, jeg hidtil har haft, har været her i to år, først som menighedsplejerske; da klinikken så blev åbnet, flyttede hun derved og blev både klinikplejerske og menighedsplejerske, men det viste sig snart, at de to ting ikke kunne forenes, hvorfor Sygeplejeforeningen sidste november antog en flink pige her fra sognet, og så fik jeg sygeplejersken alene. Omtalte pige lærte så de nødvendige ting på klinikken, således at hun i vinterens løb kunne være til nogen nytte i sognet, men i juli måned sendte vi hende til Diakonissestiftelsen for at lade hende få ½ års uddannelse der; således gik det til, at jeg overtog den oprindelige menighedssygeplejerske, der

forøvrigt havde en stor uddannelse, idet hun havde været på sygehuse som selvstændig plejerske i ca. 10 år, men hun havde hos sig (også på klinikken) sin moder og to søskende (11 og 13 år gl.).

Disse 4 mennesker havde altså levet på og vel for størstedelen også af klinikken.

Da jeg syntes, at dette i længden kunne blive for risikabelt for en så stor familie, tilrådede jeg hende i foråret at se sig om efter en mere sikker plads for sig og familien i sommerens løb, og vi blev så enige om november som flyttetid. Imidlertid var hun så heldig at få en plads ved et alderdomshjem i en større by her i Jylland; den fik hun midt i august, og den skulle tiltrædes 1. september.

Hun havde imidlertid en søster, som også er sygeplejerske; da hun ingen plads havde i sommer, men skulle tiltræde en plads på Falster til november, så gav jeg min sygeplejerske lov til at rejse med det korte varsel mod, at søsteren vikarierede for hende fra september til november; én af de små søstre (13 år) blev her også hos vikaren, så jeg har disse to nu. Til november skal hun altså senest tiltræde pladsen på Falster; egentlig skulle hun helst så snart som muligt, idet deres sygeplejerske på Falster er rejst, så de har skrevet efter min, men jeg håber, at jeg kan holde det gående, og de dernede lade sig tale til rette, så jeg kan beholde den nuværende til november, men hvad så? hvis De skulle blive borte til nytår. Vanskeligheden vil jo blive stor for mig, hvis jeg har patienter liggende, og det har jeg rimeligvis nok, for tiden ligger her 3, hvoraf de to rimeligvis bliver her længere end til november. Vinteren er jo som regel den tid, der er mest at bestille her på landet. Tror De ikke, at hospitalet kunne stille sig så imødekommende overfor os, at De fik lov til at rejse til november med garanti fra hospitalets side for, at De til foråret eller hen på sommeren (alt efter som det kunne passe) måtte rejse over og gennemgå de to tilbageværende måneders kursus. Tror De ikke, at plejemoder eller professoren kunne udvirke, at hospitalet ville gå ind herpå og afgive et sikkert løfte i den retning forudsat, at De selv synes om tanken. Til foråret eller forsommeren kunne det lettere lade sig ordne her; thi så kunne vi måske arrangere os med sygeplejeforeningen og låne deres plejerske, såfremt hun ikke er videre optaget, i hvert fald vinder vi tid til at få sagen ordnet. Hvis ikke det kan ordnes således, så kan jeg ikke tænke mig nogen udvej, med mindre De skulle kende et menneske, der i forbindelse med Deres søster kunne holde det gående de to måneder. Hvor gammel er Deres søster? Jeg synes, det ville være godt, at De tog hende med herop til november. En anden udvej, at hun rejste herop, og jeg så kunne finde et menneske, der sammen med hende kunne passe klinikken til nytår, er så usikker, at jeg ikke nu tør løbe an derpå.

Vi kunne jo veksle nogle breve endnu, inden De til 1. oktober skal sige Deres plads op; nu må vi begge spekulere på den sag. Noget vanskeliggøres sagen også derved, at min kone skal skifte begge sine piger, som vi har haft i 1 og 2 år.

Vald. Buus.

Frk. X
Frederiks Hospital!

Hunborg 30/9 06.

Tak for Deres brev i går! Det var jo rart, at De kunne få en god stedfortræder i de to måneder, så De selv kan blive Deres tid ud og få det hele fra hånden på én gang.

Hun får naturligvis samme sygeplejeløn 25 kr. om måneden, jeg venter hende så til november; hvis hun kunne være her den sidste oktober, ville det være rart, men ellers kan det også nok gå med afrejse fra København den sidste om aftenen, så er hun her den 1. om middagen.

Angående pigen har jeg et forslag at gøre Dem, et forslag, som De må antage eller kassere, alt eftersom De synes om det, men det kunne måske hjælpe over den første tid.

Sygeplejerskens moder er her jo og har hos sig en lille datter på ca. 14 år (det andet barn rejste sammen med den egentlige sygeplejerske til september). Da vi fik Deres brev, faldt det os ind, at moderen (sammen med den lille pige) muligvis kunne have lyst at blive her til nytår og føre husholdningen, mod at hun fik kostpengene for patienterne efter aftale med Dem og naturligvis mod, at hun sørgede for kosten også til frk. . . . , der så fik de 25 kr. i løn.

Jeg spurgte moderen om det i aften, og hun troede ikke, der kunne være noget i vejen derfor; selv ville hun gerne, når det kunne lade sig ordne med børnenes skolegang; den lille pige, der er rejst, skulle så blive borte, men hende, hun har tilbage, skulle gå til præst i vinter, så hun var jo ked af at lade hende begynde hos præsten her og så muligvis fortsætte et andet sted, egentlig ville hun helst, om forholdet kunne vedblive til foråret, så datteren kunne blive konfirmeret her.

Jeg forklarede hende, at det kun var en tanke, vi havde fået, men jeg kunne slet ingen aftale træffe eller udtale mig om betingelser, varighed og lignende, da pladsen fra november tilhørte Dem, og De så måtte ordne det, efter som De selv syntes bedst om det. Finder De at kunne bruge denne udvej, må De helst skrive til moderen og forhandle direkte med hende. Hun hedder fru H. (Klinikken, Hunborg pr. Sjørring). Hun er vist henimod 60 år, en rar kone, der vist også er nem at omgås; i den henseende behøver De næppe at nære betænkeligheder, laver god mad og er proper. Noget andet er jo, hvorvidt De pekuniært kan stå Dem ved det, det kan De næppe eller rettere, det kan De jo ikke, såfremt hun skal have alle kostpengene, men nu kan De jo tænke over det. Familien, som jo har bestået af 4 medlemmer, har hidtil haft de 3 stuer, men jeg havde jo tænkt mig at tage den ene af disse til sygeværse, da vi sidste vinter godt kunne have haft brug derfor, således at sygeplejersken fik 1 værelse og pigen det ovenpå, hvilket De jo ved.

Men skulle moderen og datteren nu bliver her, så kan det jo være knebent nok med 2 værelser; men når De så fik 3 værelser med den mulighed i udsigt at måtte flytte sammen i 2, hvis der skulle blive brug for mere plads til patienter, end der er i de egentlige sygestuer, kunne det så ikke gå? Men kan De få en flink pige og foretrækker at lade hende komme til november, så ville det måske være lige så heldigt; nu kan De tænke over det og så gøre, som De synes bedst.

Muligvis Deres søster bliver færdig med sit kursus til nytår eller så? Fru H. har haft (og har altså endnu her) sine egne møbler, privat dækketøj, køkkenudstyr, tallerkener o.s.v. Jeg har intet af den slags anskaffet til Klinikken, det havde fru H. jo altsammen i forvejen og tog det så med til Klinikken, da den blev åbnet. Ordning af dette spørgsmål må vi jo have talt om. Det bliver jo noget vanskeligere, da De ikke selv kommer straks. Hvis fru H. bliver, så kan det jo gå, som det har gået hidtil, dog vil jeg gerne, om Deres sengetøj må komme til november (under min adresse), men rejser fru H. til november (i så fald skal det nok blive ordnet med kontrolbogen hos købmanden), så står vi på komplet bar bund såvel i stuer som i køkken! I så fald må vi have anskaffet noget, det nødvendigste straks og så lidt mere efterhånden. Frk skal nok få det således, at hun kan "være tjent" med det; vi kunne nok undvære nogle møbler her i lægeboligen i de to måneder, gryder og tallerkener o. s. v. ligeledes; men nogen ordning kan der jo ikke blive, før De selv kommer. Har De så noget, som De kunne ønske at tage med, er det jo en lettelse for os; i modsat fald skulle vi nok komme over det spørgsmål alligevel. Det er egentlig alt, hvad jeg nu kan sige om den ting.

Ja, Herren lægger det altsammen så mærkværdigt til rette også for os her.

Den ny klinik bliver nu i denne måned (oktober) behandlet i de 5 interesserede sogneråd; derefter skal den atter behandles i amtsrådsmødet i november, muligvis kan dens skæbne så blive afgjort, forudsat at amtsråd og sognerådene kunne blive enige så hurtigt.

Den sag have vi også lagt i Herrens hånd, han har også hidtil ført den underlig fremad gennem mange skær. Resultatet er jo endnu ikke givet, men hvordan det end bliver, tager vi det af hans hånd.

Venlig hilsen
Vald. Buus.

Frk. X
Frederiks Hospital!

Hunborg2/1(6.

Nu har jeg talt med købmanden om Deres stilling i de to måneder til nytår.

Jeg fortalte ham også, hvad jeg havde skrevet om fru H. Han skulle gerne føre til bogs, hvad der skal bruges, til De selv kommer.

Med hensyn til pighjælpen i de to måneder fandt han, at det ikke var så nemt for Dem at fæste en pige og sende herop, når De ikke selv var her, og han fandt det desuden dyrere for Dem end nødvendigt, hvis fru H. skulle føre husholdningen som hidtil; han har 2 døtre hjemme, og han tilbød, at den yngste af dem (18-19 år) måtte hjælpe frk. . . . i de to måneder; hun måtte være på klinikken hele tiden, om det var nødvendigt, og når der ikke var arbejde for hende på klinikken, kunne hun jo hjælpe til i hjemmet. Købmanden bor lige ved klinikken, haverne støder sammen, og der er gennemgang gennem dem.

Købmanden ville gerne gøre dette for at hjælpe Dem lidt i vanskelighederne disse to første måneder. Når De så selv kommer, bliver der nok udvej til at få en anden ung pige, hvis De ikke har sikret Dem en før.

Købmanden ville ikke høre tale om, at hans datter skulle have løn for de to måneder, men det spørgsmål kan De jo nok få ordnet med hende, når De kommer. Denne ordning, synes jeg, kan være god, hvis De synes om den, og den er jo også nem. Hvis De vil have det indrettet således, må De helst snart sende mig et par ord. De behøver så ikke selv at skrive til fru H., hende skal jeg nok sige det til.

Om De har lyst til at skrive til købmanden, ville han måske blive glad for den opmærksomhed, han er en meget flink og altid meget hjælpsom mand.

Venlig hilsen
Vald. Buus.

Hunborg 30/10 06.
Frk. X

Tak for Deres brev. Jeg venter så frk. på fredag. Når hun kommer til Sjørring, afgår der postvogn hertil noget efter togets ankomst. Frk. H. rejser i morgen, men fru H. kan nok blive et par dage endnu.

Købmandens datter kan også hjælpe til, så vi kommer nok ud af det.

Jeg har to patienter liggende, men de har det begge godt nu.

Den 28. november skal der være Amtsrådsmøde.

Venlig hilsen
Vald. Buus.

(Jeg har fået fortalt, at der, da min far nedsatte sig som læge i Hunborg, var 2 meget indflydelsesrige mænd på egnen, og de var meget stemte for, at der skulle ydes støtte til det påtænkte arbejde, som min far havde mod og lyst til at begynde på, så de har uden tvivl anbefalet sagen i amtsrådet, og de mente også, det ville være en god forretning for amtet).

Frk. X har fortalt mig, at en af de første operationer, hun skulle hjælpe far med, var en opmejsling bag øret, mør bedøvede, (dryppede som de kaldte det, - det var hun flink til, sagde frk. X -), men frk. X var meget spændt på, hvordan det skulle gå, da hun vidste, at selv ørespecialister var ret betænkelige ved denne operation, men den gik heldigvis meget fint. Frk. X kom lige fra det gamle Frederiks Hospital, hvor hun var ansat på operationsstuen, og hvor de meget gerne ville have beholdt hende, men hun syntes, hun måtte ud og se noget andet, men da hendes kolleger hørte om den nye stilling, hun tænkte på at tage og om, hvor den var og hvordan, sagde de: "hvad i alverden vil De dog derop efter?" De mente vel nærmest, at det var helt udenfor lands lov og ret, hvad det jo på en måde også var, men frk. X vovede springet ud på det dybe og fortrød det aldrig, hun blev i Hunborg til foråret 1921.

I august 1906 gav Amtsrådet - efter fars ansøgning - lov til også at måtte modtage sygekassepatienter, hidtil var det private og kommunepatienter, og desuden blev der givet løfte om tilskud til den årlige drift af et tidssvarende sygehus, og det var jo et stort skridt fremad mod drømmenes mål.

Det havde nu vist sig, at befolkningen ville bruge far som sygehuslæge, og han begyndte så i 1907 at bygge klinikken for sin fædrene arv, som var 22.000,00 kr.

Først var der jo sendt ansøgning til Amtsrådet, for der skulle søges om tilskud fra amt, kommune og sygekasser på samme vilkår som de for de andre små amtssygehuse, hvoraf der var et par stykker i forvejen foruden altså også Thisted Sygehus, som dengang ikke var så stort. Jeg tror nok, at den daværende sygehuslæge dr. Julius Christoffer Tolderlund f. 1846, død 1925, som også var distriktslæge, havde kendt far som barn, og far talte med ham om sine planer, men blev rådet fra at begynde på sit forehavende, ikke af konkurrence grunde, men snarere fordi den mere erfarne læge måske anede visse vanskeligheder for min far, og det viste sig også, at de kom, men far stod fast på sit standpunkt. Samme elskelige læge blev far en god og erfaren hjælper, når han i så mange år, som hans helbred tillod det, kom ud for at assistere ved operationerne, - ja dr. Tolderlund var i sandhed en hædersmand i ordets allerbedste betydning. Senere blev der et udmærket samarbejde mellem lægen ved et af de andre små sygehuse og min far.

Klinikkens grund lå lige ved siden af lægeboligens have, og ganske naturligt blev disse 2 bygninger verdens midtpunkt for mine forældre og for os søskende.

I løbet af 1908 blev klinikken færdig. Alle, som ville, blev indbudt til at komme og se den. Oppe på det store loft blev der dækket lange borde, hvor der blev serveret chokolade m. m. for gæsterne, om aftenen var der middag lægeboligen for amtmanden og andre honoratiores, - det var jo i det hele taget en stor begivenhed på egnen, og den medførte også, at der blev bygget et apotek i Hunborg.

Over indgangsdøren havde far ladet skrive Salomons ordsprog 3,6: kend ham på alle dine veje, og han skal gøre dine stier rette.

Der blev ved indvielsen holdt taler af den daværende sognepræst og af en pastor emeritus, som boede i Vorupør, og far talte også selv. Grundtanken i, hvad der blev sagt, byggede på det omtalte ordsprog. og jeg tror heller ikke, min far havde turdet begynde på et sådant arbejde, hvis han ikke havde haft en fast og sikker tro på en almægtig Gud.

Da min broder, senere overkirurg i Horsens, død 6-5-69, blev konfirmeret, gav præsten ham netop dette skriftsted, og det var min mor så uendelig glad for. -

I 1908 var folk nu ikke så meget for at lukke vinduer op, ja i de fleste huse var vinduerne såmænd sømmet til, men far havde forlangt, at alle vinduer på klinikken skulle forsynes med kroge, så de kunne åbnes, og tømreren havde jo korset sig over en sådan luksus, og på verandaen havde han kun sat kroge på ét vindue i hver side, men han måtte "bide i det sure æble", - alle vinduer kunne åbnes.

Til klinikken hørte en - efter forholdene - ret stor grund, som blev beplantet som et lille anlæg, blandt andet også med bøgetræer, da far ville prøve, om de kunne trives i Thy, og det kunne de. Der var køkkenhave og foran og bag bygningen plæne med roser.

Klinikken fik sit eget vandværk; der blev bygget en beholder i den ene ende af anlægget, og fra en hævert, som var anbragt på en mark længere borte, blev der pumpet vand i beholderen, - der var en kilde på denne mark. Dengang var der brønde og pumper ved huse og gårde; i lægeboligen var der en pumpe over vasken i bryggerset. Da der senere blev anlagt vandværk i Hunborg, blev det forbundet med klinikkens beholder, som så altid var fuld. - I den anden ende af anlægget var der bygget et lille kapel.

Der var jo antaget den fuldt uddannede sygeplejerske; der måtte være 2 elever, som efter 2 års ophold skulle gå videre på et større sygehus, - desuden køkkenpige, gangpige og havemand, som også arbejdede i lægeboligens have. Så var der en vaskekone, - jeg husker ikke, hvor tit hun kom, men jeg har fået fortalt, at hun mødte om morgenen kl. ca. 3, og hvis der så ikke var fyret op under kedelen, blev hun fornærmet, - men jeg ved, at hun i mange år vaskede i lægeboligen for 2,00 kr. (to) om dagen plus kost!! -

Det var ikke vanskeligt at få sygeplejeelever både fra selve egnen og længere borte fra, og naturligvis fik de besked på, at de aldrig måtte gå og fortælle om evt. fælles bekendtes sygdom, det kunne jo ellers være et ret så spændende emne.

Ikke sjældent var der en elev ude fra Vorupør, og da hun en dag havde narkosen til en operation på en lille dreng, som også stammede derudefra, forekom følgende lille scene: da det varede lidt,

inden han ”faldt i søvn”, sagde far til ham: ”træk vejret, træk vejret”, og da det tilsyneladende ikke hjalp, sagde eleven: ”draa-aa di aa-aa-n-d, dreng!”. (Drag din ånde dreng) - ja, de to talte samme sprog. En voksen mand havde fået taget sin blindtarm, og da far - det har vel været dagen efter -, kommer på stuegang, spørger han sygeplejersken: ”er der gået flatus her?”

Da sygeplejersken senere kommer ind på stuen, siger patienten: ”hvans var-et æ dovtor saa-aae, om Pilatus var gooen?” (Hvad var det doktoren sagde, - om Pilatus var gået!).

Nå men efterhånden som arbejdet på klinikken lagde beslag på far, tog det ham for megen tid at benytte hest og vogn, og han bestemte sig til at købe en bil; igen skulle der søges hos Amtsrådet om tilladelse til at anskaffe en bil; det var i 1909. Ingeniøren, som på den tid byggede en mole i Vorupør, havde en meget sjov og primitiv bil, som i stedet for rat havde en ”styrepind”, men ellers var der vist kun én foruden i Thisted amt, så vidt jeg ved.

Far fik sin tilladelse, rejste til København og købte en 4 pers. gul Opel, - efter den tid en flot vogn, men når man nu ser de gamle billeder af den, morer man sig over dens udseende, den var bl.a. meget smalsporet af hensyn til de smalle veje, og når den kunne fare afsted med 60 km i timen - ja, så var det jo en forrygende fart, men så skulle det altså også være medvind og ned ad bakke!

Imidlertid vakte det stor modstand i befolkningen, at far ville have bil, - for hestene ville jo blive vilde af skræk!! Der kom en deputation ind til mor og sagde: ”vi har hørt, at doktoren er ovre at købe en bil, men De må skrive til ham, at han skal lade være!” Men mor sagde ganske roligt: ”nej, det vil jeg ikke, for min mand har fået tilladelse dertil, og så ved jeg, han gør det,” - og dermed måtte de gode folk lade sig nøje.

Da bilen skulle transporteres til Thy, satte far sig til rattet med en mekaniker ved sin side, denne skulle fungere som kørelærer, godkendt efter den tids sædvane. På vejen hjem gennem landet var der en mand, som røg i grøften med sin hest og vogn, han gjorde vrøvl - meget forståeligt - og mente, han var kommet til skade med sin skulder, men far tog situationen meget roligt og sagde: ”ja, lad os nu se på den, for jeg er læge!” Nå, der var ikke sket noget, manden fik 20 kr., og så var den sag klaret, - men ikke længe efter indtraf et lignende tilfælde, og far bemærkede til sine ledsagere: ”nå, det går jo godt!”.

Mor var taget på besøg hos bekendte, hvor hun skulle møde far, så hun var med, da bilen holdt sit indtog i Hunborg, hvor hele byen var på benene, og da bilen drejede ned foran lægeboligen, var der sort af mennesker.

Mor havde naturligvis fortalt om ”deputationen”, som også var til stede. Straks gik far hen til den og sagde: ”goddag, ja, her ser De så min ny bil, har De ikke lyst til en køretur?” - Bang, - *der* stod de, ingen fik protesteret, og før det vist rigtigt gik op for dem, var de om bord på det gule uhyre, og far fattede af med dem! -

Indtil der blev bygget garage, stod bilen i vognmandens lade, men hver morgen blev den kørt op foran lægeboligen, og til alle, som kom, sagde far: ”har De set min bil, har De ikke lyst til at få en køretur?” - og det havde de. Så en dag fik mor en hilsen fra en gammel kone, at nu var hun den eneste, som ikke havde prøvet bilen, - om fruene ikke kunne sige det til ”æ dovtor”, og den gamle fik naturligvis også en køretur.

Men hestene *var* jo det ømme punkt. Far averterede i avisen, at hvis folk ville komme med deres heste, ville han vænne dem til at se bilen, og den opfordring blev fulgt i stor stil. Først blev hesten ført forbi bilen, uden at motoren gik, derefter med motoren startet, - så kørte bilen ganske langsomt forbi hesten mange gange frem og tilbage, - men i lange tider standsede far altid, når han mødte et køretøj på vejen, og mange, mange gange stod han af, gik hen og tog hesten ved hovedtøjet og førte den forbi, hvis han kunne se, at den lod til at vise tegn på uro, men det *kunne* til tider også være, at det var kusken, som var mest bange.

Der er blevet mig fortalt om en tildragelse med hensyn til ”det gule bæst”, som kørte på vejene. En dag kom far og skulle passere et hestekøretøj bagfra. På vognen var der foruden kusken en 3-4 kvinder godt indpakkede i tørklæder og tæpper. Nå, men nu blev idyllen altså forstyrret, de opdagede bilen; hurtigt rakte kusken sin pisk i vejret, det var nemlig tegn til, at bilen skulle standse, og far adlød naturligvis denne ordre.

Min mor, Aegnete Buus

Læge Vald. Buus, klinikken,
Hunborg, Thisted amt.

Den gule Opel med min far ved rattet.

Alle fik viklet sig ud af tæpperne og sprang af vognen - antagelig rystende af skræk -, hvorefter far ganske langsomt kørte forbi, og det viste sig så, at den eneste, som ikke var bange, - var hesten, som stod ganske roligt og fandt sig i sin skæbne, - ja man kan jo næsten tænke, at det var stor ståhej for ingenting.

Kuskene, som kørte mælk til mejeriet hver dag, havde forlangt garanti for, at far ville betale mælken, hvis de kørte galt, så mælken gik til spilde, fordi hestene blev bange for bilen.

Ja, Amtsrådet havde jo nok givet sin tilladelse, men det varede flere år, inden alle kommunerne gav lov til, at der måtte køre bil på deres sogneveje, men far gav ikke op, han kørte så langt, han måtte og brugte apostlenes heste resten af vejen. De, der kender egnen deroppe i Thy, forstår, hvad det ville sige, at far måtte køre ind gennem Thisted for at komme til fiskerlejet Stenbjerg, som lå syd for Vorupør. -

Mange gange tog far selv patienten med i bilen, hvis der var tale om hurtig indlæggelse. Mor kunne fra sin sybordsplads i lægeboligen se, når

bilen kørte op foran klinikken, og så vidste hun, det sikkert trak op til en operation. Far gik altid hen til mor og kyssede hende, lige inden han gik over for at operere, og jeg er sikker på, at hun har hvísket til ham: "Gud hjælpe dig!". Der blev altid ringet over til mor, når de var færdige, så hun straks kunne få at vide, hvordan den var gået.

Engang var far kaldt ned til en gård, hvor en af medhjælperne var syg; det var en akut blindtarm, som skulle tages med det samme, og far sagde til ham: "jeg kan tage Dem med i vognen nu!", men svaret lød: "Æ vil et!". Far talte meget indtrængende til ham og måtte tilsidst sige: "hvis De ikke bliver opereret nu, dør De!" Atter det samme svar, så far måtte køre hjem med uforrettet sag. Næste morgen ville manden godt opereres, og det blev han, men da var det desværre for sent. -

En læge, som boede et godt stykke vej på den anden side Thisted, kom en dag med sin søn, ca. 8-10 år, for at få ham opereret for blindtarmsbetændelse, og drengens far assisterede jo selv. Da der blev lukket op, så det meget slemt ud, og lægen blegnede, så far var ved at være bange for, at han skulle besvime, men han holdt sig tapper, men sagde til far: "ja, De kan jo nok se, at dette ser håbløst ud!", hvortil far roligt svarede: "lad os nu se!". Drengen klarede sig heldigvis, blev senere ingeniør, men døde i foråret 67.

Tidligere mente man, at en operationspatient skulle ligge helt stille i ca. 3 uger; dog var der en kvindelig patient - (man kan vist godt sige, hun var lidt til en side), som åbenbart syntes, der skulle ske noget, så hun stod op, løb rundt og hev tæpperne af de andre patienter, - men hvad nu, hvordan ville det gå, mon hun ville gå op i syningen? - men nej, den holdt, hvad man jo også har erfaret senere. En lille dreng på ca. 3 år var opereret for brok, han fik sele på i sengen for at skulle ligge

Min far og min bror ved
klinikkens veranda.

En operation på klinikken ca.
1910. – Et tilskadekommet ben
"repareres". (Min far for enden
af operationsbordet.)

Klinikken set fra syd-øst, inden beplantningen voksede op.

Ca. 1908. Den hvide bygning, til højre er klinikken – bagved skimter
man det øverste af lægeboligen.

stille, men han var en snu lille fyr, fik snoet sig løs og tog sig en lille galop på gangen. Far og sygeplejersken tænkte, at det brok sikkert kom igen, men der blev ikke noget i vejen, og far sagde til sig selv: "det er måske vejen fremad netop at lade patienten røre sig straks efter en operation!" - og nu kan man jo slet ikke tænke sig andet.

I 1912 foretog far en 2 måneders studierejse til Tyskland for at gå på hospitaler en måned i Berlin og en måned i Heidelberg. Der var naturligvis antaget en vikar, men under opholdet i Berlin måtte far tage hjem to gange, fordi en syvårig søn blev meget syg. Vikaren havde anmodet dr. Tolderlund om at komme ud for at hjælpe med behandlingen; så vidt jeg ved, var det vist hjernebetændelse, og foruden var min bror født med - ja, jeg ved ikke, om man kan kalde det en slags lammelse i venstre side, - hans hånd og ben var ikke normale. Da far kom hjem første gang, indtrådte der en bedring, så efter en dags tid tog han tilbage til Berlin, men kort tid efter døde min bror, og far kom så hjem til begravelsen.

Dette studieophold havde været forberedt i lang tid, og vikaren var antaget for 2 måneder, så det skulle gerne fuldføres. Far tog så mor og 2 børn med til Heidelberg, mor underviste ungerne om formiddagen, mens far var på hospitalet, og om eftermiddagen blev der gået ture og set på byen og omegnen. I mange år havde far billeder hængende af sine professorer fra dette ophold, som selvfølgelig havde været en meget lærerig tid, - desuden tog far af og til en tur til København for at gå på hospitaler for at kunne være "med på noderne".

Det skete 2 gange, at det var en kvindelig læge, der kom som vikar, og navnlig første gang vakte det en vis forbavelse, for det var man ikke vant til, og da slet ikke på den egn.

Jeg har fået fortalt om en fisker, som var oppe hos hende for at blive undersøgt, og da han kom tilbage, var familie og venner meget spændt på at få at høre, hvad der var i vejen. "Jow," sagde han, "det var muslingsmerter, det saa-aa henne æ kow-w-n-dowtor!" - (Det sagde konedoktoren).

Fiskerlejet Vorupør var efter den tids forhold ret stort. Selvfølgelig var en del af husene samlet omkring kirken og skolen, men der lå mange huse spredt, så der kunne være et godt stykke vej at gå til det længst bortliggende hus, og så blev bilen - ja, dengang brugte man ikke ordet parkeret, men det var jo det, der skete. Der var antaget en uddannet sygeplejerske, som arbejdede blandt befolkningen, og jeg kan endnu se hende og far vandrende på de sandede stier hen til husene, og vi børn, som ofte var med, syntes, det varede en evighed, inden de nåede hen til bilen igen.

Min bror ved den store håndvask. Klinikkenes lange gang.

Min far med sin flitsbue.

Mine forældre på stranden i Vorupør.

Sygeplejersken samlede sammen på sygebesøgene, - om jeg må sige det således, - og hun ringede efter far. Der var et såkaldt ”doktorflag”, som blev hejst på skolens flagstang, når doktoren skulle komme, og på den måde blev så mange sygebesøg som muligt samlet sammen, - dette flag kunne ses langt væk -, man skulle spare på kørselspengene.

Det er forresten pudsigt nok, for jeg kan huske, at mor fortalte, der kom en del patienter op til lægeboligen den første juledag, mine forældre oplevede i Hunborg, - nu var man jo blevet vasket og var kommet i stadstøjet, og så kunne det være meget passende at gå til læge, men efterhånden kom der forhøjet takst på søndagsbesøg. -

Der blev sagt, at der var en heks i Vorupør, en slags klog kone, som naturligvis kunne mere end sit Fadervor, så hende kunne man jo godt søge råd hos. Det hændte en dag, at hendes datter brækkede benet, og da det efter nogen tids forløb svulmede stærkt op, blev far dog tilkaldt af ”heksen”. ”Hvorfor har De ikke sendt bud efter mig noget før?”, spurgte far. Nej, hun mente da nok, at det gik over, - hvortil far tørt

bemærkede: ”ja, det *er* jo også ”gået over”!

Man må ikke tro, at befolkningen benyttede sig af den lette adgang til at få de dejlige bade i Vesterhavet, men vi børn var altid parate til at tage med, når der var tur til havet; vi gik straks ned på stranden, hvor vi havde et badehus. Når sygeplejersken og far var færdige med besøgene, kom de ned til os, og vi gik alle i vandet og morede os dejligt. Hvis der én eller to gange i løbet af sommeren var sådanne forhold, at man kunne svømme, var det store ting; der var ofte stærk strøm og næsten altid store bølger, så vi måtte blive inde i brændingen, man satte sig på halen og blev så løftet eller smidt op på stranden af de kraftige bølger, man kunne godt blive både gul og blå, men morsomt var det. Jeg tror, det aldrig kunne storme så stærkt, så vi ville opgive at gå i vandet, men jeg tror nu nok, at fiskerne mange gange tænkte: ”ja, de børn af æ dows er da et rigtig klo-o-g!”

Det hændte ofte, at vi havde sommergæster, som var vant til at svømme i mere roligt vand, og en dag, da vejret var fint, ville en af gæsterne udenfor brændingen for at nyde sin svømmefærdighed.

Far advarede ham og sagde: ”du skal ikke gøre det, der er stærk understrøm, så man kan blive trukket ud igen, når man vil svømme indad!”, - men han blev ved, den smule kunne han da sagtens klare. ”Nå, men så prøv da”, sagde far, og vedkommende befandt sig som fisk i vand derude, mens far gik inde på den sikre grund og ventede. Da gæsten svømmer ind mod land og lige skal til at sætte fødderne på bunden - vupti, suget tilbage; han blev noget lang i ansigtet, forsøgte igen, samme resultat! Han fik lov at prøve 3 gange, inden far rakte ham bare en finger, så kunne han komme ind. ”Nå, kan du så mærke, at det passer, hvad jeg fortalte dig,” sagde far.

Vi havde altid et tov liggende i badehuset, og vi var vokset op med, at havet var lunefuldt, bunden forandrede sig ofte, men hvor var vandet salt og herligt!

Det kunne være meget farligt at gå ud på molen i stærk blæst. Molen var bygget for at give læ til fiskernes både, når de skulle lande. Mændene fik ret ofte knæskader. Når bådene skulle trækkes på land, stod der ca. 3-4 mand på hver side af båden, mens den endnu var i vandet, og de ligesom løftede båden med ryggen; men hændte det så, der kom en ret stor bølge, kunne det ske, at deres knæ ”vrikkede over”. (Knæluxationer, offentliggjort af dr. Steenberg i Ugeskrift for Læger).

Far anskaffede sig en pulmotor, og jeg tror nok, han var den første, som havde en sådan i Thy, og han gjorde det bl.a. af hensyn til fiskerne. Som sagt var det farligt at gå ud på molen i storm. Jeg husker tydeligt en dag mellem jul og nytår, hvor der skete en ulykke.

En mand på egnen havde besøg af en søn og svigerdatter fra Fyn, og de var taget en tur ud til Vorupør. Trods fiskernes meget alvorlige advarsel gik de alle tre ud på molen med det resultat, at de blev skyllet i havet; der blev straks sat både i vandet for at bjerge dem og omgående ringet efter far; jeg var med ham, og med det hvide flag på køleren og pulmotoren om bord blev bilen presset op til næsten mere, end den kunne yde. Da vi ”næsten fløj” ned gennem fiskerlejet, havde konerne sørget for at holde børnene væk fra vejen, og de stod med deres hunde på armen, - alle vidste om ulykken, og de var også klare over, at ”æ dowtor” meget nødig ville standse for en hund den dag.

Da vi nåede ned til stranden, var de to bjærget i land. Svigerdatteren lå på gulvet i redningsbådens hus, og med pulmotoren i gang prøvede far med alle midler at kalde hende til live, men der var intet at gøre. Faderen levede, mens de lå i vandet og ventede på, at bådene nåede ud til dem, havde han råbt til sine børn, at de endelig skulle prøve at være rolige, - selv var han sluppet med en skulder af led, og det kunne der rådes bod på, - men sønnen blev derude, - ja, det var en frygtelig oplevelse, nej, man skal ikke trodse elementernes rasen.

Far var forresten, - jeg kan måske godt sige, - stolt af sin pulmotor, og den blev demonstreret, når der kom gæster, ligeledes blev den afprøvet af og til for at se, om den var i orden, og så skulle vi børn være med for i evt. tilfælde at kunne være til hjælp, og en søster, som senere blev sygeplejerske, kunne mærke, at hun havde gavn af at være blevet fortrolig med den i sin barndom.

Nå, men mens jeg sådan set ”opholder” mig ved Vesterhavet, vil jeg fortælle et lille træk fra de dage, da den i sin tid ret kendte film ”Vestervov-vov” med ”Fyrtårnet” og ”Bivognen” blev optaget. En del af scenerne blev filmet netop i Vorupør. Der skulle bl.a. optages en stranding af et - så vidt jeg ved - smuglerskib, men der skulle tages et vist hensyn til vejret, tilpas med blæst og bølger. Min far må åbenbart have sagt til strandfogeden, at det kunne være morsomt at se denne optagelse. Så en nat ringer telefonen, og far gik naturligvis ned i stueetagen, hvor den befandt sig, men en forstærket klokke ringede oppe i soveværelset, - far ville nemlig ikke have sin telefon ved siden af sengen. ”Nej,” sagde han, ”man skal stå op og gå til telefonen, så man er rigtig vågen, når man skal tage mod besked”.

Mor har fortalt, at han ofte sang, når han gik ned til telefonen om natten; d. v. s. sang er nu så meget sagt, for han kunne faktisk ikke synge, han holdt meget af musik, men hvis han ville prøve at nynne melodien til ”dengang jeg drog af sted,” kunne man genkende den, når han kom til hurra, hurra, hurra.

Nå, men det var denne natopringning, jeg kom fra. Far fik sin besked, gik op og stillede sig smilende foran mor og sagde: ”ja, jeg ved ikke, hvad du mener, men nu kan vi komme til at se optagelsen af strandingen”. ”Uh, nej,” sagde mor, ”da ikke nu, det er både mørkt og koldt!” ”Ja, det kan ikke nytte, at du i morgen siger, du vil se den, for det er nu, den foregår!”

Ja, så kunne de lige så godt springe ud i det; de klædte sig på i varme pelse, kørte til Vorupør, blev anbragt på et par kasser i læ af et skur og så, hvordan smuglerskibet drev på grund med iturevne sejl, og søfolkene blev bjærget ind i redningsstolen. Der vankede jo nogle knubs undervejs, og far var henne for at se, om der var sket dem noget, hvilket ikke var tilfældet.

Nogen tid efter træffer mor strandfogeden og siger til ham: ”hvor var det venligt af Dem, strandfoged, at De ringede til os, da strandingen skulle filmes!”, hvortil den djærve mand svarede: ”Aa ja, æ tint, te hvis det var Djer lejlighed!” (Jeg tænkte, at hvis det nu passede Dem.) –

Både min far og mor holdt af musik og var medlemmer af Thisted Musikforening, som i mange år havde dr. Tolderlunds frue til formand, og hun fik mange fine solister til at give koncert deroppe.

For far var der altid døgnvagt, så det kunne godt somme tider knibe at få tid og ro til at klæde sig om og komme til koncert, og jeg husker engang, da vi havde nået det, og far havde sat sig til rette for at nyde musikken i den tro, at alt var i orden; han kommer så til at se ned på sine fødder og opdager, at han havde sine morgensko på! - så kan det nok være, han fik sine ben trukket ind under stolen.

Det var - i forhold til nutidens meget moderne hospitaler - under meget primitive forhold min far måtte arbejde, selvom han havde, hvad man dengang kunne få af hjælpemidler.

I de første mange år havde man kun petroleumslamper, og de nuværende kirurger ville vist mene, at det ville være umuligt at operere i den belysning, ja, - jeg antager, at de simpelthen ville strejke, men sådan var det, og det affandt man sig med. Da der senere blev installeret elektrisk lys i Hunborg, var det en stor forbedring, men i stærk blæst kunne man godt risikere, at de elektriske ledninger kom til at svinge så meget, at lyset gik ud, så for en sikkerheds skyld stod der ude på gangen tændte petroleumslamper, som i givet tilfælde kunne erstatte det ”blændende” lys.

Frk. X har fortalt mig, at der en aften, hvor lyset ”dinglede” lidt, skulle være en operation, og hun ringede så til højspændingsværket, som lå ca. 5-6 mil fra Hunborg og sagde: ”ja, det er fra klinikken i Hunborg; vi står og skal foretage en operation, det var vel ikke muligt, at De kunne sætte ekstra kraft på lyset?” ”Jo, vi skal gøre, hvad vi kan”, blev der svaret, og det blev til et dejligt stærkt og sikkert lys. Beboerne i Hunborg undrede sig over det usædvanlige lys, de fik den aften. Da operationen var forbi, blev der ringet til højspændingsværket og sagt tak for hjælpen.

På operationsstuen stod der altid store kander med sterilt kogt vand, dunke med sterilt saltvand og en stor - ja, jeg vil kalde den en gryde med sterile vandfade. Hvis det var en indlagt patient, som skulle opereres - altså ikke akut operation - kom vedkommende i bad aftenen før, fik sterilt tøj på, og sengen blev redt med sterile lagner.

Når den assisterende læge og far skulle vaske sig til operation, blev disse fade stillet frem på borde uden for operationsstuen med sterilt vand - mange hold - og til sidst vaskede de sig i sublimatvand. Senere blev der sat en meget stor håndvask op med haner til både varmt og koldt vand, den var efter datidens forhold meget imponerende.

I badeværelset stod der en autoklave, så der var altid bøtter med sterilt tøj, lagner til afdækning, handsker, servietter, gazer o. s. v., så der kunne hurtigt gøres klar til operation. Instrumenterne blev kogt på komfuret i køkkenet, og kokkepigen var fuldt fortrolig med, hvor længe de skulle koge, så alt klappede. Ja så var der jo Paquelin, - den har jeg rystet for mange gange, da jeg i en periode selv var med til at betjene den. Altid blev den afprøvet før brugen, og så glødede den fint i spidsen - helt til ug, men det kunne ske, at det kun passede bæstet at gløde på midten, når det gjaldt - men det kom man jo også over. Det er blevet mig fortalt, at Paquelin også kunne drille andre steder, så det trøstede mig noget. Denne Paquelin blev varmet op over en spritflamme, uundgåeligt var der æterdampe i rummet fra narkosen, og desuden blev der jo pustet benzindampe ud i bæstet, - tænk at det gik godt! Da jeg senere engang så en - om jeg så må sige - elektrisk Paquelin, tænkte jeg uvilkårligt: ”hvor var det dog nemt!”

Frk. X har fortalt mig om en operation, som blev foretaget på en ung mand, der havde en tumor i bunden af bækkenet, og da det var inden man kunne tage et røntgenbillede, måtte doktoren (som frk. X sagde) nærmest arbejde i blinde, men operationen gik godt, og da dr. Tolderlund, som jo havde assisteret, kom over til mor bagefter, sagde han til hende: ”Deres mand har udført en meget fin operation!”

Nu er det jo mest almindeligt, at de fleste fødsler foregår på de dertil indrettede klinikker eller hospitalsafdelinger, men i min fars tid foregik fødslerne ofte i hjemmene, kun i særlig vanskelige eller langvarige tilfælde blev patienten indlagt.

Far havde naturligvis altid sine tasker stående parat til hurtig udrykning, den ene af dem var specielt til barsel.

De fleste gange kunne affæren klares alene af jordemoderen og far, men det skete jo også, at der blev ringet efter sygeplejersken eller også, at hun var kommet med straks. Der var meget primitive forhold i hjemmene til den slags foreteelser. Frk. X har fortalt mig, at hun har set far sidde foran kakkellovnen og fyre med træ, så instrumenterne kunne blive kogt i en gryde.

Far blev meget brugt som fødselslæge, også udenfor sit eget distrikt, hvis man kan sige det sådan, han blev anset for at have en heldig hånd.

Når en kone skulle barsle, var det altid skik, at nabokoner kom for at hjælpe til, og når de så fik at vide, at dr. Buus var der, sagde de: ”aa, det er Hunborg-dowtor, vi skal ha’ måder af koged vand!”

Engang blev far kaldt til et hjem, som mildt sagt ikke var propert, skønt konen var interesseret i højskole og deslige, - nå, men der var altså hentet jordemoder, som gav besked om, at doktoren skulle tilkaldes. ”Men”, sagde hun, ”inden doktoren kommer, må vi have det værste skidt ud!” og så tog hun en skovl og skovlede ud af, hvad der lå under bordet, for derunder var asken tømt ud, foruden at børnene havde forrettet deres små og store ærinder.

Ja, det lyder højst usandsynligt, men min mor har fortalt mig det, og hun havde fået det fortalt af jordemoderen, så der er nok noget om snakken.

Da min søster var færdig med sin elevuddannelse, var hun hjemme et par måneder og gik naturligvis med i arbejdet på klinikken, ligesom hun også tog med ud på sygebesøg. En dag blev far kaldt ud til en vanskelig fødsel, og da konen absolut ikke ville indlægges, måtte den foregå i det lille - ikke særligt rene - hjem.

Instrumenterne blev skoldet i et mælkefad, og det blev en tangforløsning.

Da barnet var kommet til verden, var det nødvendigt at tumle med det på forskellig måde, og ude i køkkenet blev der anbragt en balje. På komfuret stod der to ens vandkedler og kogte.

Far badede barnet, og da vandet skulle varmes lidt mere op, beder han min søster om mere varmt vand; i kampens hede griber hun hurtigt den ene kedel og begynder at hælde ned i baljen, mens far holdt barnet til side, - men oh skræk og rædsel! - det var kogende kaffe, min søster holdt straks inde, men vandet havde opnået at få den ønskede temperatur, foruden at det fik en let brunlig farve; da kunne far ikke lade være med at le, alt endte i fryd og gammen, selvom jordemoderkaffen nær var røget sig en tur; uvilkårlig kunne man tænke på det gamle ordsprog: ”man må klare sig, som man kan”, sagde kællingen, hun tørrede bordet med kattekillingen! –

En dag var min søster med ude hos en patient, hos hvem der blev konstateret lungebetændelse, og som man brugte det dengang, ordinerede far varmt omslag og sagde derpå til min søster: ”så, min ven, nu kan du lægge det omslag på med det samme, så kan du prøve, hvad det vil sige at stå i et privat hjem og mangle alt det, som du bare behøvede at række hånden ud efter på hospitalet!” -

Far fik efterhånden 2 biler - ja en overgang havde han endda 3, - den ene kunne jo strejke, og der skulle altid kunne køres. Der fandtes ikke ambulance eller Falck.

Den gule Opel havde jo kun en gammeldags ”baat-baatt”, som ikke lavede megen støj, i hvert fald ikke nok til at vække kuskene, som om natten kørte den fangne fisk fra Vorupør til stationsbyen Sjørring. Vejen var smal, hesten kendte den, så kusken tog sig manganen en lur på disse ture, og det kunne også altsammen være meget godt, hvis det ikke var sådan, at far blev kaldt ud om natten og meget gerne skulle forbi køretøjet, inden der gik for lang tid, - men det var umuligt at få vækket den sovende ved blot at bruge det gammeldags tudehorn. Så købte far et stort og meget langt horn, - jeg kan vist bedst forklare det ved at sige en stor trompet, som han havde i en snor om halsen; når så kusken skulle vækkes, satte far ”trompeten” for munden og blæste kraftigt til, og så blev vejen fri.

Vi børn lærte meget hurtigt at køre. Det begyndte med, at vi sad ved siden af far og fik lov at styre, senere kom vi til at sidde på chaufførens plads, mens far passede pedalerne og gear, men så overtog vi det hele.

Om det var lovligt dengang, når man havde en med kørekort ved sin side, ved jeg ikke, men jeg kan godt nu røbe, at vi blev sendt ud med bilen alene, inden vi fik kørekort, hvis det var bydende nødvendigt; nu risikerer vi vel ikke at blive sat fast, da sagen er forældet!!

Da der engang skulle foretages et kejsersnit, kørte far selv efter dr. Tolderlund, mens min bror, som var 12-13 år, blev sendt ud efter jordemoderen, som boede ca. 5-6 km fra Hunborg. Han kørte i en stor 7 personers "Studebaker", som dengang var den ene af fars vogne; - der blev forresten råbt "Gullasch" efter ham, når han kørte i den!!-

Nå, men klokken var ca. 3 om natten, og min bror får banket på, så jordemoderen bliver vækket. Da hun så den ungdommelige chauffør, har hun jo nok studset noget, for hun spurgte: "er'ed dæ, der ska' kyrre?", og da hun fik et bekræftende svar, sagde hun: "ja, når di far tør la' dæ kyrre, tør æ val osse kyrre mæ' dæ!" - Så satte den stoute jordemoder sig til rette i den store vogn, overgav liv og lemmer i min brors hånd, og det kunne hun også roligt gøre.

Operationen gik godt, og det var en lidt stolt fornemmelse at have en "kejsrerinde" liggende som patient, - det skete forresten flere gange og altid med et heldigt resultat.

Der kom patienter på klinikken i alle aldre, og mange af dem havde egnens dialekt og deres særlige måde at udtrykke sig på. En dag før besøgstid går eleven rundt for at sørge for, at alt er i orden, og hun siger så til en gammel kone: "Bedste, skal De ikke have et bækken?" "Hvans er det for en jen?" spørger den gamle. Eleven igen: "Bedste skal De ikke tisse?", hvorpå den gamle udbryder: "nej, væ-d-d do nu hva', nu haar æ pest i 73 år, - det ka' æ da osse blyv ve mæ!"

Et stykke syd for klinikken var der en ret stor bakke, og når den gule Opel skulle forcere den, lavede motoren så megen støj, at man kunne høre den op på klinikken, og så sagde patienterne: "der fly-y-ver fatter!"

Der var en lille dreng, som var opereret for blindtarmsbetændelse; han ville så gerne have noget at drikke, og det måtte han ikke sådan uden videre få, men da far kom ind til ham, sagde drengen: "tror do it' det ku' vær' godt mæ nøj kamilte?"

En mor, som besøgte sit barn, som havde haft meget høj temperatur, spørger frk. X om, hvordan det går. "Jo, det går bedre", siger frk. X, "nu er temperaturen kun på 38!"

"Ot- og tredve, er de da et manne", sagde konen, "begynder det da et ve jen?"

En hændelse, som var meget kedelig, skete, da en mand, som havde regnskabet for en sygekasses pengesager, skrev falsk; han havde fået fars regning til sygekassen, men i stedet for at betale beløbet, skrev han fars navn under regningen som kvittering for modtagelsen; men da far stadig ikke fik sit tilgodehavende, kom sagen frem, og da manden under forhør hos politiet, fik forelagt regningen, og der blev spurgt ham: "hvem har skrevet det navn *der*?" måtte han tilstå, at det var ham.

Denne sag vakte en del opsigt, og mange kunne vist ikke forstå, at manden kunne blive tiltalt, - for hvad kunne det da gøre at skrive en andens navn! - men vi børn fik mange alvorlige advarsler om, at det var meget strengt forbudt.

Far var af naturen ret indesluttet og kunne have svært ved at åbne sig, det var vanskeligt for ham at udtrykke sig, når der var mange til stede; jeg tænker mig, at hans barndoms- og ungdomstid ikke var så nem for ham; på den anden side kunne han godt have lune, har frk. X fortalt; det morede ham i al godmodighed at komme bag på eleverne, og da han en dag kom ud i køkkenet, mens kokkepigen stod og smurte aftensmaden, og hun udbrød: "naa, haar vi dæ nu igjen!" - ja, så morede de sig begge, for hun troede, at det var fars dejlige jagthund, som kom for at få sin sædvanlige lækkerbiskken, når den gik med over til aftenstuegang. "Queen" var hendes specielle ven, - men denne gang var det nu æ dowtor selv, som kom.

Det hændte ofte, at børn var indlagt temmelig længe, og hvis far havde tid, satte han sig ned for at spille ludo med en lille fyr, som naturligvis havde stillet spillet op, så det stod parat, når der kom stuegang, og der var ikke noget om, at den ene ikke måtte jages hjem, nej, det gik helt korrekt til.

En lille pige havde stillet sine legesager op foran sig, og da far for løjer roder det hele rundt, siger hun meget indigneret: "Fy dæ an!"

Som sagt lå det ikke for far at snakke om løst og fast med patienterne, og når en læge har været på samme sted i så mange år, som det blev min fars lod at være i Hunborg (til nov. 1935), var det jo uundgåeligt, at nogle patienter af og til ville prøve en anden læge.

Der kom en læge og nedsatte sig et sted, hvor der ikke før havde været nogen, og da han snakkede meget, spillede kort o. s. v., kunne han jo nok tiltrække sig en del opmærksomhed; ny koste fejer bedst, siger man som bekendt, men far passede sin daglige dont og lod ellers som ingenting.

Dog var der én gang, han ikke kunne dy sig, - det var, da "en fortabt søn" kom tilbage. Far sagde til vedkommende: "nå, hr. J., jeg troede ellers, De havde en anden læge!" - men så lød svaret: "æ snak ka' et jen gjør-ed!" (Snak gør det ikke alene), - og så var den sag ude af verden.

Der boede en enkemand med sin datter, som ikke var helt ung, men da hun var blevet forlovet og gift, hændte det, som det jo sker, at der året efter skulle barsles. Nu havde denne familie ikke ellers brugt far som læge, ærlig talt kender jeg ikke grunden, og det er jo også lige meget, men på grund af konens alder har de åbenbart været noget ængstelige ved tanken om den forestående begivenhed, og da timen kom, gik konens far den - kan man vel godt sige - ydmygende gang op til lægeboligen og sagde bedende til far: "aa, bette dr. Buus, aa bette dr. B. vil De et' godt kom'?", og så gik bette dr. Buus ned og klarede situationen for dem til alles tilfredshed, og jeg har ladet mig fortælle, at den "nybagte" mor gav far en undskyldning. Glæde og taknemmelighed havde åbenbart gjort hende blød om hjertet. - Af og til kan der vendes op og ned på alting! -

I Hunborg var der meget stor interesse for gymnastik; der var mange dygtige gymnaster, både mandlige og kvindelige; hver sommer blev der holdt fest på Sjørring volde, og så konkurrerede gymnastikholdene fra de forskellige kommuner, og det vindende hold fik en sølvplade til foreningens fane, og det var meget ofte Hunborg, der vandt, det var et stolt syn at se vort hold marchere ind med den flotte fane. Far var i flere år med på holdet som gymnast, og så kunne man høre publikum sige: "det er Hunborg-dowtor, - nu kommer han". Et år var far, min bror og jeg med på hver sit hold, - det var meget festligt. En sommer blev der holdt en opvisning i Vorupør, hvor far også optrådte, og bagefter holdt han en tale til forsamlingen, hvori han rigtigt "foldede sig ud", så sygeplejersken i Vorupør sagde til frk. X: "hvor fik doktoren dog den veltalenhed fra!"

Den tidligere omtalte "heks", som boede i Vorupør, troede folk nu noget på. En dag blev frk. X kaldt over i lægeboligen for at hjælpe far med en patient, og han hvisker til hende: "det er heksen!"

Nu gik snakken blandt folk, at heksen havde strikkepinde under halmvisken i sine træsko. Frk. X havde diskuteret dette problem med en patient og sagt til vedkommende: "De tror da ikke på den heks!" hvad hun nu ikke kunne sige sig fri for. Nå, - men nu stod disse heksetræsko altså udenfor konsultationsstuen, og frk. X siger til sig selv: "nu vil jeg undersøge, om der *er* strikkepinde under halmsålen!", og hun løfter den op, - men nej, ingen strikkepinde.

Senere siger frk. X til patienten: "jeg har set efter, og der er ingen strikkepinde!" "Uh, nu vil al landsens ulykker komme over Dem," lød svaret.

Nok er det, - næste dag bulnede frk. X's fingre, så hun bad far lægge et lille snit på dem. Da frk. X senere fortalte det til sognepræsten, sagde han: "ja, ja, der er måske mere mellem himmel og jord, end man regner med!"

Det var en egn, som var ret stærkt præget af indremission, selvom der i en årrække var både en valgmenighed og en frimenighed i Thy.

For eksempel lå der på klinikken en mand, hvis lille dreng blev indlagt samtidig, og han var meget syg. Dette barn havde det ny testamente liggende under sin hovedpude, og frk. X spurgte, om drengen forstod noget af denne bog, hvad drengens far sagde ja til. Da der så indtrådte en stor bedring, kommer min far glad ind til drengen og siger: "nu har du det bedre og bliver snart rask!", hvortil drengen svarer: "aa, æ tro-od endda, det vild' være saa skjøn aa kom op til Jesus!"

I en anden situation havde et barn den samme indstilling, som kom til udtryk, da han havde mistet sin far og siger til sin grædende mor: "Hvans ro-o-ler do for?" (græder).

Man kan vist godt sige, at det var en unaturlig og overdreven indstilling hos disse børn, som jo altså var blevet præget af deres miljø; den naturlige indstilling skulle dog være, at man skulle ønske at få lov at leve et - forhåbentligt - langt og lykkeligt liv først.

Frk. X har fortalt mig, at far en dag blev kaldt ud til en kvindelig patient, som var meget syg og var nærmere død end levende; hun havde en stor svulst i siden, - ”men”, sagde far senere til frk. X, ”jeg kunne ikke frigøre mig for tanken om, at jeg *måtte* have hende op på klinikken for at prøve at give hende den eneste lille chance, hun havde for evt. at overleve!”

Så blev der ringet besked om, at kontoret skulle gøre parat til behandlingen, da dette tilfælde ikke måtte komme på operationsstuen.

Der var ikke tid til mange omsvøb eller narkose, men far gik straks ind bag et ribben, og alt det onde vældede ud, og patienten overlevede. Lidt senere spørger frk. X patienten: ”kunne De ikke tænke Dem at få en kop te og et stykke franskbrød?” - og det ville hun meget gerne. Derefter ringede frk. X til patientens familie, som jo kun ventede at høre, at patienten var død. De blev meget glade over at få dette gode resultat og sagde: ”Ja, vi har også været samlede for at bede for hende” -

Jeg har aldrig selv set det, men jeg har fået fortalt, at når fiskerne om aftenen var ved at skulle sætte deres både i vandet for at tage på fiskeri om natten, knælede de ned ved siden af bådene og bad deres aftenbøn, - ja, de vidste nok, at det kunne være dyb alvor og ofte farligt at arbejde på det store, lunefulde hav. -

Perioden med den spanske syge i 1918-19 var en meget streng og forfærdelig tid, ikke fordi jeg mener, den var værre i Thy end andre steder i landet, men for min far blev den særlig anstrengende. fordi to nabolæger blev syge, og af den grund fik far ekstra mange patienter at køre ud til. Nu kom hans ”ulydighed eller lovløshed” ham til gode - nemlig den, at han havde lært sine børn at køre bil. To af mine brødre har kørt for ham i den periode uden at have kørekort; de har skiftedes til at sidde ved rattet, og når de så, at far var på vej ud af huset, blev bilen startet, far kunne derpå tage plads og slappe af under turen til det næste hus. Far røg næsten hele tiden, fortæller én af mine brødre, (men aldrig cigaretter!), desuden var det ofte en åben vogn, der blev brugt, så der var nok af frisk luft, - men snakken gik mellem folk om, hvad det dog var for en medicin, doktoren brugte til sig selv, siden han ikke blev syg, men jeg ved, han var meget påpasselig med, at patienten ikke åndede ham ind i ansigtet, mens han hørte på lungerne, - de fleste havde jo lungebetændelse. Fra alle patienter fik far en urinprøve med hjem i mange forskellige flaskefaconer, - der kunne være kurvefulde på én dag. Disse prøver blev bragt over til frk. X, som undersøgte dem i første omgang. ”Ja, man skal da også have noget med hjem”, sagde far til hende. Flaskerne blev skyllet, og dengang ville apoteket gerne have dem, så når vi afleverede en kurv fuld af flasker, fik vi en pakke meget fin kogechokolade med hjem til mor, - ja, da kunne det betale sig at rengøre flasker til brug igen i stedet for at smide væk, som man senere er blevet så ”dygtige” til! -

Der var mange, mange bestilte sygebesøg til hver dag, og der måtte lægges en bestemt rute, som så blev fulgt, og den kunne ikke fraviges, f.eks. den ene dag mod øst og nord, næste dag mod vest og syd, og der blev ikke vendt om, selv om der blev meldt ny besøg, for mange havde ventet flere dage på at få læge.

Når der blev ringet til lægeboligen for at bede doktoren komme, havde vi besked på at sige, de syge skulle tage noget varmt på brystet, købe en bestemt medicin, som kunne fås uden recept, - jeg tror, det var China decoct bl.a., og når far kom til, blev der straks givet noget for hjertet.

Sygebesøgene begyndte kl. 7 om morgenen og blev ved til kl. 24; derefter passede mor telefonen og natklokke og måtte jo - man kan sådan set godt tænke desværre - sige: ”min mand kører ud igen kl. 7, han er nødt til at have nogle timers søvn”. Med hensyn til at få noget at spise havde far og mine brødre nogle ”klemmer” med. Far spiste, mens de kørte, og chaufføren når far var på besøg, men jeg ved, at der blev ringet til en kro, som skulle passeres og spurgt: ”kan De have nogle bøf stående færdige på bordet om 20 min., de skal stå der, enten vi kommer eller ej”. Der var absolut ikke tid til at vente på tilberedningen, - men under alle forhold må man jo sande: ”uden mad og drikke duer helten ikke”!

En lørdag i slutningen af den spanske syge i en meget travl periode havde sygeplejersken i Vorupør og far travet rundt på sygebesøg, og da de endelig var færdige og begge var meget trætte, sagde far til hende: ”i morgen er det søndag, så vil jeg ikke et slag mere”!

Da de begge om søndagen havde lagt sig til hvile for at få en middagssøvn, blev der banket på sygeplejerskens dør. Det var en mand, hvis datter på 14 år havde løbet og leget på isen, men var

kommet hjem med stærke mavesmerter og opkastninger. Nå, den arme sygeplejerske måtte i megen sne og en ret lang vej trave hen til den syge, tog puls og temperatur og ringede til far om situationen, og han sagde: ”jeg skal komme så hurtigt, jeg kan!” men på grund af sne blev det i kane, der blev i en slæde redt en seng til patienten, så hun kunne ligge ned under transporten. Sygeplejersken fulgte med for at tage sig af narkosen. Da de kom ind til blindtarmen, kunne de se pus indenfor en ganske tynd hinde, så det var på høje tid, at operationen blev foretaget, - den vanskelige transport havde jo taget kostbare timer. Det var en meget træt læge, der opererede, men pigen blev hurtig rask, så det var en god og glædelig belønning at få.

Nå, heldigvis ebbede epidemien ud igen, men hvor var det svære og strenge tider for alle de mange, som blev syge, og som mistede nogle af deres kære, og det var jo alle egne af landet, som blev ramt.

Naturligvis hændte det ofte, at far blev kaldt ud til - om jeg så må sige - hastebesøg, og så fik bilen lov at fare afsted i fuldt firspring. En dag, da han netop skulle skynde sig, står der ved et hus en mand med sin lille dreng. Far fanger mandens øjne og mener selvfølgelig, at han passer på sit barn, men ungen farer pludselig ud på vejen. Med stor ro og koldblodighed manøvrerer far bilen, så drengen kommer til at ligge på langs mellem hjulene, - men ikke nok med det, - nu styrter faderen til for at hjælpe sit barn, og han kommer til at hænge på køleren!

Far standsede naturligvis - trods sin travlhed - ser på barnet og siger: ”der skete vist ikke noget, men jeg kommer tilbage!”

Der var heldigvis ikke sket noget, men far sagde til manden: ”bare De dog var blevet borte, for jeg var straks klar over, at drengen kunne jeg godt klare!” - men man kan jo sådan set nok forstå, at der kunne gå panik i den lille drengs far.

Imidlertid købte ”æ dowtor” en meget fin legetøjsbil til drengen, men da han nogen tid efter - af andre grunde - blev indlagt på klinikken, spørger far ham: ”nå, har du din fine bil endnu?”, svarer han: ”nej, den haar æ da splittet aj!” (ødelagt) - så det var ikke så længe den lille fyr var bilejer.

En anden gang, da far skulle skynde sig meget, gik der en flok ænder på vejen, og der var absolut ikke tid til at bremse op for de arme dyr, men far sagde til sin ledsager: ”se lige efter hvor mange der faldt!” - det var en 6-7 stykker, så der blev jo nogle hjem, som ganske uventet fik andesteg, - det var ellers ikke dagligdags kost!! -

Under og efter 1. verdenskrig var der mange forskellige ting, man havde vanskelighed med at få, bl.a. også dæk og slanger til bilen. Den gamle havemand lærte at vulkanisere, så der kunne lappes og repareres på det, man havde. En aften, da mor stod i døren og ventede på, at far skulle komme hjem fra sygebesøg, kunne hun høre en voldsom skramlen, og det viste sig så, at det var far, som kom kørende i sin bil, men dækkene var slidt så meget i stykker, at hjulene løb rundt på fælgene; - man kunne godt risikere at få skåret et nyt dæk i stykker første gang, man kørte med det. Når man tænker på de fine veje, man har nu om stunder, er de som de eleganteste dansegulve mod de dengang stenede og ujævne veje, men der var ikke andet at gøre end at finde sig deri.

Mor syede meget børnetøj, og hun havde rent ud sagt hamstret så mange ruller sytråd, som det var muligt for hende at få fat i. En dag får hun besøg af en kone, som havde en del børn, og under samtalens løb siger denne: ”aa, fru Buus, det er så svært!” ”Hvad er det dog, som er så svært?” spørger mor. ”Æ haa-r-et tro-o-d!” (ingen tråd), lød svaret. ”Nå, men det har jeg«, sagde min mor og gav hende en god portion af sin egen forsyning, og konen blev lykkelig. -

I anledning af julen blev der altid udskrevet så mange patienter fra klinikken som muligt.

Der var altid juletræ for patienter og personale, enten i den største stue eller - hvis der var mange - ude på den lange gang.

Der blev serveret risengrød, gåsesteg og andre lækkerier. Alle voksne patienter fik en skål med røde tulipaner, børnene en lille ting, og far lavede ofte en såkaldt ”springgås”, når kun skelettet af dyret var tilbage. I lægeboligen havde vi også juletræ, men når de på klinikken var kommet så langt, at deres juletræ var blevet tændt, blev der ringet over til lægeboligen. Så blev vort træ slukket, og vi gik allesammen over for at hilse på patienterne, så sang vi julesalmer og underholdt os med dem, som måtte tilbringe julen borte fra deres hjem.

Alle fars patienter, som lå i sengen juleaften ude i hjemmene, fik en blomst fra mine forældre og børnene en lille pakke. Der blev lavet en lang liste over dem, der skulle huskes, og de forskellige menighedssygeplejersker var behjælpelige dermed, så alt klappede, som det skulle.

Med hensyn til de omtalte lækkerier i anledning af julen, tror jeg, jeg vil fortælle et lille træk, som jeg selv har oplevet.

Jeg har jo fortalt, at egnens befolkning havde deres særlige måde at udtrykke sig på, selvom man kunne synes, der kunne være brugt udtryk, som var lidt pænere.

Nå, men der lå to mænd ved siden af hinanden på samme stue. Begge havde fået fjernet deres blindtarm, var på fuldkost og havde et godt humør.

Kokkepigen var vældig flink og fik til at smøre snitterne til aftensmaden, og begge mændene havde fået bragt deres mad ind. Tilfældigvis kommer jeg ind på stuen netop i det øjeblik, da den ene af mændene rækker sin tallerken over mod sin ven og siger så: ”de mellemleder er nu et aa sæj ski-id til!” - Det skulle altså forstås som en meget stor ros, men alligevel blev han lidt flov, da han opdagede mig, - vi morede os, - jeg refererede citatet til personalet, og da han var vor meget gode ven, fik han ikke lov at ”dø i synden”, for til jul fik vi fat i en æske med smørrebrød af marcipan, skrev på et kort den omtalte bemærkning og havde så denne pakke med, da vi var på besøg hos ham, efter at han var kommet hjem.

Ja, det var sådan et lille træk, som dukkede op i min erindring.

Her i foråret 68 har jeg haft besøg af en sygeplejerske, som var elev på klinikken, da den skulle lukkes, hun blev straks sendt til et større sygehus for at gå videre der, så hendes elevtid ikke blev ”slået i stykker”, og hun fortalte mig følgende: Der kom en dag en gammel mand, som skulle indlægges. Han syntes selv, han var meget syg. Mens eleven har ham i bad, beklager han sig så meget over sin tilstand. Den søde elev prøver på at trøste ham lidt og siger: ”ja, men det er da vist ved at være bedre, nu har De kun 38!” ”Ot- og-tredve”, svarede manden ”derhjem haj æ saa'en omkring en hal-hundred støkker!”

Samme elev har fortalt mig om en patient med en kronisk blindtarm.

Denne mand havde været indlagt på det, som man nu kalder Statshospital. Han hørte ikke til i min fars distrikt. Familien havde henvendt sig andre steder for at få ham opereret men uden resultat. Så kommer sønnen med ham hen til min far, anmoder om indlæggelse og operation, og sønnens ønske bliver opfyldt. Da operationsdagen oprandt, fik patienten, - hvad man ellers ikke brugte dengang, men jo altid nu - en beroligende indsprøjtning inden narkosen, som forløb fint, og alt gik godt. Da manden vågnede op, var han - mildt sagt - helt tummelumsk og meget urolig, han sprang rundt og sang: ”bum, bummelum, bum, bum, dr. Buus er vel nok en dejlig mand!” Ja, det var jo næsten en katastrofe efter den tids skik, patienten *ville* ikke i seng. Der blev så givet ordre til, at han skulle spændes fast, og de forskellige damer stod og prøvede at snakke godt for ham. Pludselig ser han sig rundt i kredsen, peger på eleven og siger: ”jow, hvis hende der vil gøre det, må hun godt, men alle I andre skal gå ud!” Med forfærdelse spørger de eleven: ”ja, men tør De da det?” ”Ja, det tør jeg da,” svarede hun kækt.

Manden lægger sig roligt op i sin seng og siger til eleven: ”du må spænde mig lige så fast, du vil!”

Min far fik senere et takkebrev fra denne mand, som var meget taknemmelig over at være blevet hjulpet, og alt endte i bedste forståelse.

Der var en del tuberkulose på egnen, deraf megen kirurgisk tuberkulose, og mange kirtelsvage børn, som havde svært ved at trives, tynde og blege som de var, trods den friske, men stærke luft, man havde i Thy.

Far begyndte så i 1923 at give lysbehandling. Det var den såkaldte ”Bangs Lampe”, der blev anvendt. Jeg antager ikke, at man nu om stunder kender den eller er klar over, hvordan den var, men den var naturligvis meget primitiv, og det var koldt lys.

Der var øverst på et stativ anbragt en meget stor beholder - eller flaske kan man også kalde den, hvorfra der hele tiden gennem en tynd slange løb kølevand ned til de ”stifter”, som frembragte lyset, så det gjaldt om at have øjnene med sig, når man passede den, for beholderen måtte absolut ikke løbe tom. ”Bangs Lampe” blev drevet ved elektricitet, og den støjede lidt, når den var i funktion,

men den havde en forbavsende god virkning på de patienter, som blev behandlet med den. Der kom i tidens løb mange børn ind på klinikken for at få lys og blive fodret op, kan man vist godt sige.

De var der for det meste ca. 3 måneder, og det var en fornøjelse at se, hvordan de kom sig, - men denne lysbehandling blev vist begyndelsen til, at far i 1928 lukkede klinikken et år, men derom senere, jeg skal nok få det hele med.

I 1926 blev der indlagt røntgeninstallation på klinikken. Sygehuset i Nykøbing Mors skulle have nyt røntgenapparat, og far købte så det gamle og fik lavet en tilbygning, så der blev plads til denne forbedring; der blev indrettet mørkekammer i kælderen. Der forekom jo visse morsomme episoder, da de første billeder skulle tages - på ikke patienter -, man skulle øve sig lidt og lære "bæstet" at kende.

Det var en meget stor hjælp i arbejdet at kunne tage billeder af de forskellige skader o. s. v. - At der også var blevet installeret elektrisk vaskemaskine i kælderen, føjer jeg til for en fuldstændigheds skyld, og da det altsammen var fars ejendom, gik min mor over på klinikken og vaskede lægeboligens vask, hun turde ikke overlade arbejdet til sin unge pige, da hun var bange for, at pigen i ubetænksomhed skulle komme til skade ved centrifugen. Klinikens gangpige klarede vasken uden besvær, men blev jo meget omhyggeligt instrueret.

Far brugte også dampbade og slampakninger, tror jeg, det hed, - ja, man kan vist godt sige, han stræbte efter at være "med på noderne".

De forskellige kommuners sygekasser havde naturligvis en sygekasseformand; ofte var det skolelæreren i det pågældende sogn, men det var ikke nogen fast regel, andre kunne også blive valgt dertil, f.eks. var der i Hunborg en forhenværende missionær, som varetog sygekassens pekuniære interesser. Disse mænd kunne nemt falde for fristelsen til at føle sig som en slags små konger, hvis jeg må bruge det udtryk, og det synes jeg godt, jeg kan gøre med rette; uden at gå nogen for nær vil jeg tillade mig at mene, at de kunne være mindre behagelige at have med at gøre, jeg kender også eksempler derpå uden for min fars distrikt.

Nå, men lysbehandlingen på klinikken blev jo meget brugt og hjalp mange syge mennesker, både voksne og børn, - så vidt jeg husker, var der også nogle, som fik ambulantly behandling.

En dag kom der en kone, som skulle undersøges, og da far mente, hun trængte til lysbehandling, tænkte han, at man ikke skal opsætte til i morgen, hvad der kan gøres i dag, og hun måtte så optræde i Evas kostume, men da det slet ikke var almindeligt, at der var badeværelse i hjemmene, var hendes fødder nu ikke så helt rene, og jeg kan endnu høre hende sige: "Aa, mi fædder, mi fædder!"

(Fødder)

Det skete også ofte, at far, når han skulle kigge på et sygt ben, (som naturligvis var pænt rent), bad om at se det andet ben til sammenligning, og så var synet jo en del anderledes!!-

Far tænkte meget på klinikens fremtid og talte ofte med sognerådsformanden om at få kommunen til at overtage den; mangan en søndag eftermiddag gik far og jeg sammen op til denne for at diskutere evt. muligheder, men der var nu ingen vej fremad. Mange mente, at min bror naturligvis kom og overtog "hele butikken", men så sagde far meget bestemt og afgjort: "nej, min søn skal ikke gennem alt det, som jeg har måttet kæmpe med!"

Der var jo mange spekulationer og ærgrelser, - ja, jeg tænkte nu ofte ved mig selv, at der også var misundelse mod fars store - og man kan vist godt sige - ikke helt almindelige arbejds.

Når far og jeg talte om de forskellige forhold, endte jeg gerne med at sige: "ja, men far, du må da trods alt indrømme, at du af det rent lægelige arbejde har haft mange, mange glæder!" og det kunne jeg altid få en bekræftelse på.

Min far var meget rolig og aldrig opfarende eller hidsig, når han opererede, enten det så var ved dag eller nat, men frk. X har fortalt mig, at hun én eneste gang har set far være nervøs, og det var, da der skulle foretages det kejsersnit, hvor min bror var sendt ud for at hente jordemoderen, og far selv måtte køre til Thisted for at hente dr. Tolderlund.

Frk. X sagde: "ja, vi har jo alt parat og i orden, som det skal være!" hvortil far svarede - måske let irriteret -: ja De er nu altid så rolig!" - (Frk. X's kommentar til mig, da hun fortalte derom: "hvad skulle jeg dog ellers have gjort!") - Nå, men som jeg tidligere har omtalt, gik det fint og heldigt.

Naturligvis kostede det jo noget for sygekassen, at der blev givet lysbehandling til de mange patienter, som trængte til den, og om det har været personlig forfølgelse af min far eller af andre grunde, skal jeg lade være usagt, men den omtalte missionær, som ”sad” på penge-kassen, begyndte at gøre vrøvl over de regninger, han fik, og det var en lidt mærkelig indstilling, da det jo slet ikke var hans private lomme, det gik ud over, - man skulle snarere have kunnet tænke sig, han havde den rent menneskelige indstilling, at han kunne glæde sig over, at hans næste blev hjulpet i sin sygdom!

Ja, jeg kan ikke dy mig for at udtale, at denne mand ikke var rar, han var i hvert fald ikke, som man kunne have ventet, han skulle være med hensyn til sand kristendom i ordets dybeste betydning, - nå, men nok om det.

Han brugte efterhånden ikke far som læge, og der var jo også andre at vælge imellem, men jeg vil dog nævne et lille træk, som er blevet mig fortalt af en morbror, som engang var på besøg i mit hjem. Han og far havde været ude at køre, og da de kom hjem, var der kommet bud fra missionærens hjem med anmodning til far, om han ville komme, da manden var meget syg (vist et hjerteanfald), og det havde været umuligt at få fat i en anden læge. Min morbror så far gå frem og tilbage på gulvet, kæmpende med sig selv nogle få sekunder, men han tog det - og jeg vil tilføje heldigvis - som sin pligt at tage derop, - men det har kostet ham overvindelse, kan jeg forsikre.

Manden blev hjulpet, og min far sagde til ham: ”jeg kommer naturligvis, hvis det er nødvendigt med hurtig hjælp, men ellers vil jeg henstille til Dem, at De kalder en anden læge!”

Jeg ved, at en af beboerne i Hunborg var gift med en niece af missionæren, disse mennesker hørte til indre mission, men var af den helt rigtige slags, sande og ærlige, og de brugte altid far som læge, og jeg har fået fortalt, at manden kom en dag op til far for at bede ham om at tilse onkelen, for, som han sagde: ”vi har tillid til Dem!”

Ja, sådan kan der være så meget i denne underlige verden.

Da min bror havde bestemt sig til at ville være læge, tror jeg, det var en meget stor glæde for far. De to havde i forvejen en stor fælles interesse, nemlig at gå på jagt, og nu blev sammenholdet yderligere uddybet. Når min bror var hjemme på ferie, kan man vist godt sige, han fulgte far i hælene som en hund. Han har fortalt mig, at han også har oplevet at være med ude til en fødsel, og at han og far måtte skovle snavs væk! - ja, det lyder mærkeligt, men er jo sandt.

Så tidligt, som det var forsvarligt, fik min bror lov at være med i arbejdet på klinikken, assistere ved operationer, ja han opererede sin første blindtarm netop på klinikken. Da han havde fået sin lægeeksamen, blev han anmodet om at være vikar for den sygehuslæge, som far altid arbejdede sammen med, og da min bror så en dag ”falder over” en akut blindtarm, kunne han ringe til far og bede om hans assistance, og mon det ikke har været en stolt fornemmelse for dem begge - på hver sin måde - jeg tror det. Desværre oplevede far ikke min brors disputats og senere arbejde, men vi mennesker er ikke herre over livets hændelser. -

Da klinikken blev bygget, var der ikke ”træk og slip”, men det blev indlagt senere. Der kunne være visse vanskeligheder med at få patienterne til at forstå, at der kun måtte anvendes toiletpapir, at der ikke måtte smides tændstikker, aviser m. m. i W.C. kummen. Jeg har hørt fortælle om en gammel mand, som lagde noget toiletpapir i sit ny testamente - (det var inden, man fik det i ruller!) - så havde han det nær ved hånden.

En overgang var der en lille pige, som var indlagt med tuberkuløse sår; det gjorde meget ondt på hende, når hun skulle skiftes, hun bandede og svovlede og sagde: ”av for satan!” - det lille skind, hun vidste vel næppe, hvad det var for ord, hun brugte, havde antagelig hørt den slags i sit hjem. En dag i julen forlystede hun sig med at stoppe W.C. kummen til med papir, og min bror måtte en hel formiddag stå og rode og ordne for at få ”mekanikken” til at fungere igen, ikke noget særligt spændende arbejde, - og oven i købet på en helligdag, men det skulle jo gøres. -

Det var nødvendigt at sætte en skrivelse op på indgangsdøren om, at der ikke uden særlig tilladelse måtte foræres patienterne spiselige gaver. Engang var det nær gået galt, da et barn, som var opereret for blindtarmsbetændelse, havde spist nogle kager, som en nabokone havde foræret hende, naturligvis af sit hjertes godhed og også uden at vide, hvad der kunne risikeres, - men heldigvis gik det godt.

Frk. X har fortalt mig om en kvindelig patient, som fik amputeret sit ene ben på grund af, at hun ikke ville lade et sår hele; det var vel en sygelig indstilling, men hun gjorde det, at hun puttede hårnåle ind i såret. Hun vidste hvilke dage, hun skulle skiftes, og man kunne ikke forstå, hvorfor det ikke ville læges, men så en skønne dag kommer far ind for at skifte, og uden at sige et ord piller han den ene nål efter den anden op af såret og lægger dem ganske roligt fra sig. Patienten blegnede, det var jo en frygtelig situation for hende.

Trods det, at der var lagt gips over forbindingen, havde hun kunnet stoppe nåle ind under alligevel, - men hun fik også den hårde skæbne, at benet ikke kunne reddes. Hun var flink til håndarbejde og samlede senere nogle af skolepigerne for at lære dem at sy Hedebo, jeg var også med til den undervisning; hun havde lært sig selv det og var dygtig.

Et par begivenheder har jeg lyst til at omtale. Jeg husker en dejlig sommerdag, da der kom et F.D.F. drengekorps med deres orkester, som spillede for patienterne. Så mange, som kunne, blev flyttet ud i haven for at opleve dette, og da døre og vinduer også blev lukket op, har alle kunnet høre musikken.

Der blev ret ofte holdt andagt for patienterne af forskellige, og så blev frk. Y's orgel flyttet ud på gangen, men til den almindelige aftensang, eller når jeg satte mig til orgelet for at spille lidt, kunne det godt høres overalt, når dørene stod åbne. Far havde anskaffet salmebøger, som tilhørte klinikken; - men den største musikalske nydelse - (om patienterne helt har kunnet goute den, ved jeg ikke), men den skete en dag for mange år siden, da vor daværende kgl. hofviolinistinde Gunna Breuning Storm og kgl. hofpianistinde Johanne Stockmarr i Thisted Musikforening i en serie på 3 aftener skulle spille alle Beethovens sonater for violin og klaver, og vi var naturligvis inde til disse koncerter. Den ene gang inviterede far og mor de to damer ud til Hunborg. Far hentede dem i Thisted, og vi spiste til middag kl. 13, fik bl.a. andesteg. Da fadet blev budt rundt, sagde violinistinden: "var der ingen rumper på disse ænder?" og rumperne blev hurtigt bragt til veje, for selv om det var helt oppe i Thy, havde ænder dog rumper også *der*, men mor har vel tænkt, at det ikke var fint nok at sætte disse på bordet.

Nå, men det var den musikalske oplevelse, jeg kom fra. Om eftermiddagen tog violinistinden sin "kalorius", som hun kaldte sin violin og gik over for at spille på klinikken, men da vi desværre ikke kunne slæbe klaveret derover, måtte tilhørerne nøjes med det ene instrument. -

De to kunstnerinder var i et vældigt humør, jeg tror, det morede dem at komme ud i et privat hjem. De skulle om aftenen optræde i Nykøbing Mors, og far kørte dem derover, - mor og jeg var med, - det var en stor oplevelse.

Da vi skulle tage overtøj på for at køre, tog "violindamen" sit tørklæde, knælede ned for den anden kunstnerinde, bredte tørklædet ud og sagde: "alt lægger for din fod jeg ned", - og så lo vi alle, men hvilket held at far ikke blev forhindret i at køre, - han havde for en sikkerheds skyld gjort aftale med en vognmand, som også havde en stor bil.

En dag kom der besøg af generalkommandolægen, som skulle undersøge, om klinikken i påkommende tilfælde kunne anvendes til lazaret, men det blev jo heldigvis ikke aktuelt. En anden gang var der et besøg af en stor personlighed, som også var ovre at se klinikken, (jeg ved ikke, hvem det var), men mor har fortalt, at han sagde til hende, da de sammen fulgtes ad tilbage til lægeboligen: "det er en smuk virksomhed, Deres mand har skabt sig her!" og mor blev meget glad over at høre denne udtalelse.

Ja, den slags opmuntringer kunne også indtræffe. -

Da far engang havde anskaffet sig en helt moderne hospitalsseng, skulle vi over at se dette vidunder, som endnu stod ude på gangen. I kåthed smider min yngste bror sig på den og siger: "jeg gad vide, hvem der bliver den første, der skal ligge i den!" - Det blev såmænd ham selv, han måtte nemlig "ofre" sin blindtarm til ære for sengen, - ja, sådan kan det altså gå.

En morsom oplevelse havde jeg i min "elevtid". Der lå på klinikken en ældre kone, som havde en søn, der var fyrbøder på de damplokomotiver, som på den tid brugtes på strækningen Thisted-Struer.

En gang om ugen tog jeg med toget nogle stationer sydpå for at undervise, og han kiggede altid ud for at hilse på mig, når toget rullede ind på "perronen" i Todbøl. Da vi en dag havde hilst på

hinanden, og jeg som sædvanligt havde sat mig i en kupe med mit strikkesøj, kommer konduktøren for at se min billet, og jeg spurgte ham så efter en pludselig indskydelse: ”tror De, man kan få lov at køre med i lokomotivet?” - det vidste han jo ikke, og jeg tænkte ikke mere på det, men ved næste station kommer han, vinker ad mig og siger: ”kom, De må gerne!” og jeg blev hjulpet op på lokomotivet. Det var en spændende og morsom tur, men jeg kiggede ikke ud fra mit ”skjulested”, for det var jo ikke noget, man sådan fik lov til, men denne tilladelse blev udelukkende givet mig på grund af vort bekendtskab fra klinikken. Da vi nåede mit bestemmelsessted, hoppede jeg af på modsat side af stationsbygningen, smuttede hurtigt foran det dampende bæst og lod bare, som om jeg havde været i den første vogn.

Den 16. juni var det fars fødselsdag, og i den anledning blev der serveret lidt ekstra til patienterne om aftenen, inden der blev lukket på stuerne, ofte is eller en anden dessert. Et år, hvor der var mange oppegående, og vejret var meget fint, blev der serveret chokolade i lægeboligens have.

Som jeg tidligere har fortalt, holdt far af at gå på jagt, og for år tilbage måtte man gå på harejagt lige til juleaften. Det kunne godt knibe for far at nå en sidste lille jagttur, og jeg husker tydeligt, hvor travlt han havde en 24. decbr. for at kunne komme afsted, jeg tænker, mor har draget et lettelsens suk, da han var kørt, men et øjeblik efter kommer bilen susende tilbage, og far for ind i ventestuen og kom så ud igen med - sin hund! - han havde i skyndingen glemt ”Queen”; vi morede os lidt, og det gjorde han da også selv, da han med et lille smil fattede af igen. -

Der lå en gård meget tæt ved Hunborg; den ejedes af en mor og en datter, og desværre var de begge enker.

De havde tilbudt far jagten på deres gård, de ville ikke leje jagtretten ud, men ville gerne have, at far gik der. Jeg var ofte med ham på jagt, det var morsomt at se hunden arbejde på marken. En dag havde vi haft en lille tur, og på vejen hjem kom vi ind gennem gården, hvor der gik en flok dejlige ænder, men ak og ve, da gik naturen over optugtelsen, og ”Queen” for ind i flokken og snappede en and, - den har vel drømt om at skulle apportere en agerhøne!

Nå, men vi måtte gå ind til damerne og bekende, hvad der var sket, og far tilbød at betale anden, men det kunne der ikke være tale om, de skulle netop have slagtet en and. Jeg hører endnu fars bemærkning til mig, da vi igen kom udenfor: ”ja, det slap vi heldigt fra!” - men vi var unægtelig noget - eller rettere meget - flove over, at vor fine ”Queen” kunne lave sådan en fadæse.

Den tog næsten altid fars morgensko op i sin kurv og hyggede sig med dem, og om søndagen sov den til middag sammen med far på sofaen i havestuen. -

Far lærte forresten sig selv at forsåle sko, og ligeledes satte han sig ind i at beskære vore frugttræer.

Min far udsendte hvert år en beretning om virksomheden på klinikken i Hunborg.

På bagsiden af beretningen for 1927 og januar kvartal 1928 sluttes der således:

Klinikken blev bygget i 1907 på grundlag af:

- 1) forhandlinger med Thisted Amtsråd,
- 2) og tilslutning fra Sygekasseinspektoret.

Den blev bygget særlig for sygekassepatienter.

Klinikken lukkedes den 31. marts 1928, da privat drift viste sig umulig som følge af, at Sygekassedirektoratet - uden varsel - borttog tilladelsen for sygekassemedlemmerne til at blive behandlet på klinikken for sygekassens regning. -

Ja, det var vel nok en ordentlig mundfuld! -

Det var ikke morsomme dage, da de forskellige patienter enten blev udskrevet eller sendt til andre sygehuse. Endnu ser jeg far i sin hvide kittel stå på trappen og sende den sidste patient bort for derefter at dreje nøglen om, - det skar mig i hjertet.

Jo, dr. Tolderlund fik i sandhed ret, da han i sin tid frarådede far at begynde på sin ønskedrøm, - der kom vanskeligheder, men de *blev* overvundne, og arbejdet kom i gang igen d. 1/4 1929.

Daværende folketingsmand, senere kirkeminister V. Fibiger, som dengang boede i Thy, var en god bekendt af far, og han tilbød at tage sig af sagen for at få klinikken åbnet igen.

Jeg kan se i et brev fra august 1928, hvori far fortæller, at hr. Fibiger har været i Sygekasseinspektoratet og haft en timelang samtale med en kontorchef, som i begyndelsen var noget kort for hovedet og afmålt, men da hr. Fibiger så lod ham forstå, at klinikken *skulle* lukkes op, blev han mere medgørlig og sagde, at det havde ikke været hans ønske at lukke.

Amtmanden havde på en forespørgsel svaret, at Amtsrådet af beboerne var blevet opfordret til at overtage klinikken, men ikke ville gøre det.

Afskrift efter Thisted Amtsavis d. 15/6 1928. (Amtsrådsmøde)

Klinikken i Hunborg

Andragende fra beboerne i Hunborg-Jannerup kommune om, at Amtskommunen vil overtage klinikken i Hunborg og opretholde denne som Amtssygehus. Andragendet er anbefalet af Hunborg-Jannerup, Snedsted og Nørhaa Sogneråd samt af Nørhaa Sygekasse.

Amtmanden: ”der foreligger ingen økonomisk baggrund for dette andragende, så som sagen stiller sig i øjeblikket, kan jeg absolut ikke anbefale, at andragendet imødekommes.”

P.H.: ”det vil være ubehageligt for beboerne at undvære klinikken, - kan man ikke spørge sognerådet, hvilket økonomisk grundlag man har tænkt sagen ordnet på?”

Amtmanden: De har vist intet tænkt på, så vidt jeg har forstået af de førte forhandlinger. Hvis sognerådet virkelig vil sætte noget ind for at bevare klinikken, så er det en anden sag, så kan vi overveje den påny, men som sagen foreligger, kan vi ikke tage anden stilling, end jeg har foreslået. Dr. Buus har jo udtrykkelig erklæret, at han ikke vil fortsætte klinikken som privatklinik.”

Sl.: ”Jeg mener ikke, vi kan overtage klinikken som Amtssygehus, men kommer sagen frem på anden måde, mener jeg, vi vil vedstå den støtte, vi hidtil har ydet.”

C. M.: ”Der kan ikke være tale om at overtage klinikken; så vidt jeg ved, er det uenighed mellem sygekassen og dr. Buus, der har fået klinikken til at strande, - det må man først se at få trukket i lave.”

K.: ”Jeg mener, vi må svare som af Amtmanden foreslået, men nu kan man jo læse af referaterne, hvorledes vor stilling iøvrigt er.” -

Derefter vedtoges det, at man ikke kunne imødekomme andragendet.

Afskrift sluttet.

Der var i årenes løb forskellige amtmænd, som fungerede i klinikkens ”levetid”, og som der måtte forhandles med; jeg kan se i et brev skrevet af min far i 1929 ang. samtaler med forskellige, og jeg tillader mig - uden at uddybe emnet i alle enkeltheder - at citere et par linier: ”Man bliver jo lidt!! overrasket ved en sådan optræden, hvis i det hele taget noget kan overraske mere i denne sag. For fremtiden bør der vel være vidner til stede, når der tales med amtmanden!”

Citat sluttet.

Nej, amtmændene var - efter min mening - ikke særlig venlig stemte overfor klinikken, og jeg har også det indtryk, at der var nogle personer i Thisted, som vist havde mest lyst til at være ”på nakken” af min far og klinikkens arbejde, - men det har i hvert fald været værst for dem selv og deres egen samvittighed. -

Jeg ved, at et af medlemmerne i Amtsrådet engang udtalte, at klinikken altid havde været et mønster på god og billig drift, og jeg har også fået fortalt, at da der et år skulle vælges medlemmer til Amtsrådet, ville beboerne stemme på dem, der ville gå ind for at bevare de små sygehuse.

Nå, det var et lille sidespring, men jeg synes ikke, der er grund til at lægge skjul på noget vedrørende denne sag efter så mange års forløb!

Der var bl.a. forslag fremme om, at patienterne selv skulle betale 1/4, hvorefter der fra Sygekassedirektoratet kom forespørgsel til sognerådet, om det ville betale de 25 % for sygekassemedlemmer.

Det var jo med de forskellige forhandlinger meningen at prøve at få fastslået, at klinikken ikke var privat. Sagen bølgere frem og tilbage, jeg skal ikke komme ind på alle enkeltheder.

I perioden under lukningen havde far også været i København for at gå på hospitaler bl.a., og jeg har fået fortalt om, at han en dag efter en operation talte med vedkommende læge om problemerne med klinikken, og far sagde da til lægen, at han havde foreslået kommunen, at den købte bygningen til brug som alderdomshjem, men kommunen ville ikke have den, og så havde far sagt til denne læge, at han tænkte på at avertere døre og vinduer til salg, afsætte instrumenter m. m. evt. gennem "Nyrop og Maag", som han havde handlet med gennem alle årene, - men så galt gik det da heldigvis ikke. -

I sommeren 28 havde der været en adresse i gang for at måle interessen for arbejdet på klinikken, og der var kun 14 i hele kommunen, som ikke ville skrive under. I oktober samme år blev der holdt en ekstra generalforsamling i sygekassen; den fik et godt forløb med en rolig forhandling, i hvilken der kun lød gode udtalelser om behandlingen og arbejdet, 53 stemmer for, 7 imod og 4 blanke.

(Mine forældre havde naturligvis ingen adgang!)

Missionæren forsøgte at forklare, at sygekassen havde tjent godt på klinikkens lukning, men blev straks standset i sin glæde af en bemærkning fra en tilhører, at der endnu ikke var kommet regning fra de andre sygehuse, og så var der slået en bremse i for ham.

Mange forskellige var indblandet i forhandlingerne. Hr. Fibiger var flere gange i Sygekassedirektoratet og hos amtmanden, far talte med amtsrådsmedlemmerne, - ja, der var mange tråde at trække i.

Far ville jo helst have helt fastslået, at klinikkens drift var afgjort offentlig, men da det viste sig vanskeligt at få den sag helt fastlagt, og han fra alle sider blev anmodet om og opfordret til at lukke op igen, syntes han ikke, han havde lov at lade være, og han sendte så ansøgning til Amtsrådet om et tilskud til driften. Et af amtsrådets medlemmer, som far kendte, rådede ham til at søge om 2,50 kr. pr. dag. Amtmanden var stemt for 1,50 kr., men medlemmerne var stemt for 2,00 kr. (- og så var der noget "at slå af på", som jyderne gerne ville have det!) Den 7/3 1929 blev der givet lov til at lukke op igen. Amtet ville give 6000 kr. årligt, kommunen 2000 kr., derudover intet tilskud, - "men", som fars bemærkning lød - "det er dog altid noget, de kunne jo helt have sagt nej!"

I februar 29 skulle der vælges ny formand i sygekassen. Missionæren havde i en varm fortale foreslået en af sine trosfæller - (ham ville far næsten nødigere have haft end den hidtidige) - men det blev en helt anden, som blev valgt med stor majoritet, en udmærket mand med et ærligt og dejligt åbent ansigt. Han rejste sig straks og takkede forsamlingen for den tillid, der blev vist ham, men han ville straks sige, at han som formand ville sætte al kraft ind på at få klinikken lukket op igen, da det var en skamplet på hele kommunen, at den bygning stod og forfaldt. - Ja, - ham vidste man da, hvor man havde, - det vidste vi jo også med missionæren, men der var vel nok en forskel!

Jeg kan se i et brev skrevet af far d. 30/6 1929, at der i Tidsskriftet for Danske Sygehuse fra d. 16/6 er skrevet en meddelelse om klinikkens lukningsår.

Den daværende hospitalsinspektør på Øresundshospitalet havde i bladene læst om sagen og udbad sig hos far nærmere oplysninger. Han fik så sendt de forskellige breve og skrivelser tilligemed en lang redegørelse. Han svarede, at han havde læst det hele med stor interesse og derpå affattet meddelelsen til tidsskriftet.

Endvidere skrev han til far, at han beundrede hans store udholdenhed og interesse for gerningen.

Det var jo dog en uforbeholden anerkendelse af en helt fremmed og for sagen uvedkommende fagmand.

Denne udtalelse har sikkert glædet min far. -

For at kunne skrive dette - altså om min far og hans arbejde - har jeg i mange tilfælde søgt og fået oplysninger af forskellige, og de har derved været mig til stor hjælp. Jeg har bl.a. fået fortalt, at i hvert fald landbefolkningen i begyndelsen af dette århundrede havde en vis skræk for at komme på sygehuset, ofte var der lange strækninger at tilbagelægge, transporten besværlig og vejene for det

meste i en dårlig forfatning, - desuden *kunne* man jo aldrig vide, hvad de derinde på sygehuset kunne hitte på!! så mon man dog slap levende fra en sådan oplevelse! - Selvfølgelig ændredes denne indstilling med tiden, og jeg håber også, at arbejdet på klinikken blev medvirkende til, at man opdagede, det kunne lade sig gøre at blive indlagt på et sygehus, blive behandlet for sin sygdom og komme hjem igen rask og glad. Jeg ved godt, mange mente, min far var en "hård mand", - det protesterer jeg imod; at have vanskeligt ved at vise sine følelser er *ikke* det samme som at være hård. -

Stædig og stejl? - måske ja i visse tilfælde; han havde sine meningers mod og var ikke bange for at stå fast på, hvad *han* mente var sandt og rigtigt.

På en måde en ensom mand! - ja, han kæmpede og arbejdede for sin ønskedrøm, nemlig den at have sit eget sygehus. Jeg tror, ja, jeg ved også, at der var nogle, som mente, han ikke fik den støtte, han havde fortjent, men så meget større er hans sejr.

Han stod - i egentligste forstand - alene med det økonomiske ansvar for klinikken, foruden hvad der fulgte med af ansvar for patienterne, - ikke så underligt, at han kun nåede at blive 62 år.

Da min mor havde boet i København nogle år, fik hun en dag et brev fra en bekendt i Hunborg; vedkommende skrev, at beboerne var ved at blive klar over, hvad det var, de havde mistet, da min far gik bort. -

Der er et par vers, jeg kommer til at tænke på i forbindelse med min far, og i den tid jeg har beskæftiget mig med dette arbejde, har jeg ikke kunnet lade være med eller blive frigjort for at nedskrive de tanker, som har trængt sig på og ligesom forlangt at blive taget med:

Lykken er ikke Gods eller Guld,
Lykken er ikke Storhed og Ære,
Lykken kan selv i den ringeste Vrå
Arbejdets Frugter på Bordet bære.

Lykken har Rod i det ærlige Sind,
Lykken er Nøjsomheds rige Broder;
Lykken er altid: at være sig selv,
aldrig trælbundet al Livets Goder.

Lev ej i tomme ønskers Rus!
drik ej Misundelsens bitre Bæger!
Rigere Fryd vil du fange, når ret
andres Glæde dit Hjerte kvæger.

Lykkeligst den, som har Fred med sig selv,
Fred med sin Gud og Fred med sin Næste!
Går det i Verden så op eller ned,
han har af Lykken dog fundet det bedste.
Charles Gandrup.

Da klinikken havde været lukket et år, blev den jo så - efter de mange forskellige forhandlinger - åbnet igen, og min far besluttede sig da til at anskaffe et mere moderne og tidssvarende lysanlæg, han havde set forbavsende gode resultater med den primitive "Bangs Lampe". Jeg kan se i nogle gamle breve fra marts 1929, at far har henvendt sig til "Levring og Larsen", og i et brev fra 30/6 1929 skriver han, at kulbuelysen er ankommet. Motoren er "en svend" på 10 H.K. Der blev "klistret" en tilbygning på facaden mod nord, pendant til røntgenrummet, og så blev der taget fat igen.

Der havde bl.a. igen været forhandlinger med Dansk Sygeplejeråd, da klinikken igen skulle anerkendes som uddannelsessted for elever, - tidligere måtte der være 2 elever i 2 år, men jeg kan se på skrivelser fra den tid, at der kun blev givet tilladelse til at have én elev og ellers arbejde med -

naturligvis den fuldt uddannede sygeplejerske, som der jo altid var, og evt. en underassistent (4. års elev, som de kaldte det -) og gangpiger.

Grunden til, at der kun måtte være én elev, var - efter skrivelsen, - at der dengang var overproduktion af sygeplejersker, og så kunne der nemt blive arbejdsløshed! - og der forudsattes, at eleven fik en grundig praktisk og teoretisk undervisning.

Min egen lille private mening er nu den, at eleverne på klinikken efter den tids forhold så mere og var med til mere end eleverne på de meget store hospitaler.

Jeg har engang talt med en dame, som var uddannet på et stort hospital - altså 3 år, hendes kommentar var: ”jeg bestilte ikke andet end at gå med bækkener, så *det* kan jeg!” Nå, det var dengang, senere er alt lagt meget bedre til rette.

Da klinikken skulle åbnes, meldte der sig straks en elev, som blev antaget.

Den samme sygeplejerske og kokkepige, som måtte rejse, da der blev lukket, kom tilbage, - der blev antaget gangpiger, og da jeg på det tidspunkt var hjemme og havde elever i musik, tog jeg samtidig et job som ”elev” på klinikken, men altså kun om formiddagen, - jeg kunne i grunden godt lide arbejdet, det var interessant, jeg gik med i det hele, men min største glæde var nu den, at jeg derigennem kunne hjælpe min far, - han havde en overgang været noget betænkelig ved at begynde igen, tror jeg, men blev dog glad for det, og klinikken blev atter meget benyttet, - ja, nogle havde gået og ventet på, den skulle blive åbnet igen.

Der kunne stadigvæk forekomme pudsige situationer. Således husker jeg en gammel kone, som var ret svag; hendes seng stod sådan, at hun lå med hovedet mod øst og altså benene mod vest. Da jeg en dag kommer ind på stuen, siger hun: ”aa, frk. B. vil De et ta’ aa klø mæ på æ søndersi-id af mi niese?” (sydsiden af næsen) - og det ønske var jo nemt at opfylde! Det var også hende, der sagde, når hun skulle ”tørres i halen” -: ”aa, mi ta-a-kker, mi ta-a-kker!” - hun havde altså hæmorider!! - så det var bare om at være forsigtig, når man skulle til det stykke arbejde.

Den dag, jeg var begyndt på mit ”elevjob”, taler mor lidt senere med sygeplejersken, som jo i 1921 havde afløst frk. X (- jeg kalder hende frk. Y, - hun havde forresten selv været elev på klinikken i 2 år og derefter gjort sin uddannelse færdig på andre hospitaler -), nå, men mor spørger så bl.a. om, hvordan det gik for mig, ”jo”, svarede frk. Y, ”jeg har lukket hende ind på badeværelset med den gamle mand!” Det må forklares lidt nærmere. ”Den gamle mand” var en lille - for tidlig født dreng, som var rynket, grim og skrøbelig, - ham skulle jeg altså bade og gøre i stand, - jeg vil absolut ikke påstå, jeg havde meget begreb om et sådant arbejde, selv om jeg naturligvis havde set andre pusle et spædbarn, men da der var nok at gøre for os alle, skød jeg hjertet op i livet og gjorde mit bedste, og han protesterede da heller ikke, fandt sig roligt i min behandling, som trods min ukyndighed gik godt, men nu forstår jeg næppe, at jeg overhovedet turde røre ved ham.

Det var helt naturligt at folk brugte verdenshjørnerne, når der skulle forklares om, hvor noget befandt sig. Der var en gammel mand, som boede helt alene i et lille hus sammen med sin kat, som naturligvis var hans kæledægge og blev passet efter alle kunstens regler. Nu hændte det imidlertid, at han blev syg, og der kom en kone for at lave mad til ham, og så skulle hun også give katten den sædvanlige portion fisk og kartofler, som altid blev serveret på en tallerken anbragt på gulvet ved siden af den gamle mands seng, men katten rørte aldeles ikke maden, og til sidst siger konen til gamle Johannes, at hun ikke kunne forstå, hvorfor mis ikke ville æde.

Så rejser han sig op, kigger ned på tallerkenen og siger: ”det er et’ så sær, den plejer aa få æ kartofler for østen og æ fisk for vesten!” - Ja, det var da en virkelig fornuftig grund til, at katten strejkede! -

Min mor havde engang en ung pige, som sagde: ”jow, fruén, saltkarret står da vesten for terrinen!”

Når man arbejder på et sygehus - enten det er stort eller lille -, kommer man i berøring med mange mennesker og ser mange forskellige sygdomme, både de lettere og de mere strenge og tragiske. Således husker jeg tydeligt en lille dreng på ca. 6-7 år, han var kommet til skade med sin ene arm, som nærmest var mast. Han havde stået på en arbejdsvogn, som trak en tærskemaskine efter sig. Drengen faldt ned, og hans arm kom under den tunge maskine, og det var en hård medfart. Han blev indlagt på klinikken, og far prøvede at redde armen, men ret hurtigt blev det klart, at den

ikke kunne reddes, og far måtte sige til drengens far, at armen måtte amputeres. Den stakkels mand ville nødig sige ja til den udvej, men da han efter fars tilbud fik lov at se armen, blev han jo klar over, at der ikke var andet at gøre, og operationen blev foretaget. Drengen blev senere sendt til Ortopædisk Hospital og fik en kunstig arm.

Inden for et kortere tidsrum havde vi et par gamle mænd, som fik foretaget amputation af ben, - den ene måtte endda af med dem begge.

Disse operationer kunne jeg ikke lide at være med til, men er man til stede for at hjælpe, holder man til mere, end man tror. Når den ene af disse mænd ønskede at få et bækken, så han på os med bedende øjne og sagde: ”æ fa-a-d, æ fa-a-d!” og vi lærte hurtigt at forstå, hvad han mente, nemlig et bækken. -

Ja, arbejdet gik sin daglige gang med små og store oplevelser.

Grunden til, at klinikken blev lukket, var bl.a. den, at den tidligere omtalte missionær havde fået den stemplet som privat. Hans kone var jo ofte kommet for at besøge bekendte, som var indlagt, men da der var blevet åbnet igen, ville far ikke have hende til at komme på besøg, og der blev givet besked til eleven og mig, at vi skulle sige til, hvis vi så hende komme.

Så en dag skete det. Far sad ved sit skrivebord for enden af den lange gang, da kontoret var taget i brug til andet formål.

Eleven og jeg gik og arbejdede, da jeg ser denne kone komme, jeg gav straks besked til far, som så siger til os begge: ”gå med ned til døren så jeg har vidner på, hvad jeg siger!” Jeg vil ærligt indrømme, mine ben rystede lidt under mig, men vi stod alle treparate, da døren gik op, og konen regnede med at kunne træde ind, men så sagde min far ganske roligt: ”De har været med til at ville stemple klinikken som privat, og så har jeg lov til at nægte Dem adgang hertil!”

”Nå,” sagde konen, og så luntede hun af igen. Jeg tænker mig, at denne begivenhed er blevet omtalt en del blandt befolkningen, men jeg har aldrig hørt noget om den senere, i hvert fald synes jeg, far var i sin gode ret.

En dag blev far kaldt ud til en fødsel, - det var ikke hans distrikt, og der havde været en anden læge. Nu, da jeg vil fortælle om dette, grunder jeg på, hvorfor der ikke var en jordemoder; nå, men det var et meget afsides beliggende hus på en stor hede, og da far havde set, hvordan det stod til, kan jeg så sandelig godt forstå, han trængte til hjælp, så han får sendt besked hjem til klinikken, at jeg skulle tage den anden bil, (jeg vil bare indskyde, at jeg *havde* kørekort), - tage frk. Y med og køre til et nærmere angivet sted, hvor der ville stå en mand og vise os det sidste stykke vej.

Da vi var kommet frem, måtte far så skride til handling. Konen blev bedøvet, far forløste hende, d. v. s. han måtte skære det døde, delvist opløste barn i stykker for at få det frem, og midt under det hele dør konen, - hun har vel nærmest været forgiftet, - det var frygteligt, - jeg ved ikke, hvorfor hun havde fået lov at ligge så længe, men jeg ved, at jeg glemmer aldrig den situation.

Det var en dejlig sommerdag med sol og fuglesang ude, - inde i stuen den store tragedie; da vi kom ud fra huset, stod manden der sammen med 3-4 mindreamige børn, jeg ser dem for mig endnu, - og så den uendelige store stilhed på heden, ingen huse eller naboer at se, - ja hvordan mon den stakkels mand dog fik ordnet det hele, ved jeg altså ikke. -

En anden gang hændte det også, at der blev ringet efter frk. Y og mig, men da var der dog en jordemoder; man kan vist godt sige, hun var af den gamle skole, optrådte i broget bomuldskjole og forklæde, og det var også klogt at holde lidt øje med hendes holdning til det sterile. -

Jeg må lige fortælle, at patientens mand hed Anders; - nå, men det gik da heldigvis godt. Konen blev anbragt på et bord, frk. Y havde narkosen, og da fødslen var vel overstået, bliver konen lagt hen i sin seng igen; vi andre var jo beskæftiget med de forskellige ting, der skulle ordnes, og jeg ser endnu jordemoderen vimse rundt. Da så patienten er ved at vågne, begynder hun nærmest lidt klynkende at sige: ”Ajes, hvor er Ajes, nu skal Ajes komme”, men meget hurtigt og bestemt udbryder jordemoderen: ”aa, ski-i-d med Ajes!”

Da kunne frk. Y, far og jeg ikke lade være med at le, d. v. s. naturligvis ikke højt, men vi sendte skjulte, skælmske øjekast til hinanden bag jordemoderens ryg, og jeg går også ud fra, at Ajes fik lov at komme, da vi tre var taget bort, og jordemoderen var blevet herre over situationen, - men dette var faktisk en morsom oplevelse. -

Klinikken. Operation. Dr. Tolderlund t.v., min far t.h.

Klinikken i Hunborg set fra nord-øst.

Hunborg lægebolig 1904 inden haven voksede op.

I bølgenes brus. Far med hunden, som ønsker at komme i land.

Da far en tid lå syg med lungebetændelse, måtte der nødvendigvis antages en vikar, og det blev en yngre læge fra København; han var rar, kunne fortælle mange morsomme historier og oplevelser, og de kunne godt virke oplivende i en ret trang tid. Han var ”rask i munden”, og man kan ikke sige, han var særlig tålmodig, - men en gang oplevede jeg, at han fandt sin overmand (eller ”overkvinde” i dette tilfælde). Der var kommet en kone ind på klinikken for at føde. Hendes hjem var lille og ikke særlig rent, og jordemoderen havde måttet love hende forskellige ting - så som hat og frakke - for at få hende til at lade sig indlægge, men så var der jo ikke andet at gøre end vente, til ”hendes time” kom.

Tiden trak noget ud, vi gik rundt og ventede, forskelligt blev forsøgt, bl.a. tog jordemoderen hende op af sengen, gik rundt i stuen med hende under armen, men nu brast lægens tålmodighed, og han udbryder: ”skynd Dem nu lidt fru P., lad det dog blive til noget, ” det skulle bare være mig, jeg skulle snart få ende på det!”

Da blev konen rasende, jeg ser endnu de lynende, vrede blikke, hun sendte vikaren, og så sagde hun meget arrigt: ”da mo De såmænd gjar fo æ forny-y-vels!” - (gerne få fornøjelsen!) - Tableau! da var munden lukket på den unge læge, som åbenbart meget skulle betakke sig for at være i hendes sted! - nå, men det hele fik jo da også en ende!

Nå, men arbejdet gik sin gang fra dag til dag med, hvad der kom for.

Far havde i hvert fald altid 2 biler, men i de senere år begyndte han at benytte sig en del af cyklen; - hvis han tog bilen, og vi spurgte, om vi måtte køre med, fik vi ofte afslag, og det lignede ham slet ikke. Nu bagefter forstår jeg bedre grunden, han var sikkert bange for at køre galt på grund af et svagt hjerte.

Da jeg traf frk. X for ca. 1 år siden, og hun fortalte mig alt det, som jeg har kunnet fortælle fra hendes tid på klinikken, sagde hun bl.a. også til mig, at far allerede i 1920 havde sagt til hende, at han ikke var så glad for sit hjerte, og man kan godt forstå, at det store arbejde, ansvaret og en del ærgrelser har slidt på ham, - desuden havde

landlægerne jo aldrig fast frihed, men skulle altid være parate til udrykning.

Far talte ikke derom til os, men i de senere år kunne han se meget træt ud.

En dag i juli 1935, da jeg var oppe på mit værelse, kommer far ind til mig, går hen og kysser mig, og idet han giver mig et brev, siger han stille: ”dette skal du have og gemme, - du må gerne sige det til mor”, - og så gik han.

Da jeg ser på brevet, står der: at åbne straks efter min død!

Klinikken, træerne vokset til.

Min mor og min bror.

Lægeboligens veranda.

Søndag eftermiddag i lægeboligen.

Jeg blev forfærdet, men tænkte straks: nej, det kan du ikke sige til nogen! - om det var rigtigt eller forkert, ved jeg næppe den dag i dag, - men jeg gemte det dybt ned i en skuffe og ønskede, at det måtte komme til at vare meget længe, inden jeg skulle åbne det.

Det kom kun til at vare ca. 4 måneder.

Den 22. november var det stærk blæst, ja, næsten storm. Far skulle til Vorupør på sygebesøg, jeg den modsatte vej for at undervise. Vi havde jo drøftet vejret og vor forestående tur, og det viste sig, at far ville cykle. Jeg tiggede og bad ham om at

tage bilen den dag, men der var ikke noget at gøre, og hans sidste ord til mig, da vi skiltes, var: ”god fornøjelse!”

Midt på eftermiddagen blev der ringet til mig, om jeg ville komme hjem straks, da min far var syg. Med tanken på det gemte brev sagde jeg til mig selv: ”nej, nej, det kan ikke passe - ikke endnu”!! - men det var netop *nu*.

Far var bragt hjem, da jeg nåede frem. Han var faldet om på landevejen ca. 2 km fra Hunborg på tilbagevejen fra Vorupør. Der var intet at stille op; vi fik tilkaldt den læge, som plejede at assistere ved operationerne.

Det var efterhånden blevet helt mørkt, inden jeg fik lejlighed til at finde mit brev frem og læse det op.

Der stod bl.a., at flaget skulle hejSES på hel stang straks efter fars død - eller evt. den følgende dag, hvilket altså skete.

Jeg fik senere at vide, at far havde været så uendelig glad og godt tilpas den sidste formiddag, han var på klinikken.

Min bror fik straks af sin chef tilladelse til at rejse hjem for at passe praksis og klinik, indtil vi kunne få fat på en vikar.

Praksis blev omgående solgt, men det af Hunborg-Jannerup kommune i en årrække havde et sygehus, skyldtes udelukkende fars personlige indsats og idealisme.

Befolkningen kendte fars kristne indstilling og vidste, at han følte med dem selvom han ikke var af mange ord.

Da der i december skulle være sognerådsmøde, gik jeg hen og meddelte, at klinikken nu blev lukket. Et spørgsmål, som jeg fik stillet af et af medlemmerne, lød: ”er ed no et’ nøj forha-a-stet?” - (Er det ikke noget forhastet!) - Ja, man kan komme ud for meget! -

Vi flyttede ud af lægeboligen lige til nytårsaften; min mor og jeg boede ca. 1 år i Sjørring.

Klinikken stod tom, vi realiserede, hvad det var

muligt at komme af med, så vidt jeg husker, overtog et af de andre små sygehuse kulbuelys og røntgen, - min bror måtte naturligvis tage, hvad han havde brug for.

Den daværende apoteker arbejdede meget for at finde en køber, og det lykkedes til sidst; - senere overgik bygningen til en anden, som drev den som plejehjem.

Der blev forandret og bygget til, så der blev flere værelser, men enden på det hele blev, at kommunen overtog klinikken for at bruge den som alderdomshjem; der blev jo efterhånden vedtaget en lov om, at der skulle være et sådant hjem i hver kommune, og det er også godt at tænke på, at bygningen bliver brugt; den ser helt anderledes ud end i min fars tid. Jeg har aldrig været derinde og vil heller ikke derind, men helst huske den som den står tegnet i min erindring. -

Ja, det er så en beretning om min far og hans arbejde; om han -, hvis han havde levet nu - ville synes om, hvad jeg har gjort, tvivler jeg meget på. Vi måtte ikke sætte en sten på hans grav, ved hans begravelse måtte præsten kun holde en kort andagt uden at omtale far eller hans arbejde, men jeg ved, at mor ofte har sagt til andre, hun ville ønske, jeg ville skrive og fortælle om klinikken, så det har medvirket til, at jeg begyndte at grunde på, om jeg kunne gøre det, og da jeg så for godt et år siden fik en speciel opfordring til dette arbejde, besluttede jeg at prøve, men det blev desværre ikke, mens min mor levede.

Klinikken var kun et lille sygehus, og der måtte arbejdes under meget primitive forhold.

Der er sket en voldsom udvikling inden for lægevidenskaben og hospitalsbyggeriet.

Der kræves umådelig meget af læger og sygeplejersker, og hvor er det godt, at der kan gøres - og bliver gjort - så meget for patienterne, men jeg håber, at der aldrig bliver så travlt, eller at arbejdet bliver så forceret og mekaniseret, at der ikke bliver tid til - om ikke et venligt ord - så dog et lille smil til de syge; det gør så uendelig godt, hvis man er én af dem, som ligger i sengen. - Lad mig slutte denne beretning med at afskrive en notits, som man kunne læse i dagbladet "Hovedstaden" af d. 31/5 1918:

Fra klinikker og hospitaler.

Lukas-Stiftelsen

har udsendt årsberetning for tidsrummet 1. oktober - 30. september 1917.

Beretningen er en ren statistisk redegørelse over patientantal, sygdomme, operationer og dødsårsager. Der indkom i årets løb ialt 778 patienter, og der foretoges 377 operationer. Forøvrigt er Lukasstiftelsen jo nu en "blandet" afdeling, idet den har en kirurgisk overlæge, dr. med. Hartmann og en medicinsk overlæge dr. med. Sk. Kemp.

Klinikken i Hunborg.

Læge V. Buus' klinik svarer i sit ydre ganske til ovennævnte. Forskellen ligger i størrelsen, idet der ialt på denne lille nørrejske klinik "kun" indkom 122. Men den operative virksomhed synes forholdsvis lige så stor, og dens resultater lige så fine som på Lukasstiftelsen, hvilket altså vil sige, at den tid er forbi, da man med undren spurgte: "mon i lægekunsten noget godt kan komme fra provinsen?"

Sign. dr. Kj. P.

Efter min fars ønske foregik hans begravelse i stilhed.

I sit efterladte brev havde far bl.a. skrevet: Da jeg går hjem til Gud i Jesu navn, er der ingen grund til sorg.

Bakkevej 32, - i august 1968.

Anna Louise Prip Buus.

Tilegnet mindet om min far.

På den anden side hækken

Mine søskende og jeg har haft et yndigt barndomshjem med en dejlig far og mor.

Far var læge på landet og byggede sit eget sygehus, der blev drevet på samme måde som de andre små sygehuse i Thisted Amt, men det var jo fars ejendom, det hed Klinikken i Hunborg og var blevet bygget for fars fædrene arv.

Mine forældre var i grunden ret forskellige i deres væsen. Far var nærmest noget indesluttet af naturen og åbnede sig ikke for alle og enhver, - han var blevet strengt opdraget, havde mistet sin far i 12 års alderen; jeg tror nok, at han og hans 2 brødre skulle stå op, når de spiste, og der var jo slet ikke tale om, de måtte sige noget ved bordet, nej, - man sagde kun noget, hvis man blev spurgt.

Min mor havde det lyse, glade sind, en dejlig gave at få i øje, men da hun var blandt de ældste af en stor børneflokk, måtte hun meget tidligt gøre nytte, f.eks. skulle hun og en søster hver morgen, inden de gik i skole, strikke et vist antal omgange på strømper til de mindre brødre, og hurtigt lærte hun at sy små skjorter til dem, og så vankede der en tiøre, - det var en svimlende sum i hendes øjne.

Da min bedstemor var svagelig og egentlig ikke havde anlæg for at være huslig, blev mor og hendes 2 ældre søstre, efterhånden som de blev konfirmerede, sat til at ordne hus og madlavning og lærte at klare sig i en snæver vending, - husholdningspenge var der ikke mange af. Min mor har fortalt om en dag, da det var hendes tur til at stå for madlavningen; hun skulle lave noget, som skulle "stivne", men trods megen grublen kunne hun ikke klare sagen; hun løb så hen under et gavlvindue, hvor hendes et år ældre søster sad for at læse lektier med en mindre bror, - min mor råbte så: "Inger, rødgrøden vil ikke blive stiv!" Svaret lød tilbage: "Søde barn - der skal mel i!" Ja, så var hun altså blevet så meget klogere!!

Mine bedsteforældre havde for vane at sidde længe til bords og snakke, når der var gæster, og ungerne havde "værsø" for det første at tie stille og for det andet at holde bordskik, og det var jo ikke så forfærdelig spændende, én af dem rejste sig resolut, smækkede stolen på plads med et voldsomt brag og sagde højt og tydeligt: "Tak for mad!" - en anden prøvede forsigtigt at glide ned af stolen og snige sig væk i al stilhed, men med en bydende håndbevægelse tilkendegav min bedstefar, at de skulle indtage deres plads igen, - så den gik ikke.

Min mors far var præst, en meget begavet mand synes jeg godt, man kan sige. Han kendte ikke noderne, men han kunne sætte sig til klaveret og spille alle sange i hvilken som helst toneart, det generede ham overhovedet ikke at transponere melodierne, så de kom til at ligge godt for stemmen, - men han holdt mest af de sorte tangenter!!

Da han var ca. 45 år, opdagede han, at han kunne skære ud i træ, han lavede møbler til sine døtre, buffet, linnedskab, andre skabe, stole og vugger, d. v. s. selve snedkerarbejdet interesserede ham ikke, men det var udskæringen, han gik op i, fløjtende skar han, så splinterne røg omkring ham, med lup havde han studeret billeder af gamle udskårne møbler. Han tegnede figuren uden på træet og huggede så løs. Min mor har fortalt om, at hun som barn har set ham arbejde således, og hun sagde da til ham: "Far, du hugger billedet væk!" - men han sagde blot: "Du skal se, min ven, det er derinde!"

Min mor fik senere en yndig udskåren vugge, som alle vi søskende har ligget i, senere et par børnebørn og sågar et oldebarn af mor.

Denne vugge var på gænger, og over hovedgærdet var der udskåret en engel, som bredte sine vinger ud over det sovende barn, og rundt om på vuggen havde bedstefar udskåret forskellige linier fra salmevers såsom: Gud Fader har sagt, stå engle på vagt, hvor mine de små er i senge, - og: vokser du fra barnekår glem dog ej dit Fadervor, glem dog ej din vugge. En af præsterne fra nabosognet, en god ven af mine forældre, sagde en dag til mor, da han så en af hendes unger ligge i denne vugge: "Ja, fru Buus, man *må* nu blive et bedre menneske, hvis man har ligget i sådan en vugge!"

Naturligvis blev vi søskende ikke spor bedre end alle andre, men min bedstefar har jo haft i sine tanker, at han gerne ville nedbede Guds velsignelse over sine små børnebørn.

Mine forældre blev gift på Ourø, hvor min bedstefar dengang var præst, - (det var forresten hans sidste embede, inden han tog sin afsked).

Præstegården og kirken lå så tæt, at man gik de par skridt, der var for at nå over i våbenhuset. Det blæste og regnede en del på bryllupsdagen, og mor har fortalt om, at det første, min far sagde til hende, da hun var blevet hans kone, var dette: ”Skynd dig!” Det gjaldt jo om, at brudestadsen ikke blev for derangeret, mens de gik tilbage til præstegården, og hvor har mor mange gange senere sagt, når hun fortalte om denne fars første replik til hende: ”Jeg har også skyndt mig hele mit liv!”

Ja, der blev såmænd nok at tage fat på, og broget kunne det godt somme tider se ud med alt det, hun efterhånden fik at skulle passe. I de første år var der telefoncentral i lægeboligen, men den blev flyttet ind i et hus ved siden af.

På mors første fødselsdag efter deres bryllup blev hun meget skuffet, for tilsyneladende havde far helt glemt dagen. Der blev ikke sagt ”til lykke”, ingen gaver - nul og nix! - Far bestilte vognmanden til en køretur i en stiv arbejdsvogn, (det var nogle år, før far fik bil), og de drog af. Mor var selvfølgelig meget lang i ansigtet - ulykkelig og tårerne piplede frem, men da vognen vendte tilbage, kom far ind til mor og sagde: ”Ja, så står klaveret altså uden for døren!” Det var vel nok en stor overraskelse! Far havde hemmeligt sat sig i forbindelse med mors tidligere spillelærerinde i Holbæk og bedt hende tage til København og købe et Hornung-Møller klaver. Hun havde set på forskellige og skrev til far om flere muligheder, - men så var der altså et sort, som var ekstra godt og dejligt og naturligvis også det dyreste, men far telegraferede til hende kort og godt: ”Tag det sorte!” - og sådan gik det til, at klaveret holdt sit indtog i lægeboligen, så det blev alligevel en dejlig fødselsdag for mor, og i årenes løb gav klaveret os alle mange glæder, for selvom far absolut ikke var musikalsk, holdt han meget af, at der blev spillet og sunget. –

Jeg har jo fortalt om, at min bedstefar var meget begavet; han havde forresten den ”morsomme skik”, eller man kan måske bedre sige det store ønske, at han gerne ville have sig en bøj hver søndag morgen, inden han skulle i kirken for at prædike, og de forskellige unge piger, som passede køkkenet, sørgede altid for, at denne bøj var parat til tiden.

Min bedstemor var også begavet, men som sagt lå husvæsenet ikke for hende. Hendes far var professor i slaviske sprog, - han blev kaldt ”Slave-Smith”, har jeg fået fortalt, og hans kone var desværre så ufornuftig at mene, at en professordatter ikke skulle gå med i et køkken, og det kom jo til at svie til min bedstemor, da hun blev præstekone i et hjem med mange børn.

Da min mor og hendes et år ældre søster var ret små, blev der antaget en dame til hjælp i huset og til børnepasningen. Denne dame blev altid kaldt Bejs, - hvad hun hed i virkeligheden aner jeg ikke, - men efter den første dags forskrækkelse faldt hun vældig godt til og blev der i lang tid, men ved ankomsten sagde hun: ”Ja, fru Prip, børn vil jeg altså ikke passe!” Min bedstemor tænkte ved sig selv, at det dog næsten var det værste vedkommende kunne sige, men da der var gået et par dage, gik Bejs op og ned ad gulvet med en unge på hver arm og sang: ”To piger, to piger, to sjældne dejlige piger!” og så var den sorg slukket.

Af og til kunne det hænde, at avisen ikke nåede frem til tiden, og så beklagede Bejs sig derover; min bedstemor mente, det ikke kunne gøre så meget, om avisen først kom dagen efter, men så svarede Bejs: ”Å, mine døde bliver så gamle!” –

Min bedstefar blev kaldt ”Løven”, og til tider sagde hans sønner: ”Der Løve kommt!” - om det var, fordi de havde en dårlig samvittighed over et eller andet, ved jeg ikke, men skarnsstreger har de vel lavet lige såvel som alle andre børn. Min mor har fortalt om, hvordan bedstefar i mørkningen samlede sine børn om sig, sang og spillede for dem eller fortalte historier. Der var navnlig en historie, som gik igen til os børnebørn, - den hed ”Peter og den lille blå æske”. Mor har fortalt denne historie utallige gange, og hun sagde ofte, hun troede, hendes far havde ”digtet” den selv, i hvert fald er der aldrig nogen, der har set den på tryk.

Min bedstemor blev kaldt ”Kanen”; dette navn stammede fra en fejl læsning i et brev, hvor der stod konen, men dette navn fulgte hende gennem årene, - ja, jeg kan huske at have set et gammelt billede af mine bedsteforældre siddende ved et tebord, under billedet stod der: ”Løven” fortæller en uartig historie, og ”Kanen” himler, (hun løftede åbenbart øjnene i forfærdelse).

Bedstemor inviterede af og til nogle gamle koner til kaffe i præstegården, og en af mine morbrødre morede sig med at give dem fine navne, f.eks. ”Line de Gadekær” og ”Marie von

Schweinhaus", ja, humør var der i "Priperne" trods ofte trange kår pekuniært set. Hvis der kom uventede gæster, som blev at spise aftensmad, kunne min bedstemor "smutte" med munden og spørge: "Men hvad "gi-r" vi dem til aften?" I andre situationer kunne hun udbryde: "Sødeste børn, hvor er det i grunden grinagtigt!"

Ja, et godt humør og humoristisk sans kan ofte være mere værd end mange penge.

I min mors barndomshjem - såvel som i mit eget - blev der altid bedt bordbøn før middagsbordet.

Som regel var det min bedstefar - altså "Løven", som tog sig af dette hverv, - i mit hjem var det min mor.

Hvis "Løven" var på rejse, trådte "Kanen" til i hans sted. Selvom bedstemor ikke tog sig meget af madlavningen, kunne hun jo godt være træt af den megen uro, som kan følge med i en stor børneflokk. En dag, da der skulle spises til middag, kom hun ind til sin plads ved bordet, sank ned på sin stol, foldede hænderne og sagde - noget opgivende -: "Nu lukker sig mit øje!" (hendes sædvanlige aftensang når hun sagde godnat til sine børn -), men denne noget usædvanlige "bordbøn" blev hurtigt afbrudt af den lattermilde forsamling, den situation kunne ungerne ikke tage i stiv arm! - min mor har fortalt mig derom, og "Kanen" har sikkert også selv kunnet le med, hun var i besiddelse af megen humor, - og bordbønnen fik en brat ende. -

Mor blev født på en påskelørdag, dette tidspunkt passede absolut ikke "Løven", som for det første måtte forberede sin påskeprædiken, og for det andet skulle mor have været en dreng, men - som jeg tidligere har omtalt - der blev god brug for hende, for - som mor altid sagde, når hun fortalte derom - til "straf" for den uønskede pige, som "Løven" og "Kanen" fik hin påskelørdag, kom der 7 drenge på rad, inden der atter kom en lille pige, ja, sådan kan det altså gå, hvis man er utilfreds med, hvad man får.

Min mor kunne en del "kunster" med at klippe i papir, f.eks. koner, som dansede i ring, en mølle, som kørte rundt, når man pustede på den, en kane med hest for og med en mand som kusk. Mor holdt jo meget af børn og så ofte, som der var lejlighed dertil, viste hun sine færdigheder, i tog, i venteværelser, altid havde hun papir og saks i sin taske.

Da mor engang havde været på besøg i et børnerigt hjem og havde klippet for børnene, så der nærmest flød med papir overalt, sagde konen, da mor gik: "Å, der er aldrig sådan et "svineri", som når fru Buus har været her!", men udtalelsen skulle nok nærmest optages som smigrende.

Min farmor havde stukket noget salt og groft brød i hånden på mor og sagt, hun skulle sørge for at få disse ting først ind ad døren, når mine forældre ankom til lægeboligen, og det gjorde da også sin virkning, de kom ikke til at mangle noget.

Far havde sagt til mor, at han ikke ville have margarine i huset, - der skulle kun bruges smør, og mor adlød denne ordre - i hvert fald den første tid, men fra sit hjem var hun ikke vant til at have meget at rutte med, og hun opdagede hurtigt, man kunne blande smør og margarine, og det gik udmærket i lang tid. Da der så en dag skulle komme gæster, ville mor gøre det ekstra godt, og der blev serveret rent smør.

Efter at gæsterne var gået, diskuterede mine forældre gæstebudets forløb, og de syntes, det var gået tilfredsstillende, - dog sagde far: "Men hvad var det dog for noget smør, du serverede, det smagte jo rædselsfuldt!" Det kunne aldrig være faldet ham ind at komme med sit spørgsmål ved bordet. Han sagde altid til os: "Man taler ikke om maden, mens man spiser, - og man spørger heller ikke om, hvad noget har kostet!" -

Vi børn fik lov at sige noget, når vi spiste, - antagelig fordi vore forældre havde været ude for det modsatte, og snakken gik så livligt, at mor somme tider kunne udbryde: "Må far og mor lige få lov at sige noget?", og det fik de.

Jeg synes ikke, vi søskende blev for strengt opdraget.

Selvfølgelig - og heldigvis - skulle vi gøre, hvad der blev sagt, og der kunne også godt vanke en endefuld, når den var tiltrængt; vi tog ingen skade af den og fik heller ikke "komplekser", dette meget fine ord som man nu bruger i den såkaldte fri og moderne opdragelse, - (som efter min ringe mening ingen opdragelse er -), hvor man synes, at børn endelig skal have lov til alt, hvad de har lyst til, så der ikke er noget, der hedder: det må du ikke, - eller: det kan du altså ikke få! De arme unger - de får det svært, når de bliver ældre og skal til at lære, at man ikke altid kan få sin vilje.

Vi var mange søskende, og somme tider kunne mor jo nok blive lidt træt af al den uro, hun havde om sig, selvom hun elskede hver eneste, men så kørte hun med en tur, når far skulle ud til patienter, så fik hun det hele lidt på afstand og syntes derefter, det var dejligt at komme hjem til ”redeligheden” igen.

Jeg kan huske, mor har fortalt følgende lille træk: hun lå endnu i sengen efter at have fået en lille ny unge, som lå i vuggen ved siden af hende, og en af mine brødre stod oppe hos hende. Så ”gryntede” den lille spæde lidt, og min bror siger: ”Hør, mor, hør - hvad er det?”

”Ja, det betyder ikke noget, sådan siger små børn så tit,” lød svaret, hvortil min bror siger: ”Nej, mor, du skal ikke sige det, for jeg har hørt, der er nogle børn, som er født med smerte!” –

Der sker meget i sådan en stor søskendeflok, og der kunne som sagt også vanke en endefuld, hvis den var fortjent. Da en af mine brødre engang havde fået en sådan, sagde han bagefter: ”Jeg har fået smæk af far, men det hjælper så godt!” - det var måske dengang han havde løjet, i hvert fald var han fuldstændig klar over, han havde fortjent den.

Et - ja, man kan vist godt sige - ret pudsigt tilfælde forekom, da mor flere gange i træk havde bedt min lille bror om at gøre noget for sig, han skulle gå ind til naboen for at sige til en søster, at nu skulle vi spise, - men det passede altså ikke den unge herre. Far kommer igennem køkkenet, og mor siger til ham: ”Det er kedeligt, far, men drengen der vil ikke gøre det, jeg har bedt ham om flere gange.” ”Nå,” sagde far, ”så må du hellere komme med mig ind i kontoret!”

Ja, så var knægten jo klar over, det trak op til uvejr og sagde hurtigt: ”Nu må du hjælpe mig, mor!” ”Nej, min dreng, nu må du hjælpe dig selv”, sagde mor, så der var ingen vej udenom.

Samme bror havde som lille, - ja, mon han ikke var ca. 2 år - vanskeligt ved at holde bukserne tørre, og jeg mindede ham meget ofte om, at det vist var klogt at ”træde af på naturens vegne”, og hver gang udspandt sig følgende ordskifte: ”T. skal du ikke tisse?” ”Nej”, lød hans svar, men jeg var der igen. ”Skal vi vædde?” ”Hvad siger du?” spurgte han. ”Jeg siger, du kan ikke!” ”Ja, men så siger jeg, at jeg kan!” - og det viste sig også altid, at han kunne.

En dag havde vi haft vor sædvanlige dialog og det sædvanlige resultat, men da jeg meget hurtigt var ”efter ham” igen, og han havde kunnet, udbød jeg uvilkårligt: ”Ja, men du havde jo lige prøvet”, hvortil den fiffige unge svarede: ”Ja, men jeg gemte en lille smule!” - han vidste åbenbart, at han meget hurtigt blev udsat for min nærgående igen. –

Jeg havde lært ham, han skulle sige: ”Jeg hedder Hr. Buus”, og en dag, da der i ventestuen sad en lille pige sammen med sin mor, gik han hen til barnet og sagde: ”Hvad hedder du? jeg hedder hr. Buus!”

Samme lille hr. Buus havde engang bedt far om lov til et eller andet, mon det dog ikke har været om at komme med på en køretur, men far havde sagt nej. Om vi større så havde ”talt hans sag”, husker jeg ikke helt, men det endte med, at han fik lov, og så kom ungen farende og sagde: ”Først sagde far nej, og så sagde far ja.” - det var jo næsten, som hans grundvold var blevet rystet. –

Jeg husker stadig noget, som gjorde dybt indtryk på mig. Der må åbenbart have været en eller anden ting, som havde ærgret far, og han brugte udtrykket ”for pokker”, da vi sad og spiste, men det blev ikke uddybet nærmere. Da vi igen var samlede, sagde far til os: ”Ja, jeg sagde for pokker, men det er forkert at gøre det, det lyder ikke godt, og man skal ikke bruge sådan et udtryk.”

Jeg var så stor, at jeg forstod, Far irettesatte sig selv overfor os børn, og jeg beundrede ham derfor. Jeg gad vide, om der nu om stunder findes mange fædre, som overfor deres børn eller andre ville indrømme, at de har brugt uheldige talemåder; jeg synes, vi danske må skamme os over al den banden, man hører i det danske sprog, - man kan i hvert fald ikke kalde det kultur. –

Min mor havde altid sin sybordsplads i spisestuen, som for det meste også blev brugt som legestue til ungerne, og der kunne tit være et værre rod. Der blev vendt op og ned på de almindelige spisestuestole, køkkenbænken blev også brugt, den skulle enten forestille en tærskemaskine f.eks. eller et lokomotiv, og så blev der summet og brummet, så det lød som en motor, der gik.

En dag stod en af mine brødre ved siden af mor, og da hans næse løb, og han snøftede, sagde mor til ham: ”Puds din næse, min dreng”, men så svarede han: ”Det ”behøvs” ik’, - jeg ka’ slik’ den, det gør de andre!” - (altså kammeraterne på gaden, - meget lækkert, ikke sandt!) –

En anden dag var der en kammerat med inde at lege, han og min næstyingste bror var meget fine venner, men nogle rigtige "gavstrikke" var de, og mod på tilværelsen havde de også, undtagen når de havde drillet en ældre mand, som de faktisk var bange for, og en dag rendte han da også efter dem, og de to stak ind i kammeratens hjem og gemte sig under køkkenbordet. Da så manden nåede frem og spurgte efter dem, var der ingen, der havde set dem, så de slap for videre tiltale, selvom de i virkeligheden havde fortjent en omgang klø, - ja det er jeg nu så fri at mene! –

Som sagt var denne kammerat også med til at lege i spisestuen, og da mor en tid lang havde hørt på hans snøften, sagde hun til ham: "Hør, min ven, har du ikke et lommeværkløse?" "Jow", lød svaret, men han snøftede blot videre, uden at det blev til noget med at pudse næse.

Mor igen: "Har du ikke et lommeværkløse?"

"Jow", - "ja, men så brug det da", sagde mor, hvortil fyren svarede: "Jow, men det er hjem" (hjemme).

Denne min næstyingste bror var som ret lille noget vanskelig at passe, urolig og urimelig var han, og det kunne jo ikke undgås, at jeg somme tider måtte tage et nap med, men det var mig en stor prøvelse, jeg har aldrig brudt mig om at passe børn. En dag stod jeg med ham på armen, han klynkede, græd og hang med hovedet til den ene side, jeg stod tudende med mit hoved hængende til den anden side, og i den situation fandt mor sine to poder, jeg gav hende ungen og sagde: "Mor, jeg vil hjælpe dig med alting, men jeg vil ikke passe den dreng!"

Nå, han voksede sig jo fra den periode, men det morede ham så usigeligt at drille sin mindre søster, og mor udrød en dag til ham: "Du må altså ikke drille sådan!" men den lille skurk sagde bare: "Å, ja, men det er så sjovt!"

Der er en meget pudsigt historie netop om de to. Vi havde en høne, som havde ruget de sødste kyllinger ud, og det var en stor begivenhed for de to små, som var meget optagne af disse kyllinger.

En aften, da mor havde lagt mine to søskende i seng og "god-nattet af", som hun kaldte det, gik hun ned i stuen for at nyde roen efter dagens anstrengelser, men så kunne hun høre, at min søster begyndte at tude, og min bror fik fart i snakketøjet. Mor tænkte, at det måtte de nu se at klare selv, men der blev højere og højere tuden og mere og mere snakken, og mor sagde til sig selv: "Ja, så må jeg altså alligevel gå op for at høre, hvad der er i vejen."

Jeg har fået fortalt, at min bror - rent ud sagt - havde tisset på min søster - (ingen af de to kan selv huske det -) men det var jo en gruelig redelighed, så han gjorde sig de største anstrengelser og brugte al sin opfindsomhed for at få sin søster til at holde op med at tude, - men til sidst fik mor dog forklaringen af min søster under megen snøften og hulken: "Og så sagde han, at hvis jeg ikke holdt op med at græde, døde der en kylling, - og nu var der død én, ... og nu var der død en til" - (min søster tudede jo mere og mere for hver kylling, der gik til) - "og så sagde han, at nu var de døde alle sammen" - (atter en mægtig hulken!) - "og så sagde han, at nu døde hønen også!"

Ja, det var en meget "sørgelig" historie, men hvor har vi moret os over den mange gange.

Den dreng var en rigtig drillepind, han er forresten god til at drille endnu, men i al godmodighed og morsomt, en dejlig "dreng" er han.

Han havde ikke let ved at falde til i den lokale skole, grunden skal jeg ikke komme nærmere ind på, men regne kunne han da slet ikke, selvom han var langt fremme i regnebogen. Mor hjalp ham om aftenen med regnestykkerne, men rystede mange gange på hovedet af ham. Han brugte et udtryk, som hun således: "Ja, så ganger jeg ind i!"

I sin fortvivlelse siger mor til ham: "Jeg forstår ikke, hvordan du har båret dig ad med at komme så langt frem i bogen", hvortil han svarede: "Å, jeg ta'r det sådan på slump!"

(Ja, det var jo også en måde at gøre det på!) –

Han blev meget tidligt sendt på kostskole, næsten for tidligt, men der var ikke andet at gøre.

Da jeg i de år en dag havde taget ham med op i Rådhusårnet her i København, og han fik øje på Øresund, spurgte han stille og lidt forknyt: "Er det Limfjorden?" så hans geografiske begreber var jo heller ikke for gode, - nå, men den slags ting retter sig med tiden.

Vor gamle havemand byggede et lille "legehus" nede i lægeboligens have lige overfor klinikken. Det blev for størstedelen lavet af gamle brædder undtagen facaden, antagelig slap de gamle brædder op. På den ene side var der to rigtige vinduer med alt til faget henhørende, så de kunne lukkes op.

Der var en stue og et lille køkken, og efterhånden fik vi til jul og fødselsdage bord og stole, lavet af en tømmer, så det var meget fornemt. Der gik mange timer med at lege i dette hus, som blev skruppet og skuret adskillige gange; der skulle altid være pænt og rent, syntes jeg; der blev hængt gardiner op, sat blomster på bordet o. s. v. Der kunne godt komme perioder, hvor jeg syntes, drengene var for slemme til at svine til, men jeg fik fat i en hængelås, og de fik ikke lov at komme ind, hvis de ikke ville være ordentlige, men senere har de fortalt mig, at de satte sig ind i huset og røg cigaretter - de bæster -, og de dampede sådan løs, at de undrede sig over, far ikke opdagede røgen, når han gik over på klinikken; dog blev en af mine brødre nappet en dag, blev taget med op i havestuen, hvor fars tobaksbord stod med cigarer på. "Kan du se, hvad der er?" blev der spurgt den lille ryger. "Ja, det er fars cigarer," lød svaret, hvorefter far sagde: "Se, du må tage lige så mange cigarer, du vil, men lad så de skidt cigaretter være!" (Det var nu ellers et flot tilbud, må man sige).

Vi har alle leget meget i det lille hus i barndommens tid, og en af mine søstre har fortalt mig, at hun engang havde inviteret en gæst på klinikken og far til at spise sødsuppe hos sig, og det gik meget højtideligt til, har gæsten sagt mig, men jeg må tilstå, at jeg ikke er klar over, om det var rigtig sødsuppe eller "plevermad".

Jeg fik engang et rigtig "legetøjskomfur", som blev stillet op i køkkenet, fik foræret fru Constantins "Småpigernes Kogebog", så jeg øvede mig meget ihærdigt i madlavningens kunst og morede mig dejligt. Da der så havde været nogle tilrejsende gæster på besøg hos gode venner af mine forældre, og far ikke ville have noget honorar af disse gæster, som havde konsulteret ham, kom der pludselig en stor pakke til mig indeholdende det yndigste lille barnespisestel, hvidt med røde roser som mønster, - til 6 personer, dybe og flade tallerkener, terrin, sauceskål, fade o. s. v., det var helt overvældende; disse gæster havde jo set "mit menageri", jeg var meget overrasket over denne store gave og legede ofte med den, den gav mig yderligere "blod på tanden", - og ikke en eneste ting gik i stykker for mig eller fik så meget som et lille skår.

Da mine forældre havde været ude at rejse, tror jeg, det var, fik jeg en yndig stor dukke, som jeg var meget lykkelig for. Det var en stor "nåde", hvis mine søstre fik lov at låne den af og til. Den fik senere en rigtig paryk af mit afredte hår, så den havde fletninger med sløjfer i, - det var meget imponerende.

Nu kommer jeg pludselig i tanke om en dukke, som optrådte i min mors barndom. Hun og hendes søstre havde fået en meget fin dukke, som hed Hjørdis. En dag havde de leget vældig godt ude i haven, - de havde begravet Hjørdis, og da de derefter kommer ind til deres mor, siger de: "Å, vi har sådan leget og moret os så dejligt!" "Ja, men hvad har I da lavet?" spørger bedstemor. "Ja, vi har begravet Hjørdis", lød deres svar. "Hjørdis! - med den dejlige skindkrop! vil I så øjeblikkelig gå ud og grave hende op igen", sagde deres mor, og så måtte de "sjokke" ned i haven og grave dukken op igen, - men selve fornøjelsen havde de jo haft. -

En skønne dag kom min far hjem fra Vorupør med en lille sort og buttet hundehvalp, som blev modtaget med stor begejstring, den kom til at hedde "Vabs", den havde absolut ingen stamtavle, men hvad gjorde det, - der blev leget med den, og min lille bror, som lige var begyndt at gå i skole, blev spurgt, om han kunne stave dens navn, - det kunne han da sagtens, han var så fiffig, at han opfandt et nyt bogstav, og så stavede han V-a-ebs, det var da den nemmeste sag af verden.

Samme Vabs kørte næsten altid med i bilen, og som regel løb den gerne fra side til side oppe bag fars ryg på kanten af sædet, det gjaldt jo om at få set det hele. En vinterdag, da der var megen sne på vejene og af og til store driver, sætter far fuld kraft på bilen for at forcere en snedrive, - det morede ham, når det lykkedes, men der var jo altid skovl, sand og sække med, så man kunne skovle sig igennem, hvis det blev nødvendigt; denne dag gik det nu sådan, at da bilen blev standset af driven, havde Vabs så megen fart på, at den røg på hovedet ud af bilen og plumpede helt ned i sneen, men den blev hurtigt gravet frem igen og havde ingen skade taget.

Ofte måtte far gå det sidste stykke vej hen til et hus, hvis der var så megen sne, at bilen ikke kunne køre derhen. Vabs var naturligvis med, løb et stykke frem, gravede sig ned i sneen for at lune sig lidt, til far nåede den, og så var den parat igen.

Det er forresten mærkeligt, hvor klogt sådan et lille dyr kan være. Meget ofte blev far kaldt til en patient i nærheden, og det skulle være hurtig hjælp. En dag stod Vabs nede på vejen, da den ser far

komme susende i bilen; der var ikke tale om, der var tid til at standse for at tage den op, men da Vabs ser bilen dreje mod syd, tænker den ved sig selv: ”Nå sådan, ja så ved jeg godt, hvor vi skal hen, - *der* har vi været så mange gange!” - og den for afsted skrås over alle marker, og da far nåede frem til huset, stod Vabs og tog imod ham, og så fik den naturligvis lov at køre hjem.

En sommerdag var den med os ved havet, og vi havde alle været i vandet, men da vi skulle tage hjem, var det umuligt at finde Vabs. Vi ledte og kaldte, men til ingen nytte, så vi blev nødt til at køre uden den, og humøret var ikke særlig højt.

Næste morgen blev der ringet fra Vorupør, at en fisker havde fundet Vabs løbende frem og tilbage nede på stranden, hvor vi havde badet, pjaskvåd var den, så det var tydeligt, den havde været ude i vandet for at søge efter os, - det var en rørende trofasthed. den havde udvist, (måske var den blevet væk for os, fordi den havde løbet efter en fugl, - jeg ved det ikke.) Nu ville manden sende den med postbilen, så vi fik den tilbage om formiddagen, og det lille trofaste dyr blev modtaget med stor glæde.

Senere kom den over til en onkel, som var læge; han havde besøgt os i Hunborg og kunne så godt lide Vabs, så da far på et senere tidspunkt gerne ville til at have en rigtig jagthund, ville min onkel meget gerne overtage Vabs, og vi vidste, at hos ham fik den det godt.

Det var forresten den onkel, der en dag spurgte en af mine søstre om, hvor hun troede, han kunne købe et slips. ”Jo”, svarede hun, ”der er en ”manneforretning” derhenne!” - hun var ikke kommet så langt i stavningens mysterier, så hun havde kunnet læse, at der stod manufakturforretning, men meningen var jo god nok!! -

Jeg tror ikke, man kan sige, vi fik lov til at være kræsne, selvfølgelig var der ting, vi kunne lide mere eller mindre; en af mine søstre kunne sidde over sin vælling, tror jeg det var, flere timer ved middagsbordet, for hun skulle spise den, men grunden til, at hun var så længe om det, var den simple, at hun i stedet for at putte maden i munden, holdt skeen så skævt, at vællingen løb ned i tallerkenen igen, så det var ikke så sært, det tog tid.

Jeg havde stor aversion mod stegt lever og måtte kæmpe for at få hver bid ned og skylle efter med en slurk vand, men efter lang tids forløb fik jeg lov at slippe for leveren.

Vi søstre gik da også med i huset og køkkenet, så vi havde et lille begreb om, hvad det drejede sig om; derimod skulle drengene aldrig hjælpe til med noget, og det synes jeg i grunden var forkert, men man kunne jo få hjælp i huset dengang.

Mor og jeg må åbenbart have været på rejse sammen, og en af mine søstre skulle stå for maden. Hun havde lavet en portion rødgrød, men havde fået hældt så megen jævning på, at den blev så stiv, de måtte skære med en kniv, når de skulle have sig en portion, og jeg har fået fortalt, det varede ca. 8 dage, inden de kom igennem det traktement; der var ikke tale om at smide grøden væk, den fejlede jo ikke noget! At Vabs så en dag snuppede 7-8 ”bøffer” fra et fad, der var anbragt i ovndøren, så de kunne holde sig varme, til de skulle serveres, forhøjede jo kun lystigheden. -

Det hændte ret ofte, at far rejste sig fra bordet og gik ind på sit kontor for at ordne noget, hvis han syntes, maden var for varm, men mor sagde: ”Ingen kan gøre en kokkepige noget for, at maden er for varm, den bliver kold af sig selv!”

Jeg blev som lille kaldt ”Hønen”, og da kokkepigen en dag, mens vi spiste, kom ind med maden, siger mor til hende: ”Ja, så kan De godt putte hønen i gryden!” hvortil jeg tudende protesterede: ”Nej, nej, det vil jeg ikke!” - men det *var* jo heller ikke mig, der skulle koges!! -

Far var meget omhyggelig med, at vi aldrig kom til at gå med for småt fodtøj. Da jeg var 12 år, købte han et par støvler til mig i nr. 40, naturligvis alt for store, så jeg nærmest ”sejlede” i dem; de overgik til en af mine brødre, som pænt fandt sig i at bruge dem, indtil hans kammerater fortalte ham, at det var pigestøvler, så var det slut, og de arme støvler fik en kummerlig tilværelse, ingen ville bruge dem, jeg husker ikke slutningen på deres historie. -

Far elskede i grunden at være ”flot”, når han havde penge på lommen, men det hændte jo også, at pungen var tom, hvis det trak lidt ud med, at de forskellige regninger blev betalt. Mor kunne godt blive lidt ”sur”, hvis hun syntes, han bar sig ufornuftigt ad i en sådan ”tør” periode som f.eks. da han en dag havde været i Thisted og købt en gave, jeg tror, det var et vækkeur, - til 19,00 kr. (nitten), det var ikke så få penge dengang, og da navnlig hvis mor syntes, der var lavvande i hendes

husholdningspung. En anden gang var der kommet en morbror på besøg, og far spurgte ham straks, om han ikke kunne låne ham 100.00 kr., og da det var sket, købte far sig en jagthund, - nå, men det gik alligevel i god enighed og i al fredsommelighed. –

Der kom i nogle år en organist fra Thisted ud til Hunborg for at undervise i musik, og min bror og jeg begyndte vor klaverundervisning hos ham. Han var flink og rar, havde måske tilbøjelighed til at give lidt for svære ting for efter vor alder. Vi skulle jo også spille firhændig; man kan vist godt sige, min bror ikke rigtig gad øve sig ordentligt, selvom han aldeles ikke havde svært ved det.

En dag, da vi skulle spille det firhændige stykke for vor lærer og lige var begyndt, har min bror åbenbart følt sig på gyngende grund, fordi han ikke kunne sine ting, for han holdt pludselig op og sagde: ”Jeg skal nysel!” - vi andre to forholdt os afventende, men der skete ikke noget, og læreren udbrød til sidst: ”Ja, men så nys dog, kære mand!”

Jeg husker ærligt talt ikke, om det gik bedre, da vi startede igen, - det gjorde det vel næppe, - der blev i hvert fald ingen nysen ud af det, men min bror har vel tænkt, han kunne dække lidt over sin ”uduelighed”; senere blev han meget glad for både at spille og synge, han var i virkeligheden meget musikalsk, - men doven!

I skolen i Thisted gjorde han sig ikke særlig umage med at lære sine lektier, for det meste blev de lige kigget over i hast, når der var ringet ind til timen, men historielæreren opdagede efterhånden fidusen, og næppe var han kommet ind i klassen, før han udbrød: ”Nå, lad os så høre Buus!” og Buus glimrede jo ikke ved megen kunnen, når han blev snuppet med det samme. Denne taktik - altså med ikke at lære sine lektier - kom til at svie til min bror, da han fra 4. mellemskoleklasse i Thisted blev flyttet til 1. G. på et gymnasium; det var et stort spring, og da måtte der for alvor slides for at kunne følge med. Da han skulle op til eksamen i historie, - jeg husker i øjeblikket ikke, om det var til studentereksamen eller kun til årsprøven, - rystede vi alle for ham, og selv var han også betænkelig, nu havde han jo lært noget af ”livets alvor” at kende, men jeg husker tydeligt, der kom et kort fra ham sålydende: Ja, det er altså ganske vanvittigt, men jeg har fået ug i historie!

Den dag stod lykken ham bi. –

I den første skoletid gik vi alle i den lokale skole, men blev senere sendt til en realskole, og det medførte, at vi måtte bo hos fremmede, da togtiderne ikke passede med skoletiden, men man har heller ikke skade af at komme ud blandt andre; der kunne godt være et og andet at lære og noget, der skulle ”slibes af”, og det er vældig sundt.

Vi kom så hjem lørdag-søndag, og det glædede jeg mig altid meget til.

En sommerdag - en lørdag - fik en af mine brødre - og da navnlig jeg - en slem forskrækkelse. Cyklende var vi på vej hjem og var kommet ud fra selve gaderne, kørte begge inde i højre side, hvor vi blev. Lidt længere fremme kørte et hestekøretøj og længere fremme igen en cyklist, som sparkede ud efter en hund, der gøede ad ham. Min bror var kommet forbi vognen, men da han hører et skrig, ser han sig tilbage. Der var da sket det, at hesten var blevet bange for cyklisten og hunden, snurrer rundt til højre, så den tårner mod mig, der bliver væltet, så jeg kommer til at ligge op ad et par trappetrin, jeg havde nogle øjeblikke hestens hove lige over hoved og bryst, - ja, jeg ser det hele for mig endnu, jeg ved ikke engang, om jeg tænkte: ”Nu er det ude med dig!”, men hesten rørte mig ikke, åbenbart besindede den sig, så løb den videre, jeg gad vide, om den tænkte ved sig selv: ”Nej, jeg vil alligevel ikke knuse hende”; jeg må indrømme, det var nogle bange øjeblikke.

Der var ikke sket mig andet, end min fod var blevet vredet lidt om, men vi kunne da fortsætte cykleturen de 13 km, der var fra Thisted til Hunborg. Jeg tænkte på, hvad far mon ville sige, vi kørte jo ikke venstre om, hvad man skulle dengang, men far var åbenbart lykkelig over, at jeg slap så billigt, jeg fik lagt et bind på foden og blev puttet i seng, så jeg kunne sunde mig lidt. –

På egnen boede der nogle gamle mennesker, som kunne væve, og mor bestilte til tider forskellige ting hos dem. I Nørhå, et nabosogn til Hunborg, var der en gammel kone, som havde vævet noget til mor, og en dag kom denne kone for at aflevere sit arbejde. Der blev dækket kaffebord i dagligstuen, og gæsten blev anbragt i sofaen. Da hun fik øje på klaveret, spurgte hun: ”Ka’ den ka-a-s spæl?” (kasse spille). Ja, det kunne den da, hvis jeg satte mig hen til den, og jeg spillede så - eller rettere begyndte på - en impromptu at Schubert. Inden jeg nåede at blive færdig, rejste den gamle kone sig

op og med hænderne foldet på maven, sagde hun: ”Ja, no sæjjer æ da så manne tak!” (siger mange tak). Om det lød særlig forfærdeligt, eller om hun måske tænkte, at ”kassen” fortsatte, til der blev trykket på en knap, ved jeg ikke, så vidt jeg husker, fortsatte jeg uanfægtet til stykket sluttede, men vi morede os over det senere.

Mine forældre kendte gennem årene de forskellige præstefolk, som boede i Nørhå, og der var navnlig én familie, de var særlig gode venner med.

Nu syntes mor ikke, Nørhå var et spændende sted at bo, for hende var Hunborg verdens midtpunkt.

En dag spurgte hun præstekonen, om der ikke var meget kedeligt i Nørhå, men så lød svaret: ”Ih nej, der sker immervæk så meget interessant i Nørhå!”

Der var en mand, som hed - eller rettere - blev kaldt ”Rend-K-M”, et noget mærkeligt navn, men det svarede faktisk til virkeligheden, for skulle han et eller andet sted hen, tog han sine træsko i hænderne, og så rendte han, (løb), og det kunne godt gå stærkt. Han arbejdede på en stor gård, som ejedes af en ældre ugift mand, som havde en husjomfru til at styre husførelsen, og hun havde jo flere køkkenpiger under sig, og der var ikke noget om, at man ikke måtte irettesætte dem eller skænde, hvis de ikke gjorde, hvad der blev sagt.

Jeg husker, jeg engang var på besøg på gården og kom ud gennem køkkenet, som naturligvis var renskuret og med blankpoleret kobbertøj, men husjomfruen stod bred og mægtig og havde åbenbart afleveret en ”ordentlig skylle” til en af de unge piger, som stod henne i et hjørne og græd, ja, da fandt man sig i at blive rettet på! –

Nå, men ”Rend-K-M” begyndte at gå i giftetanker og havde udset sig en pige. Han talte med husjomfruen om sine planer, men hun var noget betænkelig ved dette foretagende og sagde til manden: ”Ja, men tror du nu, det er klogt at vælge hende til kone?” hvortil han svarede: ”Jow, jomfru, no’ ska’ed forsø-ø-ges!” (skal det forsøges), og så blev det forsøgt. Ægteskabet holdt også; de inviterede præsten, hans kone og mine forældre til kaffe i anledning af deres sølvbryllup; min far sagde af princip nej tak til sådanne indbydelse, men de andre tre gæster mødte frem.

Dette ægtepar fik i årenes løb en del børn, jeg husker ikke hvor mange, men efterhånden som de lidt større kunne passe de mindre, trængte konen til at forlyste sig lidt, og det gjorde hun ved at gå på ”besøg” i præstegården og i lægeboligen, og det var lange besøg. Hun anbragte sig på en stol ved vort køkkenbord, og der blev hun siddende støt og roligt, indtil hun havde fået en kop kaffe.

Efterhånden lærte mor jo, at hendes ”gæst” ikke brød op, før der var serveret for hende, og mor sagde til sin unge pige: ”Vi kan lige så godt give hende den kop kaffe med det samme, for før går hun ikke!”

En dag havde hun et lille barn med og var kommet ind i spisestuen, hvor hun sad i en sofa, og da ungen trængte til en tør ble, var det nødvendigt at skifte, og det var jo da også rigtigt af hende at være omhyggelig med den lille, men uheldigvis kommer far ind gennem stuen i samme øjeblik, og han syntes, det var lige stift nok, at det skulle foregå der, så han siger til mor: ”du må sige til hende, hun skal gå!”, - men mor svarede bare: ”det kan du selv sige, min ven!” - far sagde ingenting! - og konen trak sig da også tilbage efter et passende tidsrum.

Når vi børn så hende komme, sagde vi til mor: ”Nu kommer ”hende”, der ikke vil gå!”

Selv sagde hun om sine naboer: ”Å, folk er så misundelig på mæ, for det te’ æ kommer sammen mæ æ præjstes og æ dowsors!” (præstens og doktorens). Ja, hun inviterede simpelthen sig selv, men den ros skal dette ægtepar have, at de holdt sammen gennem årene trods små og trange kår; - hvor lidt skal der ikke til nu om stunder, før parterne går fra hinanden, hvis de møder modgang og vanskeligheder. –

I mange år havde vi to unge piger, det var et stort hus, og familien var stor.

Der var 2 trapper op til 1. sal, én i entréen, den var nogenlunde behagelig, men køkkentrappen, som vi kaldte den, var ret stejl, og alle vi unger fik os af og til en rutchetur ned ad den - på halen altså - men det var ikke frivilligt, heldigvis slog vi os ikke, men det hændte også, at de unge piger

kom ud for det samme, og da stuepigen en dag havde fået sig en tur efter at have prøvet det flere gange, sagde kokkepigen til hende: "No er do li' ve' å ka!" - (lige ved at kunne).

De to unge piger delte værelse, og da en af vore stuepiger en aften kom tilbage fra et besøg i sit hjem, som ikke lå så langt fra lægeboligen, opdagede hun, at kokkepigen havde besøg af sin kæreste, som ville sove hos hende om natten.

Stuepigen fortalte det til sin mor, som gik til min mor og fortalte om, hvad der foregik. Mor lod det naturligvis gå videre til far, som kaldte kokkepigen ind på sit kontor, og hun fik en meget bestemt besked på at forlade sin plads omgående, der blev absolut gjort kort proces, og så var hun ude af sagaen.

Det var forresten denne stuepige, som kom med en morsom bemærkning, da hun en dag ville fortælle om en mand, som havde tjent store penge, og af den grund bl.a. havde købt et flygel. Den unge pige siger så: "Hår I hø-ø-t, te M. hår kjøvt sæ en "slyngel" eller så-nt en jen?" (Har I hørt, at M. har købt sig en "slyngel" eller sådan en).

Trods sine mange penge tror jeg dog, han nøjedes med det ene. –

Når far om sommeren skulle til fiskerlejet Vorupør, var det meget nemt at få bilen fyldt til randen, da vi alle gerne ville bade i det dejlige Vesterhav, og var der plads tilovers, blev der ringet over til klinikken, om sygeplejersken eller én af eleverne ville med, hvis de kunne.

Det var forresten nær gået galt engang, da far sammen med en lærer fra København og en nabos søn, som studerede til læge, var ude at bade.

Det var ret stærk blæst med høje bølger, dog ikke mere end medicineren vovede sig uden for brændingen, da han mente, han var en god svømmer.

De to andre holdt sig inde på den sikre grund, men efterhånden syntes de, det varede for længe, inden han kom ind igen, og de vinkede til ham, at han skulle komme. Det var vanskeligt at råbe hinanden op på grund af blæst og bølgernes brusen, men endelig opfattede de to ordet "ikke". Han derude havde altså råbt: "Jeg kan ikke!" Far sagde da til læreren: "Nu gælder det om, at vi er rolige og besindige, ellers kan det let gå galt!"

De fik dannet kæde, så medicineren kom i land, uden at der skete ham noget, selvom han var meget medtaget, - men det var vel nok en ordentlig lærestreg.

Alle vi søskende fik efterhånden kørekort, når vi blev 18 år. Som tidligere omtalt havde far 2 biler, så det var rart, der var flere, som kunne køre. Det kunne vi nu også, inden vi fik kørekort og blev i nogle tilfælde sendt ud med bilen alene, hvis der var noget særligt på færde, såsom at hente sygeplejersken i Vorupør, hvis far selv måtte køre efter den læge, som skulle assistere ham ved en operation på klinikken, og de forskellige viste ikke nogen frygt for at køre med os! - dengang snakkede vi ikke højt om det, nu er sagen forældet, og godt gik det jo også! –

Der var meget langt fra København til Hunborg og omvendt på den tid. Skulle vore gæster med det tidlige morgentog, tror jeg, det gik ved 5-tiden fra Todbøl, som var den nærmeste station, og der var ikke særlig gode veje. Vi havde haft besøg af en morbror, som skulle med dette tidlige morgentog, da han skulle tilbage til København.

Nu kunne jeg ikke lide at køre med lygter, som vel ikke var så gode på det tidspunkt, som de senere er blevet, men far sagde: "Har man kørekort, så har man kørekort, - (det havde jeg altså fået -), og så kan man altså også køre!"

Jeg vil nu mene, at man egentlig først skal til at *lære* det rigtigt, når man bliver sendt ud alene, i hvert fald dengang, - jeg ser bort fra nutidens trafik!!

Nå, men det var denne morgentur, jeg kom fra. Far havde om aftenen sagt, at han selv ville køre til det tidlige tog, men så sker der det, at han blev kaldt ud til et sygebesøg om natten, og inden han kører, siger jeg til ham, at så ville jeg køre til toget, og min lille bror ville så også køre med.

Det var den store 7 personers Studebaker med opslået kaleche, en rigtig stor skrumlekasse, mørkt var det og usigtbart på grund af lidt snevej, vinduesvisker havde man ikke dengang; min bror stod ved siden af mig for at hjælpe til med at se, - ja, det lyder da underligt, men sådan var det.

Ca. 1 km fra stationen er der et ret skarpt sving, men jeg klovn får ikke drejet nok, skønt min bror siger: ”Drej, drej!”, men resultatet blev, at bilen kørte ned ad en mindre skrænt, kommer til at stå så skråt, den kan uden at vælte, og vi tre kravlede ud i god behold. Heldigvis kommer der en jumbe med en mand, som skulle til stationen, så min morbror kommer med denne vogn, så han kunne nå toget, - det var jo formålet med vor noget usædvanlige ”udflugt”.

Jeg kiggede derefter på situationen, og det kunne lade sig gøre at køre bilen ned på marken og derfra op på vejen igen; der var overhovedet ikke sket nogen skade, og jeg var ”temmelig høj i hatten” og sagde til de andre, da vi var lusket hjem og fortalte om, hvordan det var gået: ”I kunne såmænd ikke gøre mig det efter uden at vælte!” - hvorfor skal man ikke være storsnudet af og til!

Min morbror har flere gange sagt: ”Det var nu ikke særlig galant af mig, at jeg efterlod dig i den situation”, men det tænkte jeg slet ikke på, det var jo om at gøre, at han kom med toget.

At jeg ramlede mod garagedøren, da vi kom hjem, havde jeg ærlig talt glemt, indtil jeg fik det fortalt for ikke så længe siden. - ja, det var altså en tur med succes!

Min mor kunne ikke tænke sig at få kørekort. ”Uh, nej,” sagde hun, ”hvis der kommer en høne løbende over vejen, ville jeg da slippe rattet og holde hænderne for ansigtet!” det var nu heller ikke nogen god måde at være chauffør på. Jeg ved ikke, hvorfor hønsene altid ville over vejen, når bilen kom, de fik åbenbart hjemve, de gik frit omkring og vidste nok, hvor de hørte til.

Som sagt kunne mor ikke tænke sig at tage plads bag et rat, men hun prøvede dog på at sætte sig på en cykel, - det gik således til. Mine forældre havde en dag haft besøg af et cyklende ægtepar, og da gæsterne tager afsked, siger min mor til far: ”Det må da være morsomt at kunne cykle ud med sin mand!”

Mor havde absolut ingen bagtanke med at sige dette eller med at ønske sig en cykel, men far griber tanken i farten, bestiller i al hemmelighed en cykel, som han nogle dage efter forærer mor, som vist nærmest var grædefærdig, da hun faktisk var bange for at sætte sig op på den, men hun syntes, det var hendes pligt at lære at bruge den, og far løb ved siden af hende for at hjælpe hende med denne svære opgave. Hun fik det da også lært, men følte sig ikke på sikker grund, når hun svævede i højden. Hun kom så vidt, at hun sammen med en anden dame fra Hunborg cyklede ud på et besøg, men det var bestemt ingen succes. Mors beskrivelse af turen lød således: ”Op ad bakker kunne jeg ikke køre, ned ad bakker turde jeg ikke!” - og forøvrigt var vejene mange steder så ujævne, at hun måtte traske ved siden af sin cykel, mens hendes ledsager sad glad og ubekymret og trallede løs, - ja, man kan næsten se det hele for sig!!

Da mor så en dag var så heldig, - kan jeg næsten sige - at vælte, svor hun højt og helligt, at ingen nogen sinde skulle få hende til at sætte sig op på et sådant uhyre, og dermed var hendes cykelture en saga blot.

Far har forresten fortalt om, hvordan det var, da han som student cyklede rundt i landet i sine ferier. Da var hestene bange for en cykel, og kuskene truede ad ham med pisken, så han måtte lægge sin cykel ned i grøften, så køretøjet kunne komme forbi. Den slags ville man have svært ved at tænke sig i 1969. Nu er det snarere forskræmte fodgængere, som må anstrenge sig med at hytte deres skind, når de dog også synes, de skal have lov og ret til at færdes.

I årenes løb havde vi forskellige hunde, og de er næsten et kapitel for sig. Den første rigtige jagthund, vi fik, var ”Rita”, en tysk korthår, en sød og venlig hund, som naturligvis blev meget forkælet. En overgang var den sendt til den meget kendte dressør Jens Busk i Kibæk. Han kom selv rejsende med den, da den skulle afleveres igen, og i haven gav han opvisning med, hvor dygtig den var blevet. ”Rita” gik også med på vore ture ned i Hunborg Mose. Det var sådan en dejlig mose, og der var stor aktivitet hele sommeren igennem; det var morsomt at se, hvordan tørvene blev lavet, men det kunne være ret strengt arbejde, når de skulle vendes rundt for at tørre på begge sider.

Der var en egen stemning over naturen i Hunborg Mose, og jeg gik ofte derned. Jeg har hørt, at mosen for en del år siden er blevet indtørret, - selv har jeg ikke været der, siden jeg flyttede fra Thy, men min ”idyl” er jo også forsvundet derfra.

Da "Rita" faldt fra, bestemte far sig til at prøve en engelsk pointer og kom i forbindelse med en mand, som havde en fin race, og så fik vi "Bachs Queen", som skulle være tip-top og helt rigtig til jagt. I prisen for den var indkluderet, at der skulle leveres 3 hvalpe.

Jeg kælede altid meget med vore hunde, og en af fars yngre jagtkammerater var meget bekymret for, at denne fine "Queen" skulle blive helt ødelagt, når den blev så forkælet, som han i tanken forudså, den ville blive af mig, - det kunne jo slet ikke gå an, - så han foreslog, jeg måtte have en hund for mig selv, og det var jeg straks med på, men nu var gode råd dyre, for hvad ville mor sige, hun holdt nok af hunde, ville dog ikke have, de fik af hendes småkager. "Nej", sagde hun, "jeg står ikke og bager kager, for at hundene skal have dem!"

Nå, men tilfældet kom os til hjælp. Mor var ude at rejse, da "Queen" ankom, nu var det om at gøre at handle hurtigt, så jeg fik købt en yndig cocker spaniel, hvid og brun. Den aften, mor var kommet hjem, gemte jeg min spaniel. "Queen" blev vist frem, blev beundret, og med den var det helt i orden.

Lidt efter lukkede jeg døren op, og min "Cello" - (som jeg kaldte den) listede ind meget stilfærdigt.

"Men hvad er dog det." udbrød mor forbavset, "har vi fået to hunde!" - det kunne ikke nægtes, men begge de dejlige dyr blev accepteret, og naturligvis blev de lige forkælede.

Der indtraf en ret pudsigt episode kort efter, vi havde fået de ny hunde. Mor havde - som sædvanligt - siddet ved sit sybord og bl.a. haft nogle bændler, som skulle anvendes.

Dagen efter kommer jeg ud i haven og ser, at Cello havde efterladt sig en "klat", og midt i denne lå der, - hvad jeg mente at kunne konstatere, - en bændelorm. Jeg så straks sorte syner og tænkte, at nu blev Queen velsagtens smittet, og for at gribe ind med det samme ringede jeg til dyrlægen og fik ordineret behandlingen.

Lidt senere ser jeg nærmere på "ormen", men nu havde solen tørret den så meget, at jeg blev klar over, det var et almindeligt stykke bændel og det, jeg mente, var leddene i ormen, var såmænd et mønster!! - noget slukøret gik jeg til telefonen igen for at give besked til dyrlægen, som morede sig kongeligt over mig, idet han sagde: "Ja, så smitter det i hvert fald ikke!"

Da jeg de følgende dage skulle gå tur med en af mine bekendte, som foreslog vor sædvanlige vej, sagde jeg: "Nej, vi må gå på de steder, hvor vi ikke risikerer at møde dyrlægen, for han vil drille mig sønder og sammen!"

Ja, det var den bændelorm! -

Det var meget spændende, da far første gang skulle på jagt med Queen, men det blev en stor skuffelse, da den overhovedet slet ikke ville søge ud i marken, men luskende lige i hælene på far, gav den indtryk af at være bange. Der blev en livlig korrespondance mellem sælgeren og far, men enden på det hele blev, at far anmodede Jens Busk om at tage Queen ned til sig. Det gik han også ind på, selvom pointeren ikke var den race, han holdt mest af at arbejde med. Jen ka' et' snak' mæ-en," sagde han, (man kan ikke snakke med den), men han fik et meget fint resultat ud af sit arbejde med Queen, så den blev til megen glæde på jagtturen.

Min første spaniel blev desværre kørt over af en lastbil, og den kunne ikke klare sig, så far gav den noget "at lugte" til, så den kunne blive fri for sine lidelser.

Hvis man mister en hund, er det klogeste, man kan gøre at få fat i en anden, hvilket også skete for mit vedkommende.

Jens Busk og jeg var rigtig kommet "på hundefod" med hinanden og korresponderede om de forskellige spørgsmål, og han foreslog, at jeg sendte min ny Cello ned til hans søns spaniel, og resultatet blev 8 dejlige hvalpe, den ene mere yndig end den anden. Det gav en del arbejde at passe sådan et kuld, men det var meget morsomt at tage dem med ud i haven på den store græsplæne og lege med dem, de blev meget beundret af alle, og de fulgte mig i hælene.

Da de blev 2 måneder gamle, skulle jeg til at have dem afsat, og det lykkedes også, men en lille brun-hvid havde jeg holdt tilbage, da jeg var meget indtaget i den og egentlig gerne ville beholde den, uden at jeg dog havde udtalt dette ønske til nogen. Da jeg en aften kom hjem fra min undervisningstur, sagde vor unge pige til mig med et lille smil, - (jeg ved ikke, om hun havde

”lugtet lunt”), at der var én, som havde ringet for at spørge, om han kunne købe min hvalp. Det ”gibbede” lidt i mig, og ved aftensbordet kom sagen på tale. Jeg sagde så, at jeg meget gerne ville beholde den. ”Så skal du også have lov dertil”, svarede far straks. Jeg åndede lettet op, sådan gik det til, at vi nu havde 3 hunde, og mor var såmænd lige så glad for nr. 3, som hun var for de andre to.

Queen fik også et kuld hvalpe, 5 ialt, de 3 var med i betalingen, men én fik jeg lov at sælge, jeg kaldte den ”Peik” og syntes, den var vældig sød.

Da der netop på den tid skulle afholdes en markprøve i Vendsyssel, var vi nogle stykker, som besluttede at køre derop, og da der ved den begivenhed ville komme mange mennesker, som havde forstand på hunde, tog jeg ”Peik” med for at finde en køber; det lykkedes også, jeg fik solgt min hvalp, selvom det var med blødende hjerte. Én af mine brødre og en anden kørte videre for at aflægge et besøg, men fars tidligere omtalte jagtkammerat, dennes ven og jeg gik med på markprøven.

Forøvrigt blev jeg slemt taget ved næsen af mine to ledsagere. Da vi havde bestemt denne tur, sagde jeg til dem: ”Ja, I skal altså vide, jeg ikke vil have, I pimper med Øl og snaps, det skal vi ikke have noget af.”

Vi bestilte kaffe på en kro, den kunne vi nok trænge til efter vor travetur i marken, så det var helt i sin orden. Mine to venner var *meget* tørstige, de drak mange kopper kaffe, som blev hældt op til dem ude i køkkenet; de blev mere og mere lystige, og jeg kunne ikke begribe, at humøret efterhånden steg til de helt høje grader, - men lang tid efter blev det røbet for mig, at de to skælmehavde givet besked i køkkenet om, at der skulle hældes rom i kaffen hver gang, de fik en ny kop, - det anede jeg intet om, ja, der kan man bare se, hvordan man kan blive snydt!! –

Da min far var død - det skete, som tidligere omtalt, - ganske pludseligt, - havde Queen fornemmelse af, der var noget galt. Jeg lagde mig den aften ind i fars seng ved siden af mor, jeg ser endnu, hvordan. vinduessprossen gennem fortræksgardinet tegnede et kors, fordi det var blevet måneskin, megen søvn blev der jo ikke tale om, og pludselig begyndte Queen at hyle og klage, så jeg blev nødt til at gå ned til den for at tale beroligende til den og prøve at trøste den så godt, jeg kunne, - og mon den dog ikke - trods alt - forstod mig, jeg tror det.

Da mor og jeg et år efter flyttede til København, kom jeg altså anstigende med 3 hunde; vi havde beholdt dem og Queen blev overtaget af en af mine brødre, som også var jæger, og han havde glæde af den en del år.

Jeg havde en sommer en frygtelig sejltur med mine 2 spaniel. Jeg skulle i en ferie til Vendsyssel med damper fra København til Frederikshavn og havde bestemt mig til at rejse på dæksplads, - det blev både første og sidste gang, jeg gik på den galej.

Det blev mørkt, koldt og stærk blæst. Inden længe måtte jeg hen til rælingen og o. s. v. Til sidst var jeg dødtræt og fuldkommen lige glad med alting, vidste næppe hvad jeg skulle gribe og gøre, jeg fandt et lunt sted, hvor jeg kunne binde mine hunde, dækkede dem godt til med presenninger, så vaklede jeg ned ad en tilfældig trappe og lagde mig på et ikke særlig rent gulv, - ih, hvor det gjorde godt at komme på langs.

Lidt efter kom en af matroserne forbi og sagde: ”Her kan De ikke ligge!” (Det viste sig, det var uden for mandskabets kahytter!! men jeg var som sagt revnende ligeglad med alt!) ”Ja, men hvor kan jeg så være?” spurgte jeg, og han viste mig op i en salon, hvor jeg kunne lægge mig på en sofa, - endelig blev det dag igen.

Da jeg ankom til min søster, udbrød hun: ”Men hvordan er det dog, du ser ud!”

Ja, det var vist i høj grad et ynkeligt syn, og som sagt på dæksplads - nej, aldrig mere, den ene gang var mere end nok. –

Nå, men det var altså beretningen om vore hunde.

Der var meget stor interesse for gymnastik i Hunborg og flere forskellige hold.

Én gang i løbet af vinteren blev der givet en opvisning i skolens gymnastiksal, og mine forældre mødte trofast op som tilskuere. Efter opvisningen var der fælles kaffebord, og foreningens formand holdt en alenlang tale. Det kunne somme tider være svært at bevare tålmodigheden, for bagefter skulle der være sanglege, og det er faktisk noget af det morsomste, jeg har været med til af den slags, - ikke noget med moderne tripperi til rædselsfuld musik, nej, musikken leverede vi selv, vi

sang til de forskellige lege; der var liv og humør over hele feltet; disse timer var udtryk for ren og ægte livsglæde.

En overgang var vi ca. 10-12 stykker, der dannede et motionshold, og vi morede os herligt, ligeledes morede vi os meget over, at vi blev omtalt som "elefanterne", ikke fordi vi af korpus lignede en elefant, - men hvad - et navn skulle vi jo have!

Der *var* nu én, som var meget svær, men sød og morsom, og hun gik op i øvelserne med stor ildhu. Da vi en dag havde fået ordre til at lægge os på gulvet, udbrød hun meget alvorligt: "No ska' I vær' stæl', for no ska' æ ha' mæ lå-å-e nier!"

Hun fik både lagt sig ned og rejst sig op igen i god behold! –

En sommer i "flyvningens barndom" var der en flyveopvisning på "Sjørringvigs" marker, og der var samlet en del mennesker for at overvære denne sjældne begivenhed. Man kunne også få lov at få en flyvetur for et - dengang - ret stort beløb, jeg husker ikke hvor stort, men far og et par af mine brødre hoppede på "limpinden", men kun en ad gangen, og selve turen varede vist kun ca. 5 min.

Min far indrømmede dog bagefter, at han, mens han svævede rundt oppe i luften, tænkte ved sig selv, at det vist var en gruelig galej, han havde indladt sig på, for tænk, hvis han nu drattede ned! - nå, men det gjorde han altså ikke. Nogen tid efter læste han i avisen, at "hans maskine" var blevet nødt til at foretage en nødlanding, og han tænkte jo sit.

Jeg har aldrig kunnet fordrage skyderi, sjov og ballade i anledning af nytårsaften, og det kunne min mor heller ikke, hun sagde altid, at den aften opfordrede til stilhed og eftertanke.

Min far derimod kunne godt goutere lidt skæg og sjov sammen med os unger.

Der er en morsom historie om en nytårsaften for en apotekerfamilie. Da min far i sin tid byggede sin klinik i Hunborg, medførte det, at der også blev bygget et apotek, og der var altid et godt venskab mellem apotek og lægebolig.

I begge bygninger var der nødvendigvis en natklokke, og nytårsaften kunne det jo være fristende for de forskellige spasmagere at kime på klokkerne, uden at der var en alvorlig grund til at benytte dem.

Da der var blevet installeret elektrisk lys i "staden", lod vi lyset brænde over døren, og det hjalp gevaldigt på morskaben; jeg har da også været med til at stå oppe i mit værelse, som lå lige over trappen, med en kande vand tiltænkt et syndigt hoved, hvis jeg kunne se, der ikke var gyldig anledning til at ringe på.

Nå, men det var om apoteket, jeg ville fortælle. Der blev kimet og kimet i det uendelige på natklokken, og familien var jo klar over, det var nytårsløjer. Til sidst gik apotekeren dog ud for at lukke op, men der var ikke en sjæl at se naturligtvis, han stod ude på trappen og kiggede lidt rundt, men uheldigtvis smækkede døren i for ham, og der stod han så i en ret ubehagelig situation, han havde små stuesko på, - det var meget sjuppet og vådt føre, så han havde ikke megen lyst til at vade hen til en anden dør, - men hvad nu! gode råd var dyre! ja, så begyndte han selv at kime på natklokken, ingen reagerede, familien havde jo vedtaget, det var nytårshalløj, men han blev ved. Efter nogen tids forløb kunne han se sin kone og datter komme gående ind gennem apoteket, - gå videre rundt i huset, nu var de ved at søge efter ham, fordi han ikke var kommet ind i stuen igen.

Endelig kommer de tilbage i apoteket, drister sig til at gå ud for at lukke op, og fruén udbrød meget forbavset: "Men dog, er det *dig*, der står og ringer!" Det kunne han jo ikke nægte, og så slog befrielsens time for ham, - det havde været både ækelt, vådt og koldt på denne udsatte post for slet ikke at tale om, at spasmagerne ville have fået sig et billigt grin, hvis de evt. havde set ham i denne situation.

Apotekeren morede sig kongeligt, da han dagen efter fortalte, hvordan det var gået ham, og ydermere lo han hjerteligt over, at hans datter havde foreslået sin mor, de skulle gå ovenpå og hælde en kande vand ned i hovedet på den eller dem, der blev ved med at ringe, men den ubehagelige oplevelse slap han dog for.

Der var en anden apoteker, som en overgang havde en fabrik, hvor han fremstillede forskelligt bl.a. kunsthonning. En dag kom han op til far og bad ham smage på dette produkt for at sige sin mening om, hvordan denne honning var. "Jo", sagde min far, "jeg synes nu, den har en bismag!"

hvortil apotekeren oplivet svarede: ”Det skulle den da virkelig også helst have!” - men min far mente det jo med ”modsat fortegn”.

I min barndom kan jeg da huske, der ved sjældne lejligheder blev serveret vin. Der blev også serveret rødvinstoddy, når der var gæster, og herrerne spillede L’hombre, men senere meldte far sig ind i afholdsforeningen ”Blå Kors”, da han ville støtte bevægelsen, han havde jo set, hvilke ulykker spiritus kunne medføre.

Købmanden havde en stor tønde brændevin, som han solgte ud af. Far gik en dag ned i butikken og spurgte, om han kunne købe hele tønden.

”Men hvad vil De dog med den?” blev der spurgt. ”Jeg vil lade indholdet løbe ud i rendestenen!”

Tønden blev ikke solgt, og der ville jo også være kommet en ny i stedet for.

Formanden for ”Blå Kors” kom en dag og spurgte mor, om hun ikke også ville melde sig ind i foreningen, og mor har fortalt, at han så meget forundret og misbilligende på hende, da hun svarede: ”Nej, det vil jeg ikke, - jeg vil have lov til at kunne drikke et glas vin, når jeg er sammen med gode venner!”

Mor foragtede brændevin, fortalte om, at man i hendes barndom kunne købe en flaske brændevin for 12 øre, og man brugte den til at pudse vinduer med. I grunden så mor ned på de damer, der drak en snaps til frokost, - det var nu hendes synspunkt! –

Da mine forældre skulle have sølvbryllup, bestemte de sig til at fejre det i København, da størstedelen af familie og slægt opholdt sig der, og festen blev så holdt på et hotel.

Det blev et ret stort antal gæster, som skulle med, men der var jo den prekære situation, at der ikke måtte serveres vin eller spiritus af nogen art. Værten og betjeningen havde vel næsten fået et tilfælde af forfærdelse, da menuen blev bestilt og tænkt, at det blev da vist en mærkelig forestilling, gæsterne har vel også studset, da de opdagede, de måtte nøjes med lyst øl og sodavand.

Det *blev* en mærkelig forestilling forstået på den måde, at tjenerne bagefter sagde, at de aldrig havde oplevet et så muntert selskab. De var antagelig vant til, der skulle skænkes godt i glassene, inden gæsterne tøede op, - i dette tilfælde var det altså ikke nødvendigt.

Fars gamle mor var også med, - hun har vel været sidst i firserne, - i sort fløjlskjole med slæb. En af mine morbrødre bød hende op til dans, og alle stod og beundrede dette smukke syn, hun forstod rigtignok at føre sig.

Til kaffen blev der budt fine chokolader, de små flasker med forskelligt indhold, - det kunne nok tillades, - og så var der bundet neuruppiner på hvert stykke med hentydninger til ”alle de Buus’er” i Hunborg By; - én vil jeg nævne, den lød sådan:

Midt i sit sølvbryllups festlige støj
sidder Tulle og savner sit strikkesøj!

Mor havde altid noget i hænderne, håndarbejde af en eller anden slags, men den aften var der ikke tid til - eller tanke for - strikkesøjet.

Der var også flere sange, én af dem begyndte sådan:

I Hunborg står et hus,
der bor hr. dr. Buus
med viv og børn og mange rare sager.

Jeg har tidligere omtalt, at far elskede at være flot, når han havde penge på lommen, og ofte, når han var i København på sine næsten årlige studierejser for at gå på hospitaler og se på operationer af hensyn til sit arbejde på sin klinik, inviterede han familien i teateret. Antallet kunne nemt blive 10-12 gæster, og det var jo morsomme aftener for de forskellige, - dog tror jeg, far morede sig mindst lige så godt.

I Thisted Musikforening kom der mange fine solister for at give koncert. Jeg har tidligere omtalt, at kgl. hofviolinistinde Gunna Breuning Storm og kgl. hofpianistinde Johanne Stockmarr optrådte i foreningen, og begge kom også på besøg hos os i lægeboligen.

Det var to yndige og henrivende damer, naturlige og beskedne trods deres store talent, - ja, venlighed og hjertelighed er netop kendetegnet på det ægte menneske og den store kunstner.

Frk. Stockmarr fortalte et par små træk, som jeg vil prøve på at gengive her. Så vidt jeg husker, var vi sammen med de to damer efter en koncert, og så fortalte frk. Stockmarr: ”Der var en lille and, som stod på den ene side af en bred å, som den skulle over, den måtte ikke svømme over, ikke flyve, ikke bæres, ikke sejles; der var ingen bro, den kunne benytte. Den kom over - men hvordan?”

Vi lagde hovederne i blød for at finde en løsning, men måtte give op.

”Jo”, sagde frk. Stockmarr, ”den svømmede over!”

”Det måtte den jo ikke,” udbrød vi, men så lød svaret:

”Nej, men det var en ulydig lille and!” - Jeg kan endnu se hende med det yndige smil, hun havde, hun var et meget fint og ædelt menneske.

Hun fortalte også om, hvordan hun engang i et selskab af en meget ung mand var blevet spurgt, om hun ikke ville spille et af *Beethovens* nette småstykker; i sit stille sind har hun sikkert moret sig, men det har ikke kunnet falde hende ind at give sin morskab til kende. Hvad hun valgte at spille, forlød der intet om, men hun har sikkert ikke sagt nej til at glæde andre. –

Da en af mine søstre skulle giftes, stod brylluppet i Hunborg kirke. Det var først i oktober; jeg husker tydeligt, det var et aldeles bedårende vejr om formiddagen med sol og farver, senere på dagen blev det regnvejr, og om aftenen tordnede det, men man må jo tage, hvad der kommer.

Ved frokosten blev en anden søsters forlovelse deklareret, og det voldte nogle vanskeligheder at få denne forestående begivenhed hemmeligholdt længst muligt og få den ny svoger smuglet ind til frokostbordet, men da vi alle var samlede, lod far straks bomben springe til ”almindeli” overraskelse”.

Jeg havde ønsket selv at sidde ved kirkens orgel under vielsen og var gået hen for at anmode organisten om lov til at indtage hendes plads ved denne lejlighed, og det havde hun - i hvert fald tilsyneladende - ikke noget imod.

Nu brugte man dengang - og da især på landet - at synge salmerne i et efter min mening meget drævende tempo, det kunne godt virke noget søvndyssende, og jeg besluttede mig til at prøve at få lidt mere fart over foretagendet.

Når jeg i de dage spillede til aftensang på klinikken, talte jeg med iver for mit synspunkt. Nogle af mine søskende, som var hjemme i anledning af brylluppet, gik med over til aftensangen, og jeg prøvede ”at fyre op” under mit kor og sagde, at de endelig måtte følge mig på ”min fart gennem salmerne”.

På bryllupsdagen gik jeg først over i kirken og sad og spillede ganske svagt, mens gæsterne indfandt sig. Da far kom med bruden, lod jeg musikken bruse op. Med salmerne gik det vist også meget godt, jeg havde jo givet mine ordre, men da vi kom til det punkt, hvor der af de syngende skulle svares ”A-a-a-men”, og vi andre var færdige, kan jeg endnu høre degnen stå og synge sit amen, for han var på det tidspunkt kun nået til halvvejen, - han holdt sig troligt til sit sædvanlige tempo, som han åbenbart ikke kunne tænke sig at fravige, og ham havde jeg jo ikke kunnet herse med i forvejen; fra min side var det naturligvis en fadæse, at jeg også i dette øjeblik havde været så hurtig i vendingen; nå, gift blev brudeparret alligevel, men jeg har tit moret mig over den situation!!

Bryllupsmiddagen blev holdt på gæstehjemmet, og derefter tog vi hjem i lægeboligen.

Vi havde drillet brudgommen umådelig meget, fordi han var nødt til at holde en ”gometale”, hvad han absolut ikke var begejstret for, ikke fordi han ikke var glad for sin brud, han mente antagelig, at han ikke havde ordet i sin magt, men i et ubevogtet øjeblik rejste han sig hurtigt op, sagde kort og godt: ”Tak for Lissen!”

Trods kraftige protester fra selskabet blev det ikke til mere, så det måtte vi nøjes med. –

I mit hjem havde vi altid gæster i sommerferierne, men en særlig glans var der over de år, hvor vi spillede komedie. Min bror kom hjem med tre studenterkammerater, og desuden blev en af hans lærere også indbudt. Denne adjunkt B. var meget begavet og talentfuld i flere retninger, han kunne spille, synge, skrive komedier, sætte i scene, så det kan nok være, der kom gang i foretagendet. Inden længe blev hans kone hentet til Hunborg, hun var på ferie i Svinkløv, og en aften blev det bestemt, at hun skulle hentes, så vi bilede hen for at bortføre hende, hun anede ikke, at vi kom, da der ikke kunne ringes til sommerhuset, men hun gjorde ingen indvendinger.

Der blev gået ture, både tidlige morgenture og aftenture, kørt til Vorupør for at bade, og reglen var altid, at hvis det var dårligt vejr, klædte herrerne sig af uden for badehuset, og damerne residerede inde i huset og omvendt, hvis det var fint og varmt vejr. Når vi så kom hjem til eftermiddagskaffen, havde vi alle en glubende appetit. Der blev serveret smurt sigtebrød med marmelade; blev fadene tomme, - og det blev de meget hurtigt, - måtte der smøres mere. En dag syntes kokkepigen, det blev for meget af det gode, og hun sagde til mor: ”Ja, men fruene dog, nu har de spist et helt sigtebrød,” hvortil mor svarede: ”Ja, det kan ikke nytte, for der skal mere på bordet!” og jeg tror også, vi alle blev mætte.

Min far var som sagt meget imod cigaretrykning og ville ikke tillade, at vore kammerater røg en cigaret i stuen, forbyde dem at ryge kunne han jo ikke, de var jo voksne, men så måtte de gå ud i haven; derimod stod der altid cigarer, som de frit kunne forsyne sig af.

Engang, da to af mine brødre var mindre, havde far ”nappet” dem, mens de forlystede sig med at ryge cigaretter. De blev derpå inviteret med ind i stuen og var ærlig talt meget spændte på, hvad der nu skulle ske. Far satte sig til rette i en god stol, bad de to fyre gøre ligeså, og så fik de alle tre tændt sig en stor cigar, for nu skulle de da rigtignok have en rar stund sammen. Far var meget omhyggelig med at tænde og nyde cigaren, og de to ”syndere” havde ”værs’go” at følge trop, men efterhånden bekom denne kur dem jo mindre vel, og far har antagelig i sit stille sind moret sig over dette syn! - mine to brødre har velsagtens også senere, når lejlighed gaves, i smug nydt en cigaret, men kuren var jo ellers probat nok.

Det var i hvert fald i 3 - måske i 4 - år, vi spillede komedie i sommerferien, og det var meget morsomme tider.

Et år spillede vi i en kammerats hjem på Fyn. Vi opførte - (det lyder vel nok fornemt!) - ”De stille stuer” af Svend Lange og ”Tilfældigheder” af Otto Benzon, forresten et meget yndigt lille stykke. Der blev indbudt mange gæster til at se vor forestilling, bagefter var der bal, det var en meget festlig aften.

Så rejste vi til mit hjem, hvor vi regnede med at skulle give samme program, men min mor syntes ikke om ”De stille stuer”, så vi måtte arrangere noget andet, - det var nu heller ikke så vanskeligt. Vi beholdt ”Tilfældigheder” og så blev der recitation af ”Historien om en moder” med musik komponeret af Sophus Andersen. Jeg kan huske, jeg fik lov at gå ned på apoteket for at få ro til at indøve musikledsagelsen, for der var jo mange, som færdedes frem og tilbage gennem stuerne i lægeboligen. Der blev også givet forskellige musiknumre, så vi kunne sagtens udfylde en aften.

Wennerbergs ”Gluntarne” blev meget dyrket i en årrække. Det startede med, at de blev fremført til vor ”forestilling” i lægeboligen; det var min bror og hans matematiklærer, adjunkt B., der sang, sidstnævntes frue akkompagnerede. ”Gluntarne” er nogle morsomme og nydelige duetter, hvori melodi og akkompagnement forener sig til et henrivende hele.

Igennem flere år dyrkede min bror, min morbror og jeg disse sange, - i hvert fald til stor fornøjelse og glæde for os selv, men meget ofte blev vi bedt ud til familie og venner for at optræde med ”vor kunst”, og efterhånden blev vi så godt samarbejdet, så vi altid vidste, hvor vi havde hinanden. - disse sammenkomster var meget festlige og morsomme. -

Nå, men det var ferierne i lægeboligen jeg kom bort fra. Vi var mange og morede os dejligt.

En fast bestemmelse var der med hensyn til at møde ved morgenmaden, ingen måtte komme senere end kl. 9. ellers var der den grusomme straf, at ”synderen” skulle have en portion havregrød. Det var min mor, som havde bestemt den, og da hun ikke selv kunne fordrage havregrød, mente hun åbenbart, at dommen var passende hård, og jeg må nu også sige, at vi alle gjorde vort bedste for at

møde til tiden, men skete det en enkelt gang, der måtte serveres en portion grød til en, der kom for sent, vakte det vild jubel hos alle undtagen hos den stakkell, det gik ud over. Jeg ser endnu, hvordan nogle kom styrtende ind ad døren med uret i hånden som bevis for, at klokken endnu ikke var 9, - der manglede kun et minut!! –

Om aftenen gik vi tur til ”Dybdahls gave” bl. a. (et lille anlæg i nærheden), og vi underholdt os ofte med ”borddans”. Det var utroligt, hvad vi kunne få vort lille trebenede runde bord til at svare på. Vi satte os rundt om det, spredte hænderne ud, så fingerspidserne rørte ved hinanden, og så blev bordet spurgt: ”Hvor er dit ja-ben, dit nej-ben, dit tælle-ben?” og på alle vore spørgsmål blev der svaret ved, at et af bordets ben blev løftet, og vi holdt nøje rede på til hvilket ben, de forskellige svar hørte. Nu husker jeg såmænd ikke hvilke tåbelige spørgsmål vi stillede, men bordet var til tider så oplagt til at danse, så vi måtte rejse os fra vore stole og følge med rundt i stuen under dansen, - dog viste der sig ingen usynlige ånder eller anden trolddom for os, men fornøjelse havde vi af denne underholdning. (Mon det har været spændingen mellem vore fingre, som satte fart i bordet? jeg ved det ikke).

Jeg må da også huske at fortælle, at vi i de morsomme ferieår sov i haven om natten. Det var i grunden mors idé, da hun led meget under varmen, når vejret var ekstra fint, så hvorfor ikke arrangere et par såkaldte ”soveværelser” ude?

Tanken vandt stor tilslutning. Pladsen under valnøddetræet var herrernes domæne, damerne havde pladsen ved det lille legehus, jeg tidligere har omtalt.

Der blev anvendt bårer, pufsenge og hængekøjer. Enhver skulle selv sørge for at rede senge, om morgenen rydde op og bære sengetøjet ind i vaskekælderen. De eneste, der blev inde i huset om natten, var far og mig, natklokke og telefon skulle der vagtes ved, men alle de andre talte jo i begejstrede vendinger om, hvor henrivende dejligt det var at sove ude i sommernatten. Far og jeg kunne godt drille dem lidt, hvis det enkelte gange skete, de måtte skynde sig ind; det kunne hænde, de blev overraskede af en byge, men de tabte ikke modet af den grund.

Ideen smittede af ovre på klinikken, så eleverne og de unge piger også ville sove ude - så mange af dem, som det kunne lade sig gøre for.

Nu var det sådan på den tid, at barberen, som kom på klinikken for at barbere de mandlige patienter, som ønskede det, var sygemeldt, og der var antaget en ung barbersvend som vikar, og denne havde overtaget arbejdet på klinikken også.

Det var kommet ham for øre, at de unge damer sov ude om natten, og den fristelse var ham for stor, så han begyndte at luske rundt derovre.

Lægeboligens have holdt han sig fra, *der* lå jo både herrer og damer - og endda doktorens kone! - men skæbnen indhentede ham, for da far fik nys om hans meritter, var det omgående forbi med hans gang på klinikken for at barbere, og der blev antaget en barber fra en stationsby 6-7 km fra Hunborg.

Mine forældre morede sig også dejligt over alt, hvad vi foretog os i disse ferier, dog tror jeg nok, mor af og til kunne være lidt træt, det var jo hende, der skulle gennemtænke alt vedrørende husholdningen; vi var et år så mange, at klinikkens gæsteværelse blev taget i brug.

Adjunkt B. var den, der var iscenesætter af vore forestillinger, han havde bl.a. selv skrevet flere af de stykker, vi opførte, jeg husker i hvert fald navnene på to: ”Den sejrende magt” og ”Den halte”. I det førstnævnte stykke var der blandt rollerne tre tjenere, som blev spillet af tre af os piger, men en af vore kammerater var så flot, at han telegraferede til sit hjem: Send tre liberier! så vi piger gjorde os jo rigtigt på scenen i lægeboligens havestue i flotte lyseblå jakker, mørke knæbenklæder og hvide strømper, desuden havde vi hjemmelavede parykker på, henholdsvis sort, rød og hvid, - ja tænk hvilket syn.

Vi fik lov at køre til Thisted for at få købt de ting, vi skulle bruge til scenen, og det lod vi os ikke sige to gange. Jeg husker bl.a., at vort bogskab blev skilt ad, så den nederste del blev lavet om til

kamin beklædt med ”marmor”, d. v. s. det var papir, der var malet og dekoreret. I ”Den sejrende magt” forekom nogle breve, som skulle brændes; der var så indlagt en elektrisk pære, der blussede op, når brevene blev kastet ind i kaminen, - det virkede meget livagtigt.

Vi dristede os et år til at opføre Gustav Wiedes ”Skærmydsler”, det var meget festligt.

Der blev ordentlig herset med os af adjunkt B., så hans frue, som spillede Tante To, en dag lidt ærgerlig udbrød: ”Ja, men hvordan vil du dog have, vi skal gøre det?” -

Vi spillede flere aftener i træk for fulde huse, idet der blev indbudt så mange, der var plads til i de to stuer, som blev brugt til tilskuere. Havestuen var scenen, som havde udgang til haven og kontoret, som bl.a. blev brugt til omklædningsrum, så det passede vældig godt med de fire stuer på rad, - ”men”, som mor sagde, da det hele var overstået, ”der var ikke én ting, som var på sin plads!” - så hun har måske - trods alt - draget et lettelsens suk, da der faldt mere ro over huset. -

Jeg har endnu liggende et par breve, som adjunkt B. skrev til mine forældre, da han takkede for ferierne, som han og hans kone havde tilbragt i lægeboligen. Disse breve er skrevet på vers, og da jeg synes, de giver et rammende og godt billede af disse muntre tider, vil jeg slutte denne beretning om mit barndomshjem med at skrive dem af.

Til familien Buus

Med rim og med rytme står sommer i pagt,
det klinger fra klitter og hede
fra moser og engdrag brede
med vidsynets dragende magt.

Det toner af sol, og det trommer af regn,
det er jo den danske skærsommer,
hvor bygerne vandrer og kommer,
mens vi står i sollysets tegn.

Jeg svinger min hat med et rungende råb,
det svarer med leende stemmer
som ekko fra tusinde gemmer
så lokkende fulde af håb.

Og dog er der klang af vemod deri,
vi ved, at den sommer, der ender,
tilbage aldrig den vender -
en sand lille trist melodi.

Thi nu er det mindernes solfaldsskær,
der kaster den gyldne tone
om huset, som jeg og min kone
har fået så inderlig kær.

Farvel til familien i Hundborgby
i afskeden knuses en tåre.
Vi kommer tilbage ad åre,
så sejrer vel smilet påny.

Jeg svinger min hat som et gensynets pant.
Lev vel - og hav tak for i sommer.
Vi ved, at den vinter, der kommer,

får glans af den sommer, der svandt.

Deres hengivne og taknemlige
V. B.

Takkebrev til familien Buus fra familien B

Nu blomstrer den blegblå cikorie
langs alle grøfter og skel,
så er det den gamle historie,
at sommeren ganger på hæld,
en sommer, der tindrer og skinner
af lysende festlige minder.

Men solen helt sjældent vi skuer,
den havde vist lovet sig bort,
men inde i doktorens stuer
der bliver os dagen så kort;
der males og klistres, der spilles,
der synges, der drøftes, der drillles.

Og bli'r det lidt magsvejr omsider
med sol gennem drivende sky'r,
i bilen vi mageligt glider,
et strandbad os atter forny'r,
man håbløst i bølgerne ruller
og flænger sit knæ og sin skulder.

I dagens mangfoldige sysler
var alvor med løjer i pagt,
vi øved' os jo i Skærmydsler
og lærte den sejrende magt,
men om vi kan klare de grejer,
så bli'r det en strålende sejr.

Om aftenen læses der tanker
og bordene danser kankan,
og blåbær med sukker der vanker
klaverspil og også lidt sang,
thi ganske sikkert det sundt er
at sove på et par glunter.

De lyse nætter er svundne
- Å, bort med den melankoli,
de julinætter er rundne
af koglende sød poesi,
for lille er doktorens have,
vi vandrer til Dybdahls gave.

Jeg sidder og blinker til solen
i stuen her i mit hjem:

”Ja, nu vi begynder skolen,
så vover du atter dig frem,
men hvorfor holdt du dig tilbage
i feriens muntreste dage?”

”Å, du skal dig nødigt beklage,
du så mig fra morgengry
til kvæld i de otte dage
du boede i Hunborgby,
jeg var rigtignok ej på min himmel
men midt i den jublende vrimmel.

Nej, tak mig at ikke jeg lokked
jer ud med mit strålende skin,
at ned jeg fra himmelen sjokked
og gled ind i menneskers sind,
er helt det dig gået af minde
det solskin, I havde derinde.

Når doktorens tørre latter
igennem stuerne lød,
når smilet du så hos hans datter,
da var det mit skin, du nød,
men mest jeg holdt af at tindre
igennem husmoderens indre!”

Jeg tier beskæmmet stille,
for solen har altid ret,
udpensle det gerne jeg ville
men frygter at køre Dem træt,
så lad mig da ende min snakken
med en hjert’inderlig takken.

Ja - tak af hjerte jeg skylder
den kære familie Buus
for al det solskin, der fylder
det glade, gæstmilde hus.
Med minder så gyldenrøde
går vint’ren jeg trygt i møde.
V. B.

Bakkkevej 32, - juni 1969.
Anna Louise Prip Buus.

Tilegnet mindet om min mor.